

ರಸಿಕಚಕ್ರ
ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರ ಕೃತ
ಮುಲುಹಣದೇವ ಚರಿತೆ

ಸಂಪಾದಕರು :

ಸೌ. ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಚೆನ್ನಬಸಮ್ಮ
ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಪಂಪಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ
ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗ, ದಾವಣಗೆರೆ.

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200785

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. ^{K816}
H28M

Accession No. K5041

Author డి. డి. డి. డి. డి. డి.

Title ఎం. ఎ. డి. డి. డి. డి. డి. డి.

This book should be returned on or before the date last marked below.

ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ಅರನೆಯ ಪುಷ್ಪ

—“ ಪ್ರೇಮವೇ ದೇವನು ”—

ರಸಿಕಚಕ್ರಿ

ಮಹಾಕವಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವರು

ನಿರೂಪಿಸಿದ

ಮೆಲುಹಣದೇವ ಚರಿತೆ

ಸಂಪಾದಕರು :

ಸೌ|| ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಚನ್ನಬಸಮ್ಮ

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ

ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗ ದಾವಣಗೆರೆ

ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮಾಧುರ್ಯಪ್ರಕಾಶನನ್ನು ಬೀರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ.

ಮಹಾಪೋಷಕರು

ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಚ್. ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರು ಎಂ. ಎ. ಬಿ. ಎಲ್.

ಹರಪನಹಳ್ಳಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ

ಸೌ|| ಟಿ. ಎಚ್. ಎಂ. ಸರ್ವಮಂಗಳಕ್ಕನವರು

ಪೋಷಕರು

“ಧರ್ಮಪ್ರಕಾಶ” ಶ್ರೀ ಮುರಿಗೆಪ್ಪ ಸಣ್ಣ ರಾಜಪ್ಪ ಚಿಗಟಿಗೇರಿ, ದಾವಣಗೆರೆ

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ಪ ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಬುಳ್ಳಾ ಗದಗ

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಸೇನಾಧುರೀಣ ಜಿರುದಾಂಕಿತ “ರಗ್ಗಜಿ” ವೀರಪ್ಪ

ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪ ಅಂಗಡಿ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಶ್ರೀ ವೀರಬಸವಕ್ಕನವರು ಅಂಗಡಿ ಗದಗ

ಶ್ರೀ ಶರಭಲಿಂಗಪ್ಪ ಚನ್ನಪ್ಪ ಜವಳಿ ಅಡ್ವೋಕೇಟಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್, ಮುಂಬೈ

ಸೌ|| ಚನ್ನಕ್ಕ ಶರಭಲಿಂಗಪ್ಪ ಜವಳಿ, ಮುಂಬೈ

ಶ್ರೀ ಶಿವಪುತ್ರಪ್ಪಣ್ಣ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬಬಲಾದಿ, ಸೌ|| ಶಿವಗಂಗವ್ವಕ್ಕ ಬಬಲಾದಿ ಹುಕ್ಕೇರಿ

ಶ್ರೀ ವಂಹಾಂತಯ್ಯನವರು ಶಾಂತಯ್ಯನವರು ಮುದೇನೂರಮಠ ನಂದನಾದಗಿ

ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಉಮರಾಣಿ ರಬಕವಿ, ಧಾರವಾಡ

ಶ್ರೀ ಚನ್ನಪ್ಪಣ್ಣ ಬಸಪ್ಪ ಹುರಕಡಿ ಲೋಕಾಪುರ, ಗದಗ

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದ ರಾಮಪ್ಪ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪ್ಪ ತಂಬಾಕೆ ತಾಳಿಕೋಟಿ

ಶ್ರೀ ರುದ್ರಣ್ಣ ಈಶ್ವರಪ್ಪಗೌಡು ಕೊಟ್ಟಿ Chartered Accountant ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಗೌಡಾ ಚನ್ನ ಬಸವನಗೌಡಾ ಪಾಟೀಲ ಹಳ್ಳಿಯಾಳ ತಾ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪ ಕುರವತ್ತೆಪ್ಪ ಕುರವತ್ತಿ ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರು

ಶ್ರೀ ಚನ್ನ ಬಸಪ್ಪಣ್ಣ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಪಾವಲಿ ಅಕ್ಕಿಆಲೂರು

ಶ್ರೀ ಗಂಗಪ್ಪನಾಯಕರು ಮಲ್ಲಪ್ಪನಾಯಕರು ತಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿಆಲೂರು

ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಿ. ಆರ್. ಶಿವಶಂಕರ್, ಶಿವನಿಕೇತನ ದಾವಣಗೆರೆ

ರಸಿಕಚಕ್ರಿ

ಮಹಾಕವಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವರು

ನಿರೂಪಿಸಿದ

ಮುಲುಹಣದೇವ ಚರಿತೆ

✦

ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು

checked 1966

ಮುನ್ನುಡಿ ಕಾರರು :

ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಪೂಜ್ಯ ಬಸವನಾಳ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಎಂ. ಎ.

✦

ಸಂಪಾದಕರು

ಸೌ|| ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಚನ್ನಬಸಮ್ಮ

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ

✦

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಮಹಾಂತಪ್ಪ ಸಹೋದರರು

ಪಂಪಾಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ

ದಾವಣಗೆರೆ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಮಲ್ಲಾ ಬಾದಿ ಮಹಾಂತಪ್ಪ ಸಹೋದರರು

ಪಂಪಾಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ, ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯಬಳಗ

ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪೇಟೆ— ದಾವಣಗೆರೆ

All Rights Reserved

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿರುವರು

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ ೨೬-೧೦-೧೯೫೬

ಮುದ್ರಕರು :

ಶ್ರೀ ವಿ. ರು. ಕೊಪ್ಪಳ ಎಂ. ಎ., ಬಿ. ಟಿ.

ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟಿ

ತೋಟದಾರ್ಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಮುಡುಪು

ಭಾರತರಾಷ್ಟ್ರದ ಆದರ್ಶವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ
ಮುಂಬೈರಾಜ್ಯದ ವಿದ್ಯಾಖಾತೆಯ ದಕ್ಷಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ
ನಾನಾಂಕಿತ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳೂ
ನಮ್ಮ ಪ್ರೌಢೇಸರ ಪೂಜ್ಯ ಬಸವನಾಕರವರ
ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಗೆಳೆಯರೂ
ವಾತ್ಸಲ್ಯತೀಲರೂ ಸತ್ಪುಣ್ಯಕೋವಿದರೂ ರಸಜ್ಞರೂ
ಆದ
ರ್ಯಾಂಗಲರ್ ಶ್ರೀ ದಾದಪ್ಪ ಚಿಂತಪ್ಪ ಪಾನಟಿ
ಎಂ. ಎ. (ಕ್ಯಾಂಟನ್)

ಹಾಗೂ

ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ

ಸೌ|| ಗಿರಿಜಾದೇವಿ ಪಾನಟಿ

ಈ

ಆದರ್ಶದಂಪತಿಗಳ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರೇಮದಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದವರ ಪರವಾಗಿ
ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ದಂಪತಿಗಳು ಸಲ್ಲಿಸುವ
ಮನುತೆಯ ಕಾಣ್ಕೆ.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಅರಿಕೆ

ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ಆರನೆಯ ಪುಷ್ಪವಾದ ಮಹಾಕವಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮಲಹಣದೇವ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಪ್ರೊಫೆಸರ ಬಸವನಾಳ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಆಮೃತ ಶಿಲಾಪುತ್ಥಳಿಯ ಅನಾವರಣ ಮಹೋತ್ಸವವು (ದಿನಾಂಕ ೨೬-೧೦-೧೯೫೬ನೆಯ ಶುಕ್ರವಾರ) ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರೂ ಮೈಸೂರ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಅವರ ಆಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ಜರುಗಿದ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಕಾರ್ಯದ ಸವಿನೆನಟಗಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಯೋಗ ಒದಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆನಂದ.

ಈ ಕೃತಿರತ್ನದ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಜಯಪ್ರದನಾಗಲು ದಾವಣಗೆರೆ ಧರ್ಮಪ್ರಕಾಶ ಶ್ರೀ ಚಿಗಟೇರಿ ಮುರಿಗೆಪ್ಪನವರು, ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಸೇವಾ ಧುರೀಣ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ಗದುಗಿನ ಶ್ರೀ ವೀರಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪ ಅಂಗಡಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಮಾತೃಶ್ರೀ ವೀರಬಸವಕ್ಕ ಅಂಗಡಿ ಅವರು ಮತ್ತು ಮುಂಬೈ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಅಡ್ವೋಕೇಟ್ ಶ್ರೀ ಶರಭಲಿಂಗಪ್ಪ ಚನ್ನಪ್ಪ ಜವಳಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಸೌ|| ಚನ್ನಕ್ಕ ಜವಳಿ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯಕಲಾ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ಪ ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಬುಳ್ಳಾ ಗಡಗ ಅವರು ಸಹಾಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಚಿರಋಣಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯಬಳಗದ ಪ್ರೋಷಕರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪಂಪಾಬಿಕೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷರು ಸನ್ಮಂಗಳವನ್ನೀಯಲಿ. ಚಿರಋಣಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಅಂದವಾಗಿಯೂ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಧಾರವಾಡ ತೋಟದಾರ್ಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾದ ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಕೊಪ್ಪಳ ಅವರಿಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುಬಸಪ್ಪ ಹಳಕಟ್ಟಿ ಅವರಿಗೂ ಅಚ್ಚುಕೊಟದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ಕನ್ನಡಿಗತನದ ಸಹಜರಸಿಕತೆಯ ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದುವ ವಾಚಕರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಇರಲಾರೆವು.

ದಾವಣಗೆರೆ

ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಮಹಾಂತಪ್ಪ

೨೬-೧೦-೧೯೫೬

ಸಹೋದರರು

ಪರಿವಿಡಿ

೧. ಮುಖವುಟ, ಮುಡುವು, ಪ್ರಕಾಶಕರ ಅರಿಕೆ	i—viii
೨. ಮುನ್ನುಡಿ	ix
೩. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	x
೪. ಮಲುಹಣದೇವಚರಿತೆ (ಮೂಲಪಾಠ)	೧—೨೭
೫. ಅನುಬಂಧ ಮಲ್ಪಣಸ್ತೋತ್ರಮ್ ಮಲ್ಪಣನು ಮಾಡಿದ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರದ ತಾತ್ಪರ್ಯ	೨೮—೪೭
೬. ಕೆಲವು ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಗಳ ಕೋಶ	೪೯—೬೧
೭. ಟಿಪ್ಪಣಿ	೬೨
೮. ಶುದ್ಧ ಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ	೬೩

ಮುನ್ನುಡಿ

ದಾವಣಗೆರೆಯ ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನವರು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಮಹಾಕವಿ ಹರಿಹರದೇವನ ವಿರಚಿತವಾದ “ಮಲುಹಣದೇವನ” ರಗಳೆಗೆ ಈ ಪುಟ್ಟ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸುಯೋಗ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಕಲಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಹರಿಹರದೇವನ ರಗಳೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚತಮವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿವೆ. ಶಿವಶರಣರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸುವ ಈ ರಗಳೆಗಳು ಇದುವರೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗದೆ ಇರುವುದು ಕನ್ನಡಿಗರ ದುರ್ದೈವವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅನೇಕ ರಗಳೆಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲಿರುವುದು ಆಶಾಜನಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಮಲುಹಣದೇವನ ರಗಳೆಯು ಹರಿಹರದೇವನ ಅಮೋಘ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿರಸವು ಪ್ರಧಾನಭೂತವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರಸವು ಅಧೀನಭೂತವಾಗಿರುವುದು ಈ ಮಹಾಕವಿಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಅದರಂತೆ ಈ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರವು ಅಧೀನರಸವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರರಸವು ಭಕ್ತಿರಸಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಭಂಗತಾರದೆ ಪ್ರೇಷಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಮರ್ಯಾದೆ ಮೀರದೆ ವೃದುಮಧುರವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಲು ಬರುತ್ತದೆಂಬುದು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ರಗಳೆಯ ಶೋಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನವರು ಕೈಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂರೈಸಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹರಿಹರದೇವನ ರಗಳೆಗಳ ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನುಳಿದ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆಯ್ದು ಈ ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸುವರೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜು

ಬೆಳಗಾವಿ

ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳ

Happy Message from His Holiness
Pandit Gowri-Shankara Mahaswamiji

MYSORE PALACE PANCHA GAVIMATH, MYSORE.

LOVE

Think love, drink love, eat love, dream love,— then your life will be beautiful, glorious and sublime. Live in the paradise of love; soar in the crystalline air of love. Swim in shoreless sea of love. Walk in the eternal rose-garden of love. Perfume your nostrils with the sweet fragrance of the flowers of love. Familiarize your ears with soule entrancing melodies of love. Let your ideals be a bouquet of love. Acquire love and more love. Be a centre of love and a heaven of love.

2—2—1952

ಪ್ರೇಮಸಂದೇಶ

“ ಒಲುಮೆಯನೆ ಧ್ಯಾನಿಸು, ವಿಚಾರಿಸು, ಒಲುಮೆಯನೆ ಕುಡಿ, ಒಲುಮೆಯನಿಂಟು, ಕನಸಿನೊಳು ಒಲುಮೆಯನೆ ಕಾಣು; ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಜೀವನವು ಸುಂದರವು, ವೈಭವಯುತವೂ ಉನ್ನತವೂ (ಕಂಪಿತವೂ) ಆಗುವದು. ನಲ್ಪಿಯ ಸ್ವರ್ಗದೊಳು ವಾಸಮಾಡು; ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ಫಟಿಕ ಮಯ ಗಾಳಿಯೊಳು ಮೇಲೇರಿಪೋಗು; ದಡವಿಲ್ಲದ ಕಡಲೆಂಬ ನಲುಮೆಯೊಳು ಈಸು; ಚಿರಂತನವಾದ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಮದೋಧ್ಯಾನದೊಳು ಚರಿಸಾಡು; ನಲುಮೆಯ ಕುಸುಮದ ಸುಗಂಧವನೆ ವಾಸಿಸು, ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಪ್ರಣಯ ಗಾನಗಳನೇ ಕೇಳು; ನಿನ್ನ ಉಚ್ಚತಮಧ್ಯೇಯಗಳು ನಲುಮೆಯ ಕಂಪಿನಹೂವಿನತುರಾಯಿಯಾಗಲಿ; ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ನಲುಮೆಯನು ಸಂಪಾದಿಸು. ಪ್ರೇಮ ಸ್ವರ್ಗದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ನೀ ಬಾಳು.”

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

— * —

* ಅರಸಿತೊಳಲಿದರಿಲ್ಲ, ಬಯಸಿತೊಕ್ಕರಿಲ್ಲ, ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದರಿಲ್ಲ;
ಆದು ತನ್ನ ಮಹಾಕಾಲಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು,
ಶಿವನೊಲಿದಲ್ಲದೆ ಕೈಗೊಡದು;
ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆನಗೊಲಿದನಾಗಿ
ನಾನು ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣನ ಶ್ರೀಪಾದವ ಕಂಡು ಬದುಕಿದೆನು”

—ತತ್ಪ್ರತಿಪಾದಮಣಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನವರು

ನಿವೇದನೆ

ಮೇಲಣ ವಚನದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೀರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶಿವಾನುಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರೂ ನಿಜಗುಣರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರೂ ಆದ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯತಂದೆ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಾಡವಾಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗದೆ ಗುರವರ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾವ ಹೊಯಿಸಳರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡದ ಹುಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು. ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು ಹಾಜಗನಿ ಮೂಸಾಸೇಲರ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕನಾಗಿ ಸೇರಿದೆ. ಬಿಡುವುಸಿಕ್ಕಾಗ ಆ ವಾಲಿಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ಮಲುಹಣದೇವನ ಕಥೆ ದೊರಕಿತು. ನನ್ನ ಜೀವನದ ಅವ್ಯತದ ಸಸಿಯ ಮೇಲೆ ಸವಿಯ ಬಳ್ಳಿಹಬ್ಬಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಆಗಲೇ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬರೆದೆನು. ದಾವಣಗೆರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಜಯಂತಿಯಲ್ಲಿ “ಷಟ್ ಸ್ಥಳಗಳು” ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಷಣ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯವರೇ ಆದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದೆನು. “ಆಹಾ! ಎಷ್ಟೊಂದು ರಮ್ಯವಾಗಿದೆ, ಬಹಳ ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದೀರಿ” ಎಂದರು. ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಕೊಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆನು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಕೋಶಾಗಾರದಲ್ಲಿರುವ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವನ ಕೃತಿಗಳೊಡನೆ ಇದನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ ತಿದ್ದಿ ಪಾಠಾಂತರ ಹಾಕಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು; ಅಂದಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷಾ ಪ್ರೇಮವು ಹಾಗೂ ಹುರುಳು ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಬಸವನಾಳರು

ಬೆಂಗಳೂರು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವ ವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ದಾವಣಗೆರೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸ ರಾದ ಪ್ರೊ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಾದಾಮಿ ಶಿವಬಸಪ್ಪನವರ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ವಾರ್ಷಿಕಾಧಿ ವೇಶನ ಹಾಗೂ ವಚನವಾಚ್ಛಯದ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ತರುಣ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಸೇರಿ ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ನೆಡೆಯಿಸಿದೆವು. ಆಗ ಈ ಮಲುಹಣ ದೇವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಸವನಾಳರವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಓದಿದೆನು. ಅವರ ಅತಿ ಸಹಜವಾದ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ರಸಿಕತನಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಯಿತೋ ಏನೋ “ ಈ ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯು ನನ್ನ ಸುತ್ತವರಿದು ಕುಡಿವರೆದು ಕವಲಿಡಿದು ಹಬ್ಬ ತೊಡಗಿತು.” ಎಂದು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ಮಹಾವೋಷಕರೂ ಚತುರ್ಭಾಷಾಪಂಡಿತರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಚ್. ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರು ನಮಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಆಂಧ್ರ ದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾರಾಧ್ಯ ಇವರೀರ್ವರೂ ಆಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೈದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಉಭಯರೂ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಮುಖವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಗಳೆಂದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರು. ನಿತ್ಯಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ಕರಣಿಕವೃತ್ತಿ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿ ದಾವಣಗೆರೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವರ್ತಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ಪ ತವನಪ್ಪನವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಕರಣಿಕ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡೆನು. ನನ್ನ ಸಾಹಸ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ (Export & Import Duty) ಕಾಯಕ ನೇಮಿಸಿದರು. ನನ್ನ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಶ್ರೀ ಬೇತೂರು ಕುಬೇರಣ್ಣನವರು ಸಹಾ ನನ್ನ ನಾದದವರೇ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಿಡುವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವೇಚನೆ ಒಮ್ಮೆ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವೇಚನೆ, ಅವಕ್ಕೆ ಪೋಷಕ ವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತರಿಸುವುದು; ಹಾಗೆಯೇ ಪರಸ್ಪರ ತಾತ್ವಿಕವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನವು ಒಮ್ಮೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧವಾಚನ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಹೋಗಿಬರಲು ನನ್ನ ಧನಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ತನವಪ್ಪನವರ ಚಂದ್ರಣ್ಣನವರು, ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತರೂ, ಕ್ಷಮಾಗುಣ ಶೀಲರೂ, ಆದ ಚಿಕ್ಕಧಣಿ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಕುಂದುತಾರದೆ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದುದಲ್ಲದೆ ಅವರ ಸಹೋದರ ಶ್ರೀ ನಾಭಿರಾಜರು ಬಹು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಬಿಡುವು ದೊರೆತಾಗ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಾವತಿದೇವಿ ಶ್ರೀ ಜಿನದತ್ತರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆ ಸಮವಶರಣಸಿದ್ಧಾಂತ, ಭರತೇಶವೈಭವದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುಂದರ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಜೀವದಯಾನೋಂಪಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಪ್ರೋಷಣೆಗೊಂಡ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂಬಲದಿಂದ ತುಂಬಿ ಮಹಾಕವಿ “ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಮಾಧುರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾಶ” ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೩೫ರಲ್ಲಿ ಬೊಂಬಾಯಿ ‘ಸರ್. ಕೌಂಸೀ ಜಹಾಂಗೀರ್’ ಭವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಓದಿದೆನು. ಧೈರ್ಯವೂ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಅಧಿಕವಾಯಿತು.

ನಮ್ಮ ಶರಣರ ಕಾಯಕ ತತ್ವದ ಸ್ವಾವಲಂಬನದ ಬಲದಿಂದ ದಿನಾಂಕ ೪-೩-೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೆಂಟರಾದ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ತೀ|| ಮಿರ್ಜಿ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ ನವರು ನಡೆಸಿದ ತಮ್ಮ ಐವರು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಿರ್ಜಿವಕೀಲರು ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯರೂ ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಹೋದರಿಯರೂ ಆದ ಸೌ|| ಗುರುಶಾಂತಕೃಷ್ಣನವರೂ ಇದೇ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮನ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣನಾಡಿದರು. ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ, ನಾನು ಮುಂದುವರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ನಿರಂತರ ಹಿತಾಭಿಲಾಷಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಅಂದನೂರು ಕೊಟ್ಟ ಬಸಪ್ಪನವರ ಮಕ್ಕಳು ಚನ್ನವೀರಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಶಿವಯೋಗಪ್ಪ ಅವರ ಉಪಕಾರವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಅವರು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗಲಿ ಹೋದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಗಾಗಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ ಪೂಜ್ಯ ಬಸವನಾಳರು ಧಾರವಾಡ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಸಾಹಿತ್ಯಸಮಿತಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸದಸ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದುದಿನ ನನ್ನ ತಂದೆಯವರಿಗೆ “ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿರಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾರ್ಯ

ನಾಡುವುದಿದೆ” ಎಂದು ಸೂಚನೆಕೊಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ “ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ವಿನಮಿತ ಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸು, ಉಪಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸದಾ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರು, ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ದಿನಾಂಕ ೧-೪-೧೯೪೧ರಿಂದ ಧಾರವಾಡ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಚಾರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಪೂಜ್ಯ ಬಸವನಾಳರ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗ್ಯ ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದ ಭಾಗ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಿರಂತರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಗಿ ತ್ರಿವಿಧದಾಸೋಹಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಶರಣಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಮೃತಕಿರಣ ಸ್ವರೂಪರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪ ವೃತ್ತಂಜಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಕೃಪಾಪೂರ್ಣ ಆಶ್ರಯ ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಮಿಗಿಲುಂಟೆ? ನನ್ನ ಚಿರಪರಿಚಿತರಾದ, ಹರಿಹರದಿಂದ ಬಂದು ನನಗೂ ಮೊದಲು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವನಾಳರ ನೆರವಿನಿಂದ ನೆಲಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಗದ್ದೀಮಠದ ಮುರಿಗೆಪ್ಪನವರ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಣ್ಣನವರ ಜೊತೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಾನುಭವಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವ ಧರ್ಮಪರಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅನಕಾಶ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಮಲುಹಣದೇವನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟ ಗೊಳಿಸಲು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಭಾವವಿಲ್ಲವಾದಾಗ್ಯೂ ಸಹ ಮಾಡೋಣ, ಮಾಡಿ ಸೋಣ ಎಂದು ಹೀಗೆಯೇ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳು ಗತಿಸಿದವು. ಶಿವಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ದಿನಾಂಕ ೨೨-೧೨-೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಪೂಜ್ಯ ಬಸವನಾಳರು ಅಗಲಿದರು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಬ್ಬಲಿಯಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆದೇವು. ಮತ್ತೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳು ಸಂದಿದವು. ಹರಿಶ್ಚರಕೃತ ಪುರಾತನಮಾತೆಯರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಬಸವತತ್ವಪರಿಮಳ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡರೂ ಮಲುಹಣದೇವನ ಚರಿತ್ರೆ ಪಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಯೋಗಬೇಕಲ್ಲವೆ? ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹಾನಗಲ್ಲ ತಾಲೂಕು ಹಾವಣಿಗಿಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಅಳಿಯ ಚಿ|| ಬಸವರಾಜ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪ ಜವಳಿ ಬಿ. ಎ. (ಆನರ್ಸ್) ಈತನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾನ್ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಕೇವು ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಹಾಯ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಹವಿತ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿದೆ.

ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಸಿಕಚಕ್ರಿ ಹರಿಶ್ಚರನ ಈ ಕೃತಿಯು ಸಹೃದಯರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿರುವುದು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ, ಹೈದರಾಬಾದ ಉಸ್ಮಾನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ, ಧಾರವಾಡ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕಸಂಘದಲ್ಲಿ, ನಾಡಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಸೇವಾ ಸಂಘದವರು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಬಸವಜಯಂತಿಯ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ಆಪ್ತಮಿತ್ರರ ಬಂಧುಬಳಗದವರ ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ತಾಳಿಕೋಟೆ, ಹುನಗುಂದ, ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ, ಬಾಗಿಲುಕೋಟೆ, ಮುಧೋಳ, ರಬಕವಿ, ಬನಹಟ್ಟಿ, ನ್ಯಾಮತಿ ತೀರ್ಥ ರಾಮೇಶ್ವರ, ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಗುಲಬುರ್ಗಾಗಳಲ್ಲಿ, ಬೇಲೂರು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ, ಬಳ್ಳಾರಿಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಕಲಾಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇರಿ ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂತೋಷಕೂಟದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಿನೋಡಿದಡಲ್ಲಿ ಮಲಹಣಿ ಮಲಹಣಿ ಸೊಲ್ಲೇಸೊಲ್ಲು. ಈ ಕೃತಿರತ್ನದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ರಸಿಕಜನಮನೋಭಿರಾಮರೂ ಕಲಾಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಆದ ಬಳ್ಳಾರಿ ನಗರದ ಮಹಾಜನರೂ ಉತ್ಸಾಹಶೀಲರಾದ ತರುಣರೂ ಈ ಸತ್ಯತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದಿ ತಲೆದೂಗಿದಷ್ಟು ಮತ್ತೆಯಾವಾಗಲೂ ತಲೆದೂಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಚನದ ಅನುಭವವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಯಾವುದೋ ಗೊತ್ತಾಗದ ಕಾರಣದಿಂದ, ಸಹೃದಯರಾದ ವಾಚಕರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮೀರಿ ಉಳಿದುಹೋದ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಶ್ರೀ ಸಂಪಾಂಚಿಕೆ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷರೊಲುಮೆಯಿಂದ, ಇಂದು ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ಆರನೆಯ ಹೂವಾಗಿ ಅರಳುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಭಾವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತ ರಸಿಕ ಜೀವನವು ಸ್ಫುಟಗೊಳ್ಳಲಿ. ಬಿರುಮುಗುಳಿನಂತಿರುವ ಹೃದಯ ನಳಿನವು ರಸಿಕಚಕ್ರಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ಚರನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಅರಳಲಿ, ದೈವಭಕ್ತಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಲಿ, ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಹುದುಗಿದ್ದ ಭಾವವನ್ನು ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರ

“ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆಂಬ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ” ೧

“ ಇರ್ವುದೀಧರೆಗೆತೊಡವೆನಿಸಿ ಪಂಪಾಪುರಂ
 ಸರ್ಪಭೂಷಣಭಾವಭರಿತ ಪಂಪಾಪುರಂ
 ಪೆಸರಗೊಂಡರಘವ ನೋಣಗಿಪ ಪಂಪಾಪುರಂ
 ಅಸಮಾಕ್ಷ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸುವ ಪಂಪಾಪುರಂ
 ಸಂದಣಿಸಿ ಬೇಡಿದುದ ನೀವ ಪಂಪಾಪುರಂ
 ವಾರಣಾಸಿಗೆಯು ಮಿಗಿಲಾದ ಪಂಪಾಪುರಂ
 ಮಾರಾರಿಗಂದು ಪುಗಿಲಾದ^೨ ಪಂಪಾಪುರಂ
 ಭವದಭಯಮಂ ನಿವಾರಿಸುವ ಪಂಪಾಪುರಂ
 ತವೆನ ದುರಿತವಂ ನಿವಾರಿಸುವ ಪಂಪಾಪುರಂ^೪

ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ ಬಸವಣ್ಣನವರು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಮುನ್ನ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮಕ್ಷೇತ್ರ, ಮಲಾಪಹಾರಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಐಯೊಳೆ ಸೋಮನಾಥಕ್ಷೇತ್ರ, ಸನ್ನತ ತುಂಗಭದ್ರಾತೀರದಲ್ಲಿಯ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರ ಇವುಗಳು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಯ ತರುವಾಯ ಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಾಧಿಸಿದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪ್ರಸಾರಮಾಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಧರ್ಮ ಪೀಠವಾಗಿ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರವು ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನಿಂದ ಪರಿಶೋಭಿಸಿತು. ಆ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ, ಗುರುಪರಂಪರೆ, ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು, ಆತನ ಬಾಳುವೆ ಭಾರತದೇಶ ಪರೈಟನ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಆತನ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ.

೧ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಷಟ್ಸ್ಥಳದ ವಚನ: ಭಕ್ತಿಸ್ಥಳ ೧೪೫—೧೯೪

೨ ಅಸಮಾಕ್ಷ್ಮ = ಮೂರು ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು, ವಿರೂಪಾಕ್ಷೇಶ್ವರ

೩ ಪುಗಿಲಾದ = ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮಹಾದ್ವಾರ. Entering Place.

೪ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಸ್ತೋತ್ರ, ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವ ಕೃತ

ಕವಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ

ಹೇರಶ್ವರನು ಜನಿಸಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಸಕಳ ಪುಣ್ಯಂಗಳೋಲಗಿಸ, ಮುಕ್ತಿಗಳಲಂಕರಿಪ ಪಂಪಾಪುರ; ಇಂದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ಸಾಹಸದ ಬೀಡಾದ, ರಾಜಕಾರಣ ಮುತ್ತದ್ದಿಗಳನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿರಗು ಗೊಳಿಸಿರುವ ಬಳ್ಳಾರಿಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕುಟಮಣಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಚೂಡಾಮಣಿಯಂತಿರುವ ಹಂಪೆ. ಮಂಜುಳರವರ ಗಾನದಿಂದ ಪಂಪಾಂಬಿಕೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷರ ಶ್ರೀಪಾದಗಳನ್ನು ಸೋಂಕುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನತ ತುಂಗಭದ್ರೆ 'ಶುಭದಮುದ್ರೆ' ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಂಪಾಪುರ. ಮಹಾಕವಿ ನಾಲ್ಮೀಕಿಯು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರ.

ಗುರುಪರಂಪರೆ

ಶ್ರೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷದೊಳು ನಿತ್ಯನಭಿನವ ಮಹಾ
 ದೇವಂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಂ ನಿಷ್ಕಾಮಿ ದೇಹಗುಣ
 ವಾವರಿಸದಮಲ ನಿರ್ಲೇಪನಾರೂಢಲೌಕಿಕವಂಟದಪ್ರತಿಮನು
 ಭೂವಂದಿತಂ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಂ ಸಮಸ್ತಮುಖ
 ಜೀವಾನುಕಂಪಿಯೆಂದೆನಿಸಿ ರಾಜಪಸುಕೃತಿ
 ಭಾವಿ ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರಪ್ರಭು ಮದೀಯಮತಿಗೀಗೆ
 ಪ್ರಸನ್ನತಿಯನು
 ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯನನಸೂಯನಪ್ರತಿಮ
 ಸಕಳಂಕನುತ್ತಮನನಂತವೇದಾರ್ಥಸಾ
 ಧಕನವಿದ್ಯಾತೀತನಾನಂದಮಯನು ಶಾಪಾನುಗ್ರಹಾಧಿಕಾರಿ
 ಪ್ರಕಟಿತಯಶೋಮಯಂ ಗುಪ್ತಲಿಂಗಪ್ರೇಮಿ
 ಸುಕವಿ ಹಂಪೆಯಮಾದಿರಾಜಸುಜ್ಞಾನದೀಪಿ
 ಕೆ ಕವಿವ ನಾಯಾತಮಂಧವಟಾಂವಂತೆನ್ನ ಹೃದಯದೊಳ
 ತೊಳಗಿಬೆಳಗು^೨

೧ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣ ನವರ ವಚನದಲ್ಲಿ 'ವಿರೂಪಾಕ್ಷ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವಂತೆ ಕವಿರಾಘವಾಂಕನು ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ವಾದುದು.

೨. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ ಸ್ಥಲ ೧ ಪದ್ಯಗಳು : ೯—೧೦

ಇಂತೊಪ್ಪುವ ಅಭಿನವಮಹಾದೇವರಾದ ಗುರು ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರ ಪ್ರಭುಗಳು, ಅವರ ಬಳಿವಿಡಿಬು ಬಂದ ಸಕಳಾಗಮಚಾರ್ಯ ಗುಪ್ತಲಿಂಗಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಸುಕವಿ ಹಂಪೆಯನಾದಿರಾಜರು ಅವರ ಆನಂದಮಯಮನವೆಂಬ ಸ್ವೀರಸಾಗರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಮನೋಸಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪಂಚಾನನರಾದ ವಿದ್ಯಾಗುರು ಮಾಯಿದೇವರ ಘನತೆಯೆಂತೆಂದರೆ :

ಶ್ರೀಗುರು ಪರಮಗುರು ಘನಮಹಿ-
ಮಾಗುರು ಮಾಧುರ್ಯಗುರು ಮಹಾಗುರು ವರವಿ-
ದ್ಯಾಗುರು ಸುಖೈಕಗುರು ವಸು-
ಧಾಗುರು ಶೈವಗುರು ಶಾಂತಗುರು ಮಾಯ್ದೇವಂ

ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಸುರಚಿರ, ಸತ್ಯತರ, ಕೃಪಾಕರ, ಪುಣ್ಯವಿಸ್ತರ, ಶಾಂತಿಮಯ ಸುಧಾಕರ, ಮನೋಹರ ಮುಕ್ತಿಸುಖ ಭಕ್ತಿರಸಾದ್ರ್ವಚಿತ್ತಯುತ ಕೀರ್ತಿಪತಿಗಳಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಗುರುಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹರೀಶ್ವರನು ಈ ರೀತಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರದೇವಂ
ಹಂಪೆಯ ಗುರು ನಾದಿರಾಜದೇವರ ಮತ್ತಾ
ಹಂಪೆಯ ಮಾದರಸರ ದಯೆ
ಯಿಂ ಪೇಳ್ವಂ ರಸಿಕಚಕ್ರಿ ಹರಿಹರದೇವಂ^೨

ಮತ್ತು

ಶ್ರೀಗುರು ಶಂಕರದೇವರ ದಯೆಯಿಂ
ರಾಗದಿ ಮಾದರಸರ ಘನಕೃಪೆಯಿಂ
ಗುರುಹಂಪೆಯ ಮಾದರಸರ ದಯದೊಳ್
ವರಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯಂ ಧಾರುಣಿಯೊಳ್
ಬಣ್ಣಿಸಿದಂ ಹಂಪೆಯ ಹರಿದೇವಂ^೩

೧. ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಂ ಆಶ್ವಾಸ ೧ ಕಂದಪದ್ಯ ೩೯

೨. ಮಹಾದೇವಿಅಕ್ಕನ ರಗಳೆ— ಸ್ಥಳ ೧ ಕಂದಪದ್ಯ

೩. ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನ ಕೃತಿಗಳು— ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಗಳೆ ಪ್ರಕಾಶಕರು; ಶ್ರೀಮನ್ನರಂಜನ ಪುಣವಸ್ತುರೂಪ ರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಶ್ರೀಗುರು ವ್ಯತ್ಯಂಜಯ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ವಿರಕ್ತ ಮಠ ಕರ್ಜಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಧಾರವಾಡ.

ಇಂತು ಹರೀಶ್ವರ ರಾಘವಾಂಕರಿಂದಲೇ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗುರುವಂಶದಲ್ಲಿ, ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರಪ್ರಭುಗಳು ಅವರ ನಂತರ ಹಂಪೆಯ ಮಾದಿರಾಜರು, ಅವರ ತರುವಾಯ ಬರುವ ಹಂಪೆಯ ಮಾಯಿದೇವರು ಮಹಾದೇವರೆಂದೂ ಮಾದಿರಾಜರೆಂದೂ ಬಣ್ಣಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ಹರೀಶ್ವರನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸಹಜ ವೈರಾಗ್ಯಶೀಲರಾಗಿ ನಿರಾಭಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಸಹಜಪ್ರೇಮಿಗಳಾಗಿ ಸಂಸಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು.

ತಾಯಿತಂದೆಗಳು

ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲದೊಡೆಕ್ಕೈಮುಗಿಯದ,
ತನ್ನ ಯುವತಿಗಲ್ಲದೆ ಮನವೆಳಸದ, ಕಾಯದಂಗವಹಿಡಿಯದ,
ನಿಂದೆಯನಾಡದ ಪರದೈವನಂ ಬಗೆಯದ,
ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಲದ,
ಕಾಮವಿಕಾರಾದಿ ಷಡುವರ್ಗವಱಿಯದ ನೇಮವಿದೆಂದು ನಡೆವ
ಆದರ್ಶದಂಪತಿಗಳಾದ ಶರ್ವಾಣಿ ಮಹಾದೇವರೆ
ಹರೀಶ್ವರನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು^೨

ಇಂತಹ ಮಹಾಗುರುಪರಂಪರೆ, ಆದರ್ಶತಾಯಿತಂದೆಗಳು, ಇದರ ಮೇಲೆ ಸದಾ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ ಭಕ್ತಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಪಂಪಾಂಬಿಕೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷರ ಅನುಗ್ರಹವಿರಲು ವಿನೇಕಿಯೂ, ಜಾಣನೂ, ಸುಜನಪ್ರಾಣನೂ, ಕವಿತಾನಿಧಾನನೂ, ರಸಿಕಚಕ್ರಿಯೂ ಆದ ಹರೀಶ್ವರನು ಅವತಾರ ಮಾಡಲು ಕೌತುಕವೇನಿದೆ ?

೧. ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸವುಳ್ಳ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಸವದತ್ತಿ ತಾಲೂಕು ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೂಲಿ ಪಂಚವಣ್ಣಿ ಗೆ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕೆಲವರು ನಿರಾಭಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಕೆಲವರು ಪಟ್ಟಚರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಸಂಸಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

೨. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಓರಿಯಂಟಲ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯಗಳೆಯರೂ ಆದ ಮಲ್ಲಿಗೇನಹಳ್ಳಿ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ದೇವಿರಪ್ಪ ಎಂ. ಎ. ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ ಎಂ. ಎ. ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವಕೃತ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಸಂಗ್ರಹದ ಸೀತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇದ್ದ ಹರೀಶ್ವರನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು ಶಾಸ್ತ್ರದಪ್ರಕಾರ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ದೀಕ್ಷಾ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಗುರುಕರಕಂಜಸಂಜಾತರಾಗುವುದರಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯು ರೂಢಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಆಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶರಣರು “ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣ” ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂದರೆ ಗುರು ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ಪುತ್ರ ಬಸವಣ್ಣ ಎಂಬುದು ಅನುಭವಸಿದ್ಧ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಪಂಪಾ “ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸುಪುತ್ರ” ನೆಂದು ಹರೀಶ್ವರನೂ; “ಚತುರಕವಿರಾಯ ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನ ವರಸುತ” ಎಂದು ರಾಘವಾಂಕನೂ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವ, ಬಸವಣ್ಣ, ಬಸವರಸ, ಬಸವರಾಜ, ಬಸವದೇವ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹೆಸರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಂತೆ ಹರಿಗ, ಹರಿಯಣ್ಣ, ಹರಿಯರಸ, ಹರಿವೇವ, ಹರೀಶ್ವರ ಎಂದು ಮಹಾಕವಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವನಿಗೆ ಸಹಾ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತ

ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ ಜೀವನದ ನಾನಾ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನೂ ಪರಿಣತನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆತನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ “ಎಂಭತ್ತುನಾಲ್ಕುಲಕ್ಷ ಜೀವರಾಶಿಗಳು” ಎಂಬ ಬಹುಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರಪರಂಪರೆಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು “ತಿರುಗುತ್ತೆಂಭತ್ತುನಾಲ್ಕು ದಶಶತಶತಜನ್ಮಗಳೊಳ್”^೧ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಷ್ಯಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷವೆಂದು ಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನು ಖರ್ಚುಮಾಡಿದರೆ ನೂರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು

೧. ರಕ್ಷಾಶತಕ ಪಂಪಾಶತಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೨ನೆಯ ಪದ್ಯ.

ಕೋಟಿ ಅರವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಹೊನ್ನಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮಾತನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಿಚ್ಚಂ ಸಹಸ್ರಹೊನ್ನಿ ನಲೆಕ್ಕದಿಂ ಕೂಡಿ
ಅಚ್ಚರಿಮಿಗಿಲ್ ನೂರುವತ್ಸರಕ್ಕನುಮಾಡಿ
ಒರ್ವಂಗೆ ಪರಮಾಯು ನೂರುವತ್ಸರಮೆಂದು
ಸರ್ವಧನದೊಳ್ ತೆಗೆಯಿಸಿದಂ ಮಲುಹಣಂಗೆಂದು
ಮೂರುಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಕವರುವತ್ತಾಗೆ

ಹಾಗೂ ಅಧಿಕ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳ ಧನಿಕನು ತನ್ನ ಆಪ್ತಪರಿವಾರ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿ ತೋರಿದಾಗ ಯಾರಾರಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಈ ಕೆಳಗಣ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಬಂಟರ್ಗೆ ದಾಸರ್ಗೆ ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯೆಯ ಧನಂ
ನಂಟರ್ಗೆ ನಲ್ಲರ್ಗೆ ಲಕ್ಷಸಂಖ್ಯೆಯ ಧನಂ
ಪೊದ್ದಿದರ್ ಪೊರೆದರ್ಗೆ ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯೆಯಧನಂ
ಸಾರ್ಡಶಿಷ್ಯಾವಳಿಗನಂತ ಸಂಖ್ಯೆಯಧನಂ^೧

ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಘನತೆಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಹರಿಹರನು ಬೀರುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪವಾಡವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸುವನು.

ನೋಡುತಂ ಬೆರಗಾಗುತಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನಿರೆ
ಕೂಡಲೆಕ್ಕದಸಂಭ್ರಮಂ ಸಿರಿಯನುಗುಳುತಿರೆ
ಬಂದನಲ್ಲಿಗೆ ಮೆರೆವ ಭಂಡಾರಿರಾಗದಿಂ
ಸಂದಣಿಸಿ ಲೆಕ್ಕಮಂ ನೋಡುವುದೋಗದಿಂ
ಕಮ್ಮೆ ಕುಲಪತಿಯೆನಿಸ ಸಿದ್ಧ ದಂಡಾಧಿಪಂ
ಸುಮ್ಮಾನಿ ಶಿವಭಕ್ತನಚಳಿತಗುಣಾಧಿಪಂ

೧. ಮಲುಹಣದೇವಚರಿತೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಳ ೮೭-೯೧ ಸಾಲುಗಳು

೨. ಮಲುಹಣದೇವಚರಿತೆ ೧ನೆಯ ಸ್ಥಳ ೬೧-೬೪ ಸಾಲುಗಳು

ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ತನ್ನ ಲೆಕ್ಕುಗಳಂ ಕೇಳುತಿರೆ
 ಒಳ್ಳಿತೆನೆ ಗಣಕರ್ಗಳೆಲ್ಲರುಂ ನೋಡುತಿರೆ
 ೧ ಆಯದೊಳುಂ ೨ ಬೀಯಮಂ ೩ ಕಳೆದು ನಿಲವಂ ೪ ಕಂಡು
 ಆಯತಿಯೊಳೆಲ್ಲರುಂ ಪೇಳಲ್ ಮನಂ ಗೊಂಡು
 ಐದುಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಕವೈವತ್ತೆಂದು
 ಐದೆ ೪ ಗಣಕರ್ ೪ ತಪ್ಪಿಪೇಳೆ ಭರದಿಂದಂದು
 ತಪ್ಪಿದುದನರಿದನಾ ಬಸವರಾಜಂನೋಡ
 ಒಪ್ಪುವ ಗಣೇಶ್ವರರ ಗಣಾಧಿಪಂ ನೋಡ
 ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದೇವ
 ಕಂಡೆನಿಲ್ಲಿಂತಪ್ಪ ಮತಿಯ ನಿಂತೆಲೆದೇವ
 ಲಕ್ಕವೈವತ್ತನಿಂತೆನನಾಗುಮಾಡಿದಂ
 ಲೆಕ್ಕದೊಳು ಪಡಿಯಿಲ್ಲ ಮತಿಯುಳ್ಳಕೋವಿದಂ
 ಎನ್ನ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಬರೆಯಿಸುವೆ ನೀತನಂ
 ಉನ್ನತ ಜ್ಞಾನಯುತ ಗಣಕವಿಖ್ಯಾತನಂ ೫

ಇದನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಓದಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ
 ದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರೂ ಹರೀಶ್ವರನೂ ಈ ಉಭಯರೂ ವಿಖ್ಯಾತಪುರುಷ
 ರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಧೃಡತರವಾಗದಿರದು. ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರಾದ ಬಸವಣ್ಣ
 ನವರನ್ನು ಕಲಚೂರ್ಯ ರಾಜ್ಯವು ದಂಡನಾಥ ಚೂಡಾಮಣಿ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ
 ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಣವಿತ್ತಂತೆ ಹೊಯಿಸಳ ಬಲ್ಲಾಳರಾಜ್ಯದ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿ
 ಯಾಗಿದ್ದ ಕೆರಿಯಪದ್ಮರಸನು ಹರೀಶ್ವರನಿಗೆ ಹೊಯ್ಯಿಳರಾಜ್ಯದ “**ಕರಣಿಕ
 ಕುಲತಿಲಕ**” (Accountant General) ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು
 ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಣವಿತ್ತನು. “ಷೋಡಷಪ್ರತಿಯ
 ಕರಣಿಕರೊಳಗಣೆ” “ಕರಣಿಕ ಕುಲತಿಲಕ” ನೆನಿಸಿದರೂ ಪಂಪಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
 ನಿಗಾಗಿ ತನು ಮೀಸಲು, ಮನಮೀಸಲು, ನಯನ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದವು.

೧. (೧) ಆಯ Receipts (೨) ಬೀಯ Expenditure (೩) ನಿಲವು
 Balance (೪) ಗಣಕರ್ Accountants. (೫) ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ

ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಯೂ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠನೂ ಆದ ಹರೀಶ್ವರನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಕೆಲವು ಜನರು ಗುಂಪುಕೂಡಿ ಅರಸನ ಬಳಿ ಕೊಂಡೆಯವನಾಡಿದರು. ಅರಸನು ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಕೇಳಿದನು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಹಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ರಾಜ್ಯದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತ್ಯಾಗಪತ್ರವನ್ನು ಪಿಡಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಮೊರೆಹೊಗುವ ನಿವೇದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

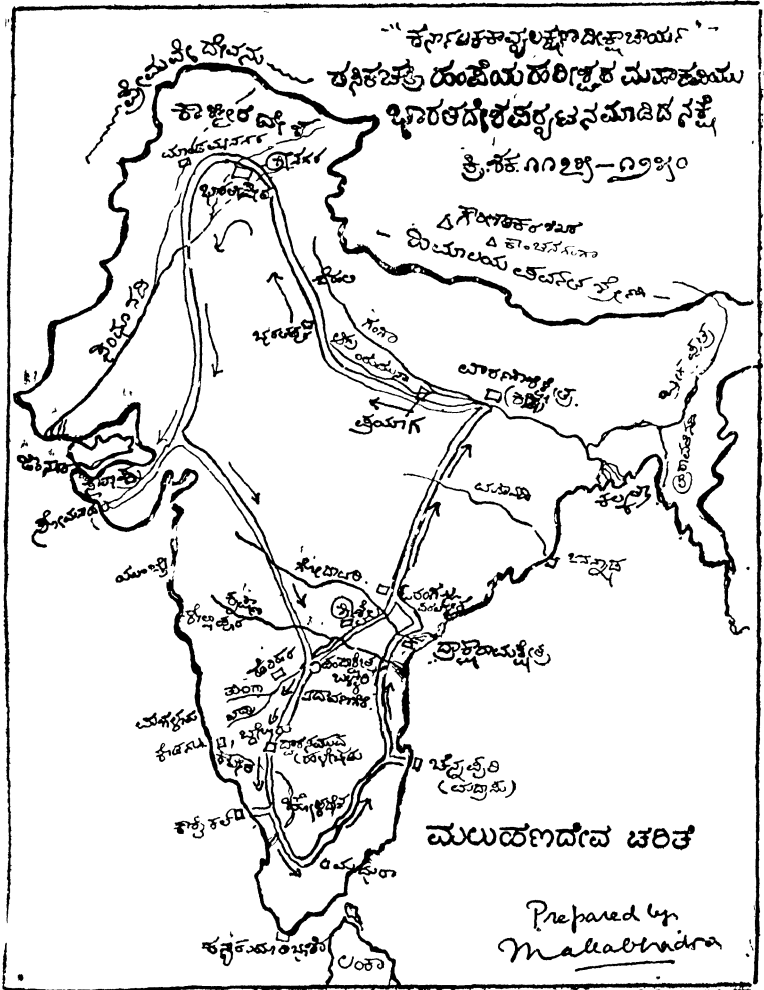
“ಪೋಗನೆ ಪೋಪ ಬಾರಲವೊ ಬಾರೆನೆ ‘ಜೀಯ ಹಸಾದ’ವೆಂದು ಬಿ-
ಳ್ಳಾಗುತೆ ಬರ್ಪ ಮಾಣಲವೊ ಸುಮ್ಮನಿರೆಂದೊಡೆ ಸುಮ್ಮನಿರ್ಪ
ಮತ್ತಾಗಳೆ ಝಂಕಿಸುತ ನಡುಗಿ ಬೀಳುವ ಸೇವೆಯ ಕಷ್ಟವೃತ್ತಿಯ
ನೀಗಿದೆನಿಂದು ನಿಮ್ಮದಿಸೆಯಿಂ ಕರುಣಾಕರ ಹಂಪೆಯಾಳ್ವನೆ”^೧

ಭಾರತದೇಶ ಪರ್ಮಟನೆ

ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನ ನಿಲುವಿಗೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರಂತೆ ಹರೀಶ್ವರನು ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ನಿಲುವಿಗೆ ಆತನ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಸಾರ ಕೈದು ಹಳೆಬೀಡಿ ನಿಂದ ಹೊರಟು ಭಾರತ ಪರ್ಮಟನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಶಿವಭಕ್ತಿಗೆ ತಾರುಮನೆಯಾದ “ತೊಂಡೈಮಂಡಲ” ಚೋಳದೇಶ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ತಮಿಳದೇಶವನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ಅರವತ್ತುಮೂವರ ಪುರಾತನರ ಕ್ಷೇತ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಂಧ್ರದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗೋದಾವರಿತೀರದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಪರವಳಿ ಗೆಯ ವೈಧ್ಯನಾಥೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀಶೈಲದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಭ್ರಮರಾಂಬೆ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ವಾರಣಾಸಿ (ಕಾಶಿ) ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಗಿಸುತ್ತಾನೆ.^೨

೧ ಪೊ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳ ಎಂ. ಎ. ಅವರು ಸಂಪಾದಿತ ಪಂಪಾಶತಕ ಪುಟ ೩೩ ಪದ್ಯ ೮೮

೨ ಹರೀಶ್ವರನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕಥೆಯಿದೆ. ಕಾಶಿಗೆ

ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗಳು, ಉತ್ತಂಗ ಶಿಖರಗಳು, ಕವಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದ ಮನ್‌ಮನೋಹರ ಕಣಿವೆ ಕೊಳ್ಳುಗಳು ತಮ್ಮ ಸೊಬಗಿನ ಆತ್ಮೀಯ ಆಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ರಸಿಕಚಕ್ರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತವನು ಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೋಮನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಜೋತಿರ್ಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ತೌರುಮನೆಗೆ ಬಂದಂತೆ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು “ಕಂಡೇಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ” ಎಂದು ಆನಂದಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ.

ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಬಂದದ್ದು

ಭಾರತದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ ಬಂದವರು; ಅವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದರ್ಶನ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಹರೀಶ್ವರನು ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ‘ಶಿರಿಯಸಂಗ ಶರಣಸಂಗಕ್ಕೆ ಪಗೆಯಾಯ್ತು’ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶರಾವತಿಗಿಂತಲೂ ಭಾರವಾಗಿ ಜನತೆಯ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಭಕ್ತಿರಸವು ಹರೀಶ್ವರನ ಹೃದಯ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುತ್ತಿದೆ. ರಗಳೆ ಛಂದಸ್ಸಿನ ರೂಪದ ತಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ವಿದ್ಯುಶ್ಚಕ್ತಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷರು ಭಕ್ತಸ್ತೋಮಕ್ಕೆ ದರ್ಶನವೀಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯೆಯ ಅಭಾವದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಭಕ್ತರ ಬಳಗವನ್ನು ಕವಿಯು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಲಾರದ, ಓದಿ ಹೇಳಿದರೂ ತಿಳಿಯಲಾರದ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು—ಮಗುವಿನ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಮರುಗುವಂತೆ—ಮಾತೃಹೃದಯದ ಹರೀಶ್ವರನು ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹೃದಯದಿಂದ ಕರುಣರಸತುಂಬಿ ಕೋಡಿವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಕವಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು, ಬೇಡವೆಂದು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ. ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ವರನು ಹಠ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. “ಹೋದರೆ ಹೋಗು, ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನೆನಪು ಮಾಡಬೇಡ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬಹು ಸಂಸ್ಕಾರಿಯಾದ ಹರೀಶ್ವರನು ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ “ವಿರೂಪಾಕ್ಷ” ಎಂದು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಮುಳುಗಲು ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದ ತುಂಗಭದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದನು.

ಹರೀಶ್ವರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರವು ಶಿವಭಕ್ತಿಗೆ ತೌರುಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಹರೀಶ್ವರನು ಕೋಳೂರು ಕೊಡಗೂಸಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತಾಯಿತಂದೆಗಳುಳ್ಳ ಮಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯನೊಳು ನೆಲೆಗೊಂಡ ಮುತ್ತೈದೆಗೆ, ಹೊಂಗಡಗದ ಲಿಂಗವಂತಿಗೆ, ತೌರುಮನೆ ಆಹಾ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೊಗಸಿನ ಸೀಮೆ; ಭಾಗ್ಯದ ಹಿರಿಮೆ, ನೆರೆಮನೆಯ ವಾರಿಗೆಯವ ರೊಂದಿಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಮನದೆರೆದು ಮಾತನಾಡಲು ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ವಾತಾವರಣ. ಬಯಸಿದಾಗ ಇಚ್ಛಿಸಿದ ರಸಬಸಿವ ಪ್ರಸಾದ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಉಣಬಹುದು. ಬೇಕಾದ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದರಂತೆ ಹಳೆಬೀಡಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಭಾರತ ಪರ್ಯಟನ ಮುಗಿಯಿಸಿ ಹಂಪೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಹರೀಶ್ವರನಿಗೆ ತೌರುಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನಿಗೆ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರಾದರೆ ಮಹಾಕವಿ ಹರೀಶ್ವರನಿಗೆ ಪಂಪಾಂಬಿಕೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷರು ತಾಯಿತಂದೆಗಳು; ವಿನಾಯಕ ಷಣ್ಮುಖ ವಿಜಯಕಲಿ ವೀರಭದ್ರರು ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು. ಶಿವಶರಣರ ಶರಣಿಯರೇ ಬಂಧುಬಳಗದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಸೋದರಳಿಯ “ಷಟ್ಸ್ಥಳಧೀರ” ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರಿದ್ದಂತೆ ಹರೀಶ್ವರನ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಹೋದರಿ ಶ್ರೀ ರುದ್ರಾಣಿಯ ಪುಣ್ಯಗರ್ಭಸಂಭೂತನೂ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರಕಲೆಗಾರ ಸಲೆಧೀರನೂ ಉಭಯಕವಿಶರಭ ಭೇರುಂಡನೂ ಆದ ಸೋದರಳಿಯ ರಾಘವಾಂಕನು ಆತನ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನನ್ನು ವಹಿಸಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹರನ ಕರುಣೋದಯವಾದಾಗಲೇ ಹರೀಶ್ವರನಿಗೆ ಅರಣೋದಯ. ಅದಲ್ಲದ ಹೊರತು ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೂಡಿ ಬಂದರೂ ಆತನಿಗೆ ಕತ್ತಲೇ ಸರಿ! ಪ್ರಣವ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯೇ ಗತಿ, ಸದ್ಭಕ್ತಿಯೇ ಮತಿ, ನಿರಾಶೆಯೇ ಸ್ವದೇಶವಾಗಿ ಶಿವಾನುಭಾವದ ಉದಾತ್ತ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯದ ಘಟನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯ ರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಮಹಾತತ್ವ ಪ್ರಣಾಲಿಗೆ ಪ್ರೋಷಕವಾಗುವಂತೆ “ಭರದಿಂ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುವ ಶಿವಕುಲಂ ಒಂದೇ” ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸುಳಿವ ಶಾಸನದಂತೆ ಸಾರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. “ಆವ ಜಾತಿಯೊಳು

ಹುಟ್ಟಿಸಿದೊಡೆ ಎಲೆದೇವ ನೀವಲ್ಲದರಿಯದಂತಿರಿಸೆನ್ನ ನೆಲೆದೇವ”^೧ ಎಂದು ಅಗ್ರಜರಿಂದ ಅಂತ್ಯಜರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದರು ಸಹಾ “ಶಿವಭಕ್ತಿ”ಯೊಂದನ್ನೇ ಅರಿಯುವಂತೆ ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ತಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿದರೆ “ರಸಿಕ”ನನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಶಿವನಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.^೨ ಹರಂಗೆ ಶಶಿಭೂಷಣಂಗೆ ಶಂಭುವಿಗೆ, ಶಂಕರಂಗೆ ತನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು (ಸ್ತುತಿ) ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಮೀಸಲಿರಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷ; ಏನುವಂ ಪಾರದೆ ಶಿವನಂ, ಅರ್ಚಿಸುವ, ಶಿವಶರಣರಂ ಪ್ರೀತಿಸುವ, ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಸಾರುವ ಅವರ ತತ್ವಂಗಳಂ ಜಗತ್ತಿನೊಳ್‌ಬಿತ್ತುವ, ಪರಸಮಯದ ಗರ್ವನಂ ನಿಲಿಸುವ ಎದೆಗಾರ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದ್ದಾಗಿದೆ. ಆತನ ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಬಡ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಲ್ಲ! ವೀರಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೂ, ಧೀರಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಕಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಆತನದು. ಶಿವನಂ ನೋಡದ ಕಣ್ಣುಳೇಕೆ? ಸಲೆ ಕೇಳದ ಕರ್ಣಮದೇಕೆ? ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಆತನ ಪಾಡದ ಬಾಯದೇಕೆ? ಆತನ ಪೆಸರಂ ಕೊಳ್ಳದ ಜಿಹ್ವೆಯದೇಕೆ? ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡದ ಕೈಗಳದೇಕೆ? ನೆರೆ ಸೋಂಕದ ದೇಹಮದೇಕೆ? ಕೂಡಿ ಅಳ್ಯರಿಂ ಆಡದ ಚಿತ್ತವೇಕೆ? ಎಂದು ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಮಯನಾದ ಪರಮಭಕ್ತ. ಆನಕಾಲವಾದೊಡೆಯೂ ಸೀಳೊಡಂ ಪೋಳೊಡಂ ಪೊಯೊಡಂ, ಆತನ ಪಾದಾಬ್ಜಮಂ ಬಿಡದ ಧೀರಭಕ್ತ; ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯ ಆತನ ಈ ತೆರನಾದ ಅಚಲಭಕ್ತಿ ಮನಕರಗಿಸುತ್ತದೆ. ಭೀಕರ ಭೀಮಪುರುಷನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಆತನ ಜೀವನ, ಮಹಾಭಕ್ತನ ಜೀವನ. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ “ಪೆರತೊಂದಂ ನುಡಿಯಂ, ಪ್ರಪಂಚ ರಹಿತಂ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯಮಂ ಮಾಡ, ಎಳ್ಳು ಎರಗಂ, ಕಾಮದ ಬಟ್ಟಿಯತ್ತಲೆಳಸಂ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಮಾತ್ಸರ್ಯವೆಂದರಿಯಂ, ಲೋಕದ ಮಾನವರ್ಗಿ ಮಣಿಯಂ ಕುಲಾದಿಗಳಂ ಬಗೆಗೊಳ್ಳಂ ಕಾಯಕಪ್ರೇಮಿ, ಸದ್ಭಕ್ತ, ಸತ್‌ಸಂಗಮಂ

೧. ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ರಗಳೆ.

೨. ಅಮ್ಮವೈ (ಬಿಜ್ಜಮಹಾದೇವಿ) ಕಥೆ. ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ಚರಕೃತ.

ತೊರೆಯಂ, ಸತ್ಯವಲ್ಲದುದನಾಡಂ, ಅಚಲಂ ನಿರಸೇಕ್ಷಿ, ಕರುಣಾಕರ, ಸುಖಮಯ ಶಾಂತ, ಮಹೋತ್ಸಾಹಿ, ಭಕ್ತಿರತಂ, ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿ, ಲಿಂಗಶುಭಗಂ ಸಂತೋಷಿ ಸತ್ಯಾತ್ಮ, ಉರ್ವಿಜನವಂದ್ಯ, ಅನೇಕಾಶ್ಚಯುಕ್ತಂ ಮಾಹೇಶ್ವರಂ; ಆತನ ನಡಿ ಉರಿನಡೆದಂತೆ, ಭಾನುನಡೆದಂತೆ, ಸಿಡಿಲ್ ನಡೆದಂತೆ, ಹರನಲ್ಲವೆ ಅನ್ಯ ದೈವವ ಭವಿಗಳ ಕೀರ್ತಿಸುವ ಕವಿಯಲ್ಲ.”

ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಮಹಾಪ್ರತಿಭಾವಂತ. ಶಬ್ದಗಳಿಗಾಗಿ ಕುದುಕುದಿದು ಕೋಟಲೆಗೊಂಡ, ಗೂಡಾರಂ ಮುಚ್ಚಿಪೋದ ಕವಿಯಂತಿರೆ ಇರುವ ಕವಿಯಲ್ಲ; ಶುಷ್ಕವೈಯಾಕರಣನಂತೆ, ಶುಷ್ಕತಾರ್ಕಿಕನಂತೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕವಿಯಲ್ಲ. ಶಿವಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದರೆ ಗೌರೀಶಂಕರ ಶಿಖರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಆತನ ನಾಲಗೆಯ ತುದಿಯಿಂದ ಶಬ್ದಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಧಡಧಡನೆ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತವೆ. “ನವನಿಧಿ ಬಾರ, ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ಬಾರ, ಮಹಾನಿಧಿ ಬಾರ, ಭಕ್ತರುತ್ಸವನಿಧಿ ಬಾರ, ಭಾಗ್ಯನಿಧಿ ಬಾರ, ಸುಧಾರಸಕಾಂತಿಯುಧ್ವನನಿಧಿ ಬಾರ, ಸತ್ವನಿಧಿ ಬಾರ, ಕೃಪಾ ನಿಧಿ ಬಾರ, ಸತ್ಯಸಂಭವನಿಧಿ ಬಾರ ತತ್ವನಿಧಿ ಬಾರ; ಗಂಗಾಧರ, ಶಶಾಂಕ, ಶಿಖಿ ಮಾತೃಂಡ, ತ್ರಿಣೇತ್ರಾಂಕ, ಭೋಗೀಂದ್ರಾಚೀತ ರಶೀಶವಿಸಿನಪ್ರೋತ್ ಭೂತ ದಾನಾಗ್ನಿ, ಯೋಗಿವ್ರಾತಪರಿತ, ಶರಣಹೃದ್ ರಾಜೀವ, ಸಪ್ತಾಶ್ವನಾಗೇಂದ್ರಾ ಜಿನದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಧರ, ಶಶಾಂಕಧರ, ಕಾಪಾಲಿ, ಕಾಲಸಂಹರ, ಶೂಲಿ, ಈಶ, ಗಿರಿಶ, ಗಿರಿಶ, ಬಾಳಾಕ್ಷ, ನೀಲಕಂಧರ, ಭರ್ಗ, ಉಗ್ರ ಪರಮ ಸರ್ವಜ್ಞಶಂಭು, ಗಿರಿಜಾ ವಲ್ಲಭ, ಮನೋಜಹರ ಸತ್ಯಾತ್ಮ ಕಾಮಾರಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ”^೧ ಎಂದು ಹೊಸ ದೊಂದು ಅಮರಕೋಶವನ್ನೇ ತಯಾರುಮಾಡಬಲ್ಲ ಮಹಾಪ್ರತಿಭಾವಂತ. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ದೈವದತ್ತವೆಂದು ಹರಿಹರನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸರಸ್ವತಿಯ ಭಂಡಾರದ ಮುದ್ರೆಯೊಡೆದು ತನ್ನ ಶಬ್ದರತ್ನಗಳನ್ನು ಆ ಭಾಂಡಾರ ದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವಂತಹ ಕವಿ ಹರಿಹರದೇವ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಯ ಜೀವನ. ಶರಣರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ. ಹರಭಕ್ತರಂ ಕಂಡೊಡಿ ಉಬ್ಬುತ್ತ ಅವರ ಚರಣಮಂ ಕಣ್ಣೆಳೊಳ್, ಕಂಠದೊಳ್

ಪೇರುರದೊಳ್ ಭಾಳಾಗ್ರದೊಳ್, ಧೋರ್ಯುಗದೊಳ್ ಉಭಯಗಂಡಂಗಳೊಳ್
 ತಾಳ್ತು, ಎತ್ತುತ್ತೆ, ಅಪ್ಪುತ್ತೆ ಒರೆಯುತ್ತೆ ಮುದ್ದಿಸುತ್ತೆ ನಮಿಸುತ್ತೆ ಹಿರಿಹಿರಿ
 ಹಿಗ್ಗುತ್ತೆ ಅತುಳ ಸುಖದೊಳೋಲಾಡುತ್ತಿರುವನನ ಜೀವನ ಆತನದಾಗಿವೆ.
 ಶಿವಶರಣರಂ ಕಂಡೊಡೆ ಇದಿರ್ಬಂದು, ಆರ್ತದಿಂದ, ಸ್ತ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಸ್ನೇಹದಿಂದ
 ಎನ್ನಾನಂದದ ತವನಿಧಿ ಎನ್ನ ಆಯು, ಎನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಎಲ್ಲವೂ ನೀವೆ, ಆಂ
 ಕಾಪಿನ (ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ) ಆಳೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭೃತ್ಯಾಚಾರ ಜೀವನ
 ಹರಿಹರನ ಜೀವನವಾಗಿದೆ; ದಿವ್ಯಮಹಾನುಹಮ, ದಾಸೋಹಂಭಾವಿ ಶಿವಭಕ್ತಿ
 ಸಂಪನ್ನ, ಸುಜ್ಞಾನಿ, ನಿರಹಂಕಾರಿ, ಶಿವಯೋಗಿ.

ಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಸಾಲದು, ತಾನು
 ಭಕ್ತ, ದುರ್ಗುಣಗಳ ತವರು; ಪರವಾತ್ಮನು ಪಾರವ್ಯತೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳ
 ತವರು, ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹೆಂಬುದೇ ಆ ಆರ್ತಭಕ್ತನ
 ವಿನಮ್ರಬೇಡಿಕೆ. ಆತನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಎಂಥ ಕಲ್ಲಿದೆ
 ಯವರನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕರನ್ನೂ, ಮನವಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಶಿರಬಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
 ಆತನು ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವದೊಂದೇ ತಡ, ರೋಮಾಂಚಗಳೆದ್ದು, ಬೆಮರ್ಪ
 ಗದ್ದದಂ ಪೊಣ್ಣೆ, ಆನಂದದ ಅಶ್ರು ಹರಿದು, ಎಲ್ಲರನ್ನು ಭಕ್ತಿರಸದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸಿ
 ತಾನೂ ತೇಲಾಡಿ ಓಲಾಡುವಂತೆ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡಿಸು
 ತಾನೆ. ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿ, ಪೂಜೆಯಂ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ,
 ಮನವಾರಿನೋಡಿ, ಮೆಚ್ಚಿ, ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಈಕ್ಷಿಸಿ, ಮುದ್ದಿಸುತ್ತ ಹರ್ಷದಿಂದ
 ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ, ಧಿಣಿಧಿಣಿರವದಿಂ ಪಾಡುತ ಇರುವ ಉತ್ಸಾಹಿ ಜೀವನ ಮಹಾ
 ಭಕ್ತ, ಮಹಾಕವಿ ಹರಿಹರನದು. ಹರನಾಮವು ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳ್ತೊಡೆ
 ಯುವಕನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಮಾತ್ರಂ ನೇತ್ರದತ್ತಲ್ ಸುಳಿದೊಡೆ ಮನವು ಇರ್ಬಾರ್ಗ
 ವಾಗುವಂತೆ ಹರಿಹರನ ಆನಂದವುಳ್ಳಿ ರೋಮಾಂಕುರವೆಳ್ಳು ಅಶ್ರುಪ್ರವಾಹ
 ಗಳಗಳನೆ ಇಳಿತಂದು, ಅಂಗವಲ್ಲಾಡಿ, ಸ್ವರದಿಂ ಗದ್ದದ ಪುಟ್ಟುವ
 ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸತಿ ಕಾರುಣ್ಯ, ಮತಿ ಕುಮಾರಂ,
 ಸಖನುರುತರಸತ್ಯ, ಪ್ರಧಾನಂ ವಿವೇಕ; ಅದರಿಂದ ಸತತವಾಗಿ ಶಾಂತಿಸ್ಥಲ
 ದೊಳೆಸೆವ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಮ್ತಾಂಗರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಿತನಪ್ಪಂತೆ, ಇರಿಸೆಂಬುದೇ ಆತನ

ಮನದೊಲವು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ತಾನು ಕರೆಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನವೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬಂದು “ ಓಓಮಗನೆ ಬಂದೆಂ ದಿಟವಾಗಿಯೂ ಬಂದೆ ” ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ “ನೊಂದೆಯಾ, ಬಳಲಿದೆಯಾ ಕಂದಾ” ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ಆತನ ಆಶೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಆತನಿಗೂ ತಂದೆಮಗನ ಸಂಬಂಧವು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆಗಾಗಿ ಹರೀಶ್ವರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಹೃದಯದ್ರಾವಕವಾಗಿದೆ.

ಹರಿಹರನು “ಪೋಗಿನೆ ಪೋಪ, ಬಾರೆಲವೋ ಬಾರೆನೆ ಜೀಯಹಸಾದ” ಮೆಂದು ಬಪ್ಪ, ಮತ್ತಾಗಳೆ ರುಂಕಿಸಲ್ ನಡುಗಿ ಉಡುಗಿ ಬೀಳುವ ಸೇವೆಯ ಕಷ್ಟವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಇರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅಸದೃಶವಾದ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವಸ್ವಭಾವದ ನಿಯಮವನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಹರನು ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನೂ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿ ಆತನ ದೋಷಗಳಾವವು, ಗುಣಗಳಾವವು ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಆತನ ಮಾನವೀಯತೆಯು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ : ಶಿವನು ತನಗೆ ಮಗನಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಿದ ಬಿಜ್ಜಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಕುಲದೈವವಾದ ನಾಗೇಶನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಭರದಿ ಹಾರಾಡುತ್ತ ಹೊರಟಿವೆ. ಕಪಿಗಳು ಎದಿಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಕೊಂಬೆಗೆ ಲಂಘಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಬಿಜ್ಜಮಹಾದೇವಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಮಕ್ಕಳ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಯ್ಯೋ, ನಾಗೇಶಾ ! “ಎನ್ನ ಪುಟ್ಟಿಸದಾದೆ ಏಕಯ್ಯ ಮೃಗಗಳೊಳ್” ಆ ಹರಿಣ, ಆ ವಾನರಜನ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯದ ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಕಡೆಯಾಯಿತೆ? ಎಂದು ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಭಾವವನ್ನು ಅರಳಿಸುವನು. ತಿರುನಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಅಚ್ಯುತ ಭಟ್ಟರೆಂಬುವರು ತಂಡೇಶ ಪಿಳ್ಳೆ ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಆ ಶಿಶುವು ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಬಡತನವು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಪುರಜನರು ಬಂದು “ಎಲೈ ವಿಪ್ರರೇ ಶುಭ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ನಿಮ್ಮ ಮಗನಿಂದ

ಈ ಬಡತನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಈ ಕೂಸನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ದರಿದ್ರ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು” ಕಣಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು— “ಮಗನುಳ್ಳ ಬಡತನಂ ಸಂಪದಕೆ ಸರಿಯೇಕೆ ಮಗನಂ ಪೆರಗಿತ್ತು ಬಾಳ್ವ ಸಂಪದವೇಕೆ?” ಎಂದು ಬಹು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನೆನೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬಡವರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಬಗೆಗಿರುವ ಹರಿಹರನ ಕನಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ಮಾನವೀಯತೆಯೇ ಮಹಾ ಕವಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಆತನಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿ, ಮಹೋನ್ನತವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತುಂಬಿದೆ. ತಾನು ಕಂಡುದನ್ನು, ಕೇಳಿದುದನ್ನು, ಅನುಭವಿಸಿದುದನ್ನು, ತನಗೆ ಸತ್ಯವೆಂದು ಕಂಡುದನ್ನು, ಜೀವನದ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಒರೆದುನೋಡಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿ, ತನಗೆ ಸತ್ಯವೆಂದು ಕಂಡುಬಾರದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೆಂದಿಗೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾರ.

ಇದು ಪೊಸರೀತಿ ನೋಡಿದು ನವೀನಮಲಂಕೃತಿ ನವ್ಯಭಾವಮಿಂ
ತಿದು ನವವೃತ್ತಿ ಲೇಸಿದು ರಸಸ್ಥಿತಿ ನೂತ್ನಮಿದಲ್ತೆ ನೂತನಂ
ಪದರಚನಾವಿಲಾಸಮಿದು ಕಬ್ಬಮಪೂರ್ವಮಿದೆಂದು ಕಬ್ಬಿಗರ್
ಪದೆದೊಲವಿದೆ ಕೀರ್ತಿಸೆ ನಿಮಿರ್ಚುವೆನೀ ಸುಭಗಪ್ರಬಂಧಮಂ

ಎಂದು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅವನ ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿ ಸುತ್ತದೆ. ಪೊಸರೀತಿ, ನವೀನ ಅಲಂಕೃತಿ, ನವ್ಯಭಾವ, ನವವೃತ್ತಿ, ಲೇಸಾದ ರಸಸ್ಥಿತಿ, ನೂತನತೆ, ಪದರಚನಾವಿಲಾಸ, ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ರೀತಿ, ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೊಗಸುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ಮುಪ್ಪುಗಳ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕತೆ ತಲೆದೋರಿ ಕಾವ್ಯದ ಮೆರುಗಿಗೆ ಪುಟವಿಟ್ಟಂತಿದೆ. ಮಾಹಾನೀತಿ ಯನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಕಾವ್ಯದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

೧ ತಂದೇಶಪಿಳ್ಳೆಯ ಕಥೆ; ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು. ಸಂಪಾದಕರು ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ, ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಶ್ರೀ ಲಿಂಗನಗೌಡ ಅಂದಾನಗೌಡ ಪಾಟೀಲ ಚಿಕ್ಕೊಪ್ಪ; ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪ್ಪ ಪರಪ್ಪ ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ, ಮೈಲೇಶ್ವರ ತಾಳಿಕೋಟೆ, ಸಂಪುಟ ೨ ಸಂಚಿಕೆ ೩

ಆತನ ಸಂದೇಶಗಳು ಒಂದೇ ಎರಡೇ ಹಲವಾರು ಸಂದೇಶಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಮಾತು ದಿವ್ಯಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿವೆ. ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಬಿಡಿಮಾತುಗಳಿವೆ.

ವೃಷ, ನೀ ಕಲ್ಲೊಳಗೇಕೆ ಪೊಕ್ಕುಸರದಂತಿದರ್ಪೆ? ನೀಂ
ಕೊಡೆ ನಿನ್ನಿಲ್ಲೆನೆ ಸಾಲದೇನಡಗಲೇಕಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ ಬಲ್ಲೆವಿ
ಟ್ರೊಡಲಿಂಗಿಲ್ಲದೆ ಮೇಣ್ ಪರಾನ್ನ ದುಣಿಸಿಂ ದಾರಿದ್ರನೀನಾವಗಂ
ಬಡವಂ ಬಲ್ಲೆವು ಬೇಡೆಮಂಜದಿರೆಲೆ ಪಂಪಾಪುರಾಧೀಶ್ವರಾಂ

ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ವಿಡಂಬನೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಜೀವಕಳೆದುಂಬಿ, ಮಾತಾಡಿಸುವ ರೀತಿ, ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿದೆ. ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ಶರಣರಧಿಕರು, ದಾನಿಗಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದನ್ನೇ ನಿದರ್ಶನ ವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕಾಗಬಹುದು.

ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಮೋಘವಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳಂ ಕವಿ. ಭಕ್ತನ ಉತ್ಕಟಭಾವ, ಕವಿಯ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಣಿ ಇವುಗಳ ಸಮರಸ ಆತನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚಂಪುವಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂಬ ಹೊನ್ನ ಸಂಕಲಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯವನಿತೆಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಹರಿಹರನದು. ಭಾರವಾದ ತೊಡವುಗಳಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯ ವನಿತೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಿದನು. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸರೀತಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ “ನಾರ್ವೀನ್ಯಕ್ಕೆ” ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಹರಿಹರನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಯೇ ಆದರ್ಶಕವಿ. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಆಗ್ರ ಕವಿ, ಪಂಪನಿಗೆ ಜೈನಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಗೌರವವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಈತನು ವರ್ಣಕ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆದಿಕವಿಯೂ, ಅಹುದೆ. ಹರಿಹರನು ಹಿರಿಯಕವಿ; ಅರಸುಕವಿ, ಭಕ್ತಕವಿ, ಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷ. ಈ ಮಹಾಕವಿಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ

ಪ್ರತಿಭೆ, ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠಭಕ್ತನ ತಲ್ಲೀನತೆ, ಈ ಎದೆಗಾರ ಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷನ ಭಾಷೆಯ ಇಂಪು, ಇವುಗಳ ಮುಪ್ಪುರಿಯು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಎಂದೂ ಬತ್ತದ ಸೊಗಸಿನ ಬುಗ್ಗೆಯಾಗಿದೆ.]^೧ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿವೆ.

ಎನೇ ಇದ್ದರೂ ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವಡಗಿದೆ. ಆತನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಆತನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ, ಶಿವಾನುಭಾವದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು ಸತ್ಯದ ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭೂಷಣ, ಶೈವಪ್ರತಾಪತೇಜಃಪ್ರಭಾಕಿರಣ. ಪರರ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುವ ಪಿರಿಯತನದ ಕವಿಯಲ್ಲ.

ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಯತೆ

ವಿಶ್ವಕವಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರ್ ಅವರು, ಕವಿಯ ಸ್ವರೂಪದರ್ಶನವನ್ನು ಕುರಿತು "*Poet is the spirit of the age, through him the Nation speaks*" ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ಲೇಸನ್ನೇ ಬಯಸುವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ರಾಂತಿಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಧರ್ಮಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ಭಕ್ತಿಯುಗದ ಶಕ್ತಿಯು ಅರಸರು ಕೊಡುವ ಕಂಕಣಕ್ಕೆ ಮನವೆಳಸದ, ಯಾರ ಹಂಗಿಗೂ ಹರಿಗೂ ಒಳಗಾಗದ, ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರತೀಲನೂ ಶಿವಯೋಗಚಕ್ರೇಶ್ವರನೂ ಆದ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಿತು. ಆ ಉಜ್ವಲ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಹರೀಶ್ವರನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ನಾಟಕಶಾಲಿಯಾದ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರ ರಂಗಭೂಮಿನ್ನು ಏಕಪಾತ್ರಾಭಿನಯ ಪಟುವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಕಿಕ್ಕಿರಿಗಿರಿದ ಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರಾದ ನೆಗೆಮೊಗದ ಸಿರಿಮೊಗದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಶ್ರೀ ಪಂಪಾಂಬಿಕೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷರನ್ನು ನೋಡುವನು. ತತ್ಕ್ಷಣ "ಶ್ರೀ ಗುರುವೆ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಕೇಳಯ್ಯ ನಾನಭಿನಯಿಸುವ ನಾಟಕವ ಪಂಪಾಂಬಿಕೆಯೊಡನೆ ನೋಡಯ್ಯ" ಎಂದು

ರಕ್ಷಾಶತಕ ಹಾಗೂ ಪಂಪಾಶತಕಗಳ ಮುನ್ನುಡಿ; ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಸಂಸ್ಥೆ ಸಾಹಿತ್ಯಸಮಿತಿಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು. ಧಾರವಾಡದ ಶ್ರೀಮುನ್ನಿರಂಜನ ಜಗದ್ಗುರು ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದವಿಠಲರು ಹೆಚ್ಚಿಹಬ್ಬದ ಪ್ರಕಟನೆ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೪೩ ಸಂಪಾದಕರು ಪ್ರೊ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳ ಎಂ. ಎ. ಅವರು

ಸಲುಗೆಯಿಂದ ನಾಂದೀಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುವನು. “ಇಂತಪ್ಪ ನಾಟಕವ ನೋಡಿ ಬಲ್ಲಿಯಾ ಗಿರಿಜೆ; ಅದು ಮಾಣ್ಣೆ, ಇಂತಪ್ಪ ಮಾತುಗಳ ಕೇಳಬಲ್ಲಿಯಾ ದೇವೀ” ಎಂದು ಮುಕ್ಯಣ್ಣನು ಮಾತನಾಡಲು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಉದ್ಗಾರತೆಗೆಯುವಳು! ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಂತೂ ಭಕ್ತಿರಸದ ಹೊಸ ಸೊಬಗಿನ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಉಘೇ ಚಾಂಗು ಭಲಾ! ಭೇಷ್ ಭೇಷ್!! ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು. ಭಾವಭರಿತ ಭಕ್ತಿಯ ಸೊಗಸಿನ ರಸಿಕತೆಯು ಕುಶಲತನದಿಂದ ನೋಡುವ, ಮೃದುಮಧುರ ಪದಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮುಖವನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಮನದವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಅಭಿನಯಿಸುವನು. ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧ, ರಕ್ಷಾಶತಕ ಪಂಪಾಶತಕ ಮುಡಿಗೆಯ ಅಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ರಚಿಸಿ, ಅರವತ್ತುಮೂವರು ಪುರಾತನರು, ರೇವಣಸಿದ್ಧಾ ದಿನೂತನರು ಬಾಣಮಯೂರ ಹಲಾಯುಧ ಕಾಳಿದಾಸ* ಮಲುಹಣ ಕವೀಶ್ವರರೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ ಹಾಗೂ ನೂತನ ಶರಣರ ನೂರೊಂದು ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಲಲಿತ, ಮಂದಾನಿಲ ಉತ್ಸಾಹರಗಳೆಯ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಗದ್ಯಪದ್ಯದಲ್ಲಿ, ನಾಟಕೀಯತೆಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನೂರೊಂದೋ, ನೂರೆಂಟೋ, ನೂರಿಪ್ಪತ್ತೋ, ಎಷ್ಟೊಂದು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹರಿಶ್ಚರನು ರಚಿಸಿರುವನೆಂದು ಇದುವರೆಗೆ ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ೧

ಕವಿಯ ಕಾಲ

ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ಕವಿಗಳ ಕಾಲಮಾನವನ್ನಳಿಯುವುದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಸಂಶೋಧಕರ ಹಾಗೂ

೧ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಟರೂ ಕವಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜೋಳದರಾಶಿ ಕೆಂಗಲ್ಲು ದೊಡ್ಡನಗೌಡರು ರವಿವಾರ ದಿ. ೫-೧೨-೧೯೪೮ ರಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಕಳಾಪರಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಥಮ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮವಾದ ಜೋಳದರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆವೇರಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿಯವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಒಂದು ಭಾಗ.

* ಅನೇಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಗಳು ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನು ಮನವಾರೆ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದರೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹರಿಹರನ ಹೊರತು ಯಾರೂ ಕಾವ್ಯ ಬರೆದಂತಿಲ್ಲ.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೊದಲು ಸಂಶೋಧಿತವಾಗಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆದ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳ ಎಂ. ಎ. ಅವರು ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾಲದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾಲವು ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ರೆ|| ಕಿಟ್ಟಲ್ ಅವರು (ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಉಪೋದ್ಭೂತ ಪುಟ ೫೩) ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೮೩ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು (ಭಾಗ ೧ ಪು. ೨೧೯—೨೨೨) ಹರೀಶ್ವರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೫ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಕೆಲವು ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳ ಜೀವನದ ಕಾಲ” ಎಂಬುದರ ಕರ್ತರಾದ ಡಾಕ್ಟರ್ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರು (ಪು. ೨೬೦—೨೬೮) ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರ ಊಹೆಯನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರಾದ ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಾಕ್ತನನಿಮಿಷನ ವಿಚಕ್ಷಣ ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ್ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು (ಕವಿಚರಿತೆ ಭಾಗ ೩ ಪುಟ lxv—lxix ರಲ್ಲಿ) ಈ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ “ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ” “ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ರಗಳೆ” “ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹರಿಹರಕೃತಗಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಕವಿಯ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ರಾಘವಾಂಕನು “ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ” ಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಹರೀಶ್ವರನು ಬಸವ ಅಲ್ಲಮ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಇವರ ಕಾಲದಿಂದ ಈಚೆಯವನೆನ್ನಲು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಲೆಯಾದರೂ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ಬಸವೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೦ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೦ ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಕವಿ ಚರಿತೆಕಾರರು (ಭಾಗ ೩ ಪುಟ lxv—lxix ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ ಕಾಕತೀಯ ರಾಜನಾದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಕಾಲ (೧೧೪೦—೧೧೯೬) ಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಷುಲ್ಕಿಕಾರ್ಜುನನ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ

ಹರೀಶ್ವರನ ಪದ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಹರೀಶ್ವರನು ಕ್ರಿ. ಶ ೧೨೪೫ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಿನವನೆನ್ನಲು ಅವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೊ. ಕುಂದಣಗಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡ ಇವರು ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ತೆರೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿದನೆಂಬ ಪವಾಡವು ನೆಡೆದ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೧೬ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು.^೧

ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦ ಇರಬೇಕೆಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಮಂಜೇಶ್ವರದ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಮದನಾದಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ನಿರಂಜನ ಜಗದ್ಗುರು ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಸಂಪಾದಕರೂ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧಕರೂ ಅನುಭಾವಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಪುರಾಣಿಕ ಬುದ್ಧಯ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦ ಇರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ.^೨ ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ದೇವೀರವ್ವನವರು ಶ್ರೀ ದೇ. ಜನರೇಗೌಡರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಸಂಗ್ರಹದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರು ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾಲನಿರ್ಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ ವಾದವಿವಾದ ಪ್ರತಿನಾದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ಹರಿಹರನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೨೦ರಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ೧೨೮೫ರ ಸುಮಾರಿನ ವರೆಗೆ ಬದುಕಿದ್ದನೆಂದು, ಪುರಾಣದ ಮಾಯಿ ದೇವಭಟ್ಟ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ ರಾಘವಾಂಕರು ಸುಮಾರು ೧೩೦೦ ರ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಬಹುದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.^೩

---

೧ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಮೂರುಸಾವಿರ ಮಠದ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಸಂ. ೧೧ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ೧ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹರಿಹರದೇವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳರು ಬರೆದ ಹರಿಹರದೇವನ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಲೇಖನ ಪುಟ ೨೩೫-೨೩೬, ಕ್ರಿ. ಶ, ೧೯೩೭

೨ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ ೯ ಸಂಚಿಕೆ ೨

೩. ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಸಂಗ್ರಹ ಪುಟ xiv

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಆಳವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಮಾಡಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಬಗೆಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

(೭) ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನು ತ್ರಿಭುವನ ತಾತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದದ್ದು “ದೋರಸಮುದ್ರಮೆಂಬ ಪೆಸರಿಂ ಕರಮೊಪ್ಪುವ ರಾಜಧಾನಿಯೊಳ್ ವೀರ ನೈಸಿಂಹಭೂವರನಹೋ ಮಹಿಯಂ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿ”ರುವಾಗ ಎಂದು ಕುಮಾರ ಪದ್ಮರಸನ ಗ್ರಂಥಾದಿಯ ಹೇಳಿಕೆ. ೧೨೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ವೀರನರಸಿಂಹನು, ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರೂ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈಯವರೂ ಹೇಳುವಂತೆ ೧೧೪೧—೧೧೭೩ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಒಂದನೆಯ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನಿರಬೇಕು.

(೮) ರಾಘವಾಂಕನು ಓರುಂಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಕತೀಯರುದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ‘ವೀರಲಗವಿತೆ’ಯಾದ ವೀರೇಶ ಚರಿತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನೆಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ೧೧೬೩—೧೧೯೯ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಕಾಕತೀಯ ರಾಜನೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಈ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಹರಿಹರನು ಒಂದನೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ಅವನ ಮಗನಾದ ಎರಡನೆಯ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನಲ್ಲಿಯೇ ೧೧೭೩ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಕರಣಿಕನಾಗಿದ್ದು ಹಂಪೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ೧೨೦೦ ಸುಮಾರಿಗೆ ಪಂಪಾಶತಕ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಎರಡನೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಆಳಿಕೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೫೨ರಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದು.”^೧

೧. ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮಚಾರಿತ್ರ ಸೀತಿಕೆ ಪುಟ xxi ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೪೧ ಸಂಪಾದಕರು ಪ್ರೊ. ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ. ಎಂ.ಎ., ಶ್ರೀ ಡಿ. ಎಲ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ. ಎಂ. ಎ. ಅವರು

ದೋರಸಮುದ್ರದ ಹೊಯಿಸಳರು

(ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೦೦-೧೨೭೩)

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸ್ಥಿ ಸಾಮಂತರಾಜರಾಗಿ ಮೊದಲ ನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನ ಮಗ ಬಿಟ್ಟಿದೇವನು ಕಲ್ಯಾಣಚಾಲುಕ್ಯರ ಮತ್ತು ಚೋಳರ ಸರ ದ್ವಂದ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಯಿಸಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡನು. (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೧೧-೧೧೪೧) ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ತಿಷ್ಠಾಪನವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಜೈನಮತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ತಾನು ನೂತನವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿತ್ತು ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಕವಿ ಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು ಎಲ್ಲ ಮತದವರಲ್ಲಿ ಸಮವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟು, ಬಿಟ್ಟಿ ದೇವನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಾದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೧೨ರಲ್ಲಿ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಆತನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿ ಮಹಾಕಲಾಪ್ರೇಮಿ ಯಾದ ಶಾಂತಲಾದೇವಿ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ' ಸವತಿ ಗಂಧವಾರಣ ' ಬಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಳು— ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೧ ರಲ್ಲಿ ಬಂಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲವಾದನು. ಈತನ ಮಗ ೧ನೆಯ ನರಸಿಂಹನು (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೩-೧೧೭೩) ಸದಾ ಸುಖಲೋಲುಪನಾಗಿ ೧೧೭೩ರಲ್ಲಿ ಮೃತ ನಾದನು. ಅವನ ಮಗ ಸಾಹಸಿಯೂ ಸಮರ್ಥನೂ ಆದ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೩-೧೨೨೦) ಪಟ್ಟಾಭಿಷಕ್ತನಾದನು. (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೭) ರಲ್ಲಿ ಬನವಸೆ ಹಾನಗಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಗೆದ್ದು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಸುಖಸಂತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಳಬೇಕೆಂದು

---

೧. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಂದಿನಿಂದ ಹಾನಗಲ್ಲು ಬನವಾಸಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿ ಶುಭದಿನವ ಬಹು ಸಡಗರ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹೊಯಿಸಳವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ

ಬಲ್ಲಾಳ ಬಲವಿದ್ರನ ರಾಜ್ಯಕೆಲ್ಲರು ಸಿರಿವಂತರ |

ಬಲ್ಲಾಳ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಿಂತರ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡೆಲ್ಲ ದವನವ ||

ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ಹೆಂಗಳೆಯರು ಇಂದಿಗೂ ಹಾಡುವರು.

ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಶೈವಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದನು. ಖ್ಯಾತ ನಾದ ಶಿವಶಕ್ತಿ ಪಂಡಿತನು ಆತನ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನು. ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನು ಆತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನಲ್ಲದೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರ ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಮುಂತಾದ ಉತ್ತಮ ಕವಿಗಳೂ ಈ ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದು ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರು.^೧

ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದ ಕರ್ತೃ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಗ ಕೇಶಿರಾಜನ “ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ”ದಲ್ಲಿಯೂ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದ ಪದ್ಯಗಳು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾವ್ಯವು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತನವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಾದರೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹರೀಶ್ವರನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಉದ್ಭಟ ಕಾವ್ಯ (ಶೃಂಗಾರಸಾರ) ಕರ್ತೃ ಸೋಮರಾಜನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೨೨ ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹರಿಹರದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ವರನು ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

೧. ಮೈಸೂರು ಕೈಪಿಡಿ ಪುಟ ೧೦೪—೧೦೯; ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯೩೭.

ಲೇಖಕಮಂಡಳಿ ಸದಸ್ಯರು:— ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಬಿ.ಎ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಂಗಾರ್ ಬಿ. ಎ. ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಎಂ.ಎ. ಅವರು ಮೈಸೂರು ವಿದ್ಯಾಶಾಖೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾದುದು.

೨. ಪ್ರಮುಖಾನೀಕಕರ್ತೃಗಳಾದ “ಹರಿದೇವಾಚಾರ್ಯನಂ” ಧೈರ್ಯನಂ ಸಮುದಂಚದ್ವೈಷಭಸ್ತವಾಮರ ಮಹೀಚಾರಾಮನಂ ಸೋಮನಂ | ವಿಮಲ ಜ್ಞಾನ ಸುದೀಪಿಕಾಸ್ಪರಿತಚೇತಸ್ಸದ್ವನಂ ಪದ್ಮನಂ

ಕ್ರಮದಿಂ ಬಲಗೊಂಡು ಪೇಟೆನೊಸೆದಾನೀಕಾವ್ಯಮಂ ಸೇವ್ಯಮಂ ||೯||

Edited by Shree R. Shama-Sastry, B. A., M. R. A. S.
University of Mysore, 1921.

“ನೃಸಿಂಹ ಬಲ್ಲಾಳನೆಂದರೆ ಗನೆಯ ನರಸಿಂಹನಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಾಗೂ ಒಂದನೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಮಗನಾದ ೨ನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಹರಿಹರದೇವನು ದೋರಸಮುದ್ರದ ೨ನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ [ಕಿ. ಶ. ೧೧೭೩-೧೨೦೦] ಅರ್ಥಾರ್ಥ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೧೬ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧ”ವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಶ್ರೀ ನಾ. ಶ್ರೀ. ರಾಜಪುರೋಹಿತರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.^೧

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚರನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಳೆದ ಮುಕ್ಯಾಲು ಶತಮಾನದಿಂದ ಸ್ವದೇಶ ಪರದೇಶದ ಪಂಡಿತರು ಅನುಮಾನ ಸಮಾಧಾನ ತರ್ಕ ಊಹೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ವನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತ ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನವಿತ್ತು ಬಹುಬಗೆಯಿಂದ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಶ್ಚರನ ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಂಪಾಶತಕಗಳ ಹೊರತು ಅವನ ಬೇರೆ ಇನ್ನಾವ ಕೃತಿಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗಿಯೂ ಶಾಸನರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಂತರ್‌ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ತರ್ಕಶುದ್ಧವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರೊ. ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ “ಬಸವರಾಜದೇವರಗಳೆ,” ಶ್ರೀ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ “ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆ” ರಾವಬಹದ್ದೂರ ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ “ಹರಿಹರದೇವನ ರಗಳೆಗಳ” ಏಳು ಸಂಪುಟಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚರನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗ ಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿರ ಬಹುದೇ? ಅವರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕೂಗು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದಾಗ ಮುಂದಾಳಾಗಿರ ಬಹುದೇ? ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಉತ್ತರ ಬೇಕೇಬೇಕು.

“ಈ ಹೊಸ ಕವಿತಾಭಾವನೆಗೆ ಉದ್ಗಮಹೇತುವಾವುದು? ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಧರ್ಮತಾತ್ವಿಕವು.

ಹರಿಹರನು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಅದರ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಗಿ ನಡೆದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅದರ ಕಹಳೆಯನ್ನೂ ದಿದನು. ಬಸವನ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿ ಬದಿಗೆ ನಿಂತು ಬಣ್ಣಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಲಿಂಗವಂತನಿ ಅವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವಿಮರ್ಶದಿಂದ ತೋರಿಸಿದನೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳದೆ ಇರಲಾರೆನು. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಾಂಶವೆಂದರೆ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಕಾಯಕಗಳು ಶಿವನ ಸೇವೆ, ನಮ್ಮ ಬಾಳು ಶಿವನೊಡನೆ ಸಮರಸ; ಈ ಮೂರನ್ನು ನಾವು ಹರಿಹರದೇವನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದನ್ನವನು ತನ್ನ ಜೀವಿತದ ತಿರುಳನ್ನಾಗಿರಿಸಿರುವನು. ಅವನು ಲಿಂಗವಂತ, ಇನಿತಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಅವನೊಬ್ಬ ಮಹಾಕವಿ ಎಂಬುದನಿತ್ತಲ್ಲ ಹುಹಾಕವಿವಂಶ ಸಿತಾಮಹನು.”^೧

ಎಂದು ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೂ, ಅಸಾಧಾರಣ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನರೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನ ಮತಿಗಳೂ, ಅನುಪಮ ಧರ್ಮತತ್ತ್ವ ನೈತಿಕಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರೂ, ಗುರು ರುದ್ರ ಪಶುಪತಿ ಕರಕಂಜಸಂಜಾತರೂ, ⑤ ಬಸವತತ್ತ್ವ ರಕ್ಷಣೆಯ ದಂಡಾಧೀಶರೂ ಆದ ಪೂಜ್ಯ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ ದುಂಡಪ್ಪ ಪಾವಟಿ, ಬಿ. ಎ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ. ಹೈಕೋರ್ಟ್ ವಕೀಲ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಅವರು ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಬಗೆದುಂಬಿ ಭಾವಿಸಿ, ನಡೆದುಂಬಿ ಆಚರಿಸಿ, ನಾಲಿಗೆದುಂಬಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾಗಿಲುಕೋಟೆ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರೂ, ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಂಪಾದಕರೂ, ಶೈವಾಗಮಸಿದ್ಧರೂ, ವೀರಶೈವ ವಾಚ್ಪಯದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಡಿತರೂ ಆದ ಡಾ. ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ ಚನ್ನಬಸವಯ್ಯ ನಂದೀಮಠ ಎಂ. ಎ., ಪಿ.ಎಚ್. ಡಿ. (ಲಂಡನ್) ಅವರು “ಹರಿಹರನ ಕಾಲವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೦) ಈಚೆಗೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದ ಕರ್ತೃ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೪೫) ಆಚೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು” ಎಂದು ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬಹು ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.^೨

೧. ಹರಿಹರದೇವ ಪುಟ ೧೨೫-೧೨೬, ಶ್ರೀ ಪಾವಟಿ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪನವರ ಲೇಖನ.

೨. ಹರಿಹರದೇವ ಗ್ರಂಥದ ಮುನ್ನುಡಿ ದಿನಾಂಕ ೬-೮-೧೯೩೭.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಾವಟಿ ವಕೀಲರು ಪಡುವ ತಾತ್ವಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿವೇಚನಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪೋಷಕವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಮಂಜೇಶ್ವರದ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು, ಡಾಕ್ಟರ ನಂದೀಮಠರವರು, ಪ್ರೊ. ಕುಂದಣಗಾರ ಅವರು ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡರವರು, ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀ ರಾಜಪುರೋಹಿತರು, ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಪುರಾಣಿಕ ಬುದ್ಧಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಹರಿಶ್ಚರನ ಕಾಲಮಾನವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದೆ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹರಿಹರನು ಬಸವಣ್ಣನವರೇ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದು, ಎಳೆಯತನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಅವರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕೂಗು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದೆಯಿದ್ದಾಗಲೇ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ದೀಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ'ನಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಶೈವಮತಾವಲಂಬಿಯಾದ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೩-೧೨೦೦) ಬಾಳಿ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೫೫ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪಂಪಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು.

ಕಥಾ ಸಾರಾಂಶ

ಕಾಶ್ಮೀರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶೈವಕವಿಯಾದ ಮಲ್ಲಣನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, ನಮ್ಮ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ಚರನೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು ಎಂದು ಇದುವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಶೋಧನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀ ಪೀಠವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವರಸೇನ ರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಧನಿಕನಾದ ಸುವರ್ಣಭಟ್ಟನು ರಾಜನ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಲ್ಲಣನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಮಲುಹಣನು ವಿದ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕನಾಗಲು; ಮಗನ ವ್ಯಾಮೋಹ ದಿಂದ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದರೂ ಎಂದಿಗೂ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಬಾರದೆಂದು ಮೂರುಕೋಟಿ ಅರವತ್ತುಲಕ್ಷ

ಹೊನ್ನನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟನು. ಒಂಡೆರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಭಟ್ಟನು ದೈವಾಧೀನನಾದನು. ಮಲುಹಣನಿಗೆ ಯೌವನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು.

ಶ್ರೀ ವಿಜಯೇಶ್ವರದೇವರ ದಾಸಿಯಾದ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಮಗಳು ಮಲ್ಲಣಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕಳಾಗಿ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತಳಾಗಿ ವಸಂತಮಾಸದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕುಲಪದ್ಧತಿಯನುಸಾರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ನರ್ತನ ಸಂಗೀತ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರಲು; ಮಲುಹಣನು ತನ್ನ ಗೆಲೆಯರೊಂದಿಗೆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ನರ್ತನಮಾಡುವ ಮಲುಹಣಿ ಭೋಂಕನೆ ನೋಡಿ ಮಲುಹಣನಿಗಾಗಿ ಮನಸೋಲುವಳು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಪದ್ಮಾವತಿ ಒಪ್ಪುವಳು. ಹತ್ತವರ್ಷಗಳು ಸುಖವಾಗಿ ಗತಿಸುವವು. ಆದರೆ ನೂರುವರ್ಷಕ್ಕೇಂದು ತಂದೆ ಮಾಡಿದ ಧನ ತೀರಿಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು ತೀರಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ರಕ್ತಸಿಯಂತೆ ಮಲುಹಣನನ್ನು ಹೊರಹೊರಡಿಸುವಳು ಆದರೆ ಮಲುಹಣನಿಗೆ ವಿರಹದ ನವಮಾವಸ್ಥೆ ಮೀರಿ ಹೋಗಿ ದಿಕ್ಕಾತಸ್ಪಿ ಮತ್ತೆ ಮನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುವನು. ರಾತ್ರಿ ಮಲುಹಣಿದೇವಿ ಊಟಮಾಡಿದ ಎಂಜಲನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸೇವಿಕೆಯು ಚಲ್ಲಲು ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವದು. ಹಾ! ಮಲುಹಣಿ ಎನ್ನುವನು. ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚುವರು. ಹಿಮ ಸುರಿಯುವುದು. ಬೆಳಗಾಗೆ “ಮಲುಹಣಿ” ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳಾಗಿ ನೋಡುವಳು “ಎನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಡುವ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತಿವನಮೇಲಿಟ್ಟು ದುಃಖವನ್ನು ನೀಗು” ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವಳು. ಅದರಂತೆ ವಿರಹಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಶಂಕರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ “ಮೆಚ್ಚಿದೆನು ಬೇಕಾದುದ ಬೇಡಿನಲು, “ಚಚ್ಚರದಿ ಮಲುಹಣಿಯ ಕೊಡು” ಎನ್ನುವನು. ಕೊಟ್ಟಿನು ಮತ್ತೆ ಬೇಡಿನಲು, ನೂರುವರ್ಷದವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬರುವ ವರವನ್ನು ಕರುಣಿಸು” ಎನ್ನುವನು. ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವನು. ಮಲುಹಣನ ಜೀವನ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ನೂರುವರ್ಷ ತುಂಬಲು, ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಲುಹಣ ಮಲುಹಣಿಯರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ, ನಂದೀಶ್ವರನಿಗೆ ಬಹು ರಮ್ಯವಾಗಿ ಶಂಕರನು ಮಾಡಿಕೊಡುವನು. ಮಲುಹಣನಿಗೆ ಗಣಪದವಿ, ಮಲುಹಣಿಗೆ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಕರುಣಿಸುವನು. ಅವನಿಗಲೂ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸುಖವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಮತೆಯಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಹರೀಶ್ವರನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ವಾಚಕರು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೋರುತ್ತೇವೆ.

ಕೊನೆಯ ಮಾತು

ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಕಟನೆಯಾಗದೆ ಉಳಿದ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಇಂದು ರಾಜಯೋಗ ಬಂದಿದೆ. ಸತ್ಯಪ್ರೇಮ ಸೇವೆ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗದ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಲೇಸೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳಿದ, ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಪೂಜ್ಯ ವೈಫೆಸರ್ ಬಸವನಾಳ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಅಮೃತ ಶಿಲಾಪುತ್ಥಳಿಯ ಅನಾವರಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ—“ಬಸವನಾಳ ಸ್ಮಾರಕ ಸಂಪುಟದ” ಪ್ರಕಟನೋತ್ಸವ ನೆರವೇಸಲು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆ, ಸೇವೆಯ ಫಲವಾದ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬದ ಸಮಾರಂಭದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಲು ದಿ. ೨೬-೧೦-೧೯೫೬ನೆಯ ಶುಕ್ರವಾರ ಹಗಲು ೧೦-೨೦ ಗಂಟೆಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿ ಪತಿಗಳೂ, ಮೈಸೂರು ರಾಜಪ್ರಮುಖರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ, ಜಿ.ಸಿ.ಎಸ್.ಐ., ಜಿ.ಸಿ.ಬಿ. ಎಲ್.ಎಲ್. ಡಿ. ಮಹಾ ಪ್ರಭುಗಳು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯ ಸಾರಿ ಆಗಮಿಸಿದ ರಾಜಯೋಗದ ಮುಪ್ಪುರಿಯ ಬಲಗೊಂಡು ರಸಿಕಚಕ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವನ ಈ ಕೃತಿಯು ಪ್ರಕಟನೆಗೊಳ್ಳುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾದ ರ್ಯಾಂಗಲರ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಿ. ಸಿ. ಪಾವಟಿಯವರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಮಾತೃಶ್ರೀ ಸೌ|| ಗಿರಿಜಾದೇವಿ ಪಾವಟಿಯವರು ನಮ್ಮ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆಯಿತ್ತು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸದುಹೃದಯದಿಂದ ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿರಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ತಾಡವೋಲೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನಿತ್ತು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ ಮಹಾ || || ಸನ್ನಿಧಿಯವರಿಗೆ ಚಿರಮುಣಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ಸಮಸ್ತರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ದಾನಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವೀರಪ್ಪಣ್ಣಾ ಅಂಗಡಿಯವರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪಂಚಯವನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸಲು ನಮಗೆ ಆನಂದವಾಗಿದೆ.

ಧಾರವಾಡ
೨೬-೧೦-೧೯೫೬ }

ಸೌ|| ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಚೆನ್ನಬಸಮ್ಮ
ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ

ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಜಗದ್ಗುರು ಎಡೆಯೂರು ತೋಟದ
 ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಸೇವಾಧಾರೀಣ ” ಎಂದು ಪರಮಪೂಜ್ಯ ನವಿಲುಗುಂದ ಗವಿಮಠದ
 ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ, ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಬಸವಲಿಂಗ
 ವ.ಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಿರುದಾಂಕಿತ— ‘ರಗಾಜಿ’

ಶ್ರೀ ವೀರಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪ ಅಂಗಡಿ ನೀಲಗುಂದ, ಸಾ|| ಗದಗ

ಅವರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ, ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮದ
 ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ಪ್ರೋಫಕರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಅಂಗಡಿ ವೀರಪ್ಪಣ್ಣನವರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ
 ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗದಗ ತಾಲೂಕು
 ನೀಲಗುಂದದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿವಾಣಿಜ್ಯಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರತರೂ, ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ
 ಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರೂ ಆದ ಸಣ್ಣವೀರಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೦೦ ರಲ್ಲಿ
 ಗಂಡುಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ
 ಮುಗಿಸದೆ ೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ಗದುಗಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವರ್ತಕರಾದ
 ಶ್ರೀ ಬುಳ್ಳಾ ಈಶ್ವರಪ್ಪನವರಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕರಾಗಿ ನಿಂತರು. ಅವರ ಸಾಹಸವನ್ನು
 ಕಂಡು ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ರವಾನೆಮಾಡುವನಿಮಿತ್ಯ ಅವರನ್ನು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ
 ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲಾ ‘ಮೋಟಾರಮೆಕಾನಿಕ್’ ಕೆಲಸ
 ಕಲಿತು ಎರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಬಂದರು.

ಗುಲಬುರ್ಗಾ ರಾಯಚೂರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ಸಾರಿಗೆ ನೆಡಿಸಲು
 ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮರಿಂದ ಒಟ್ಟುಗತ್ತಿಗೆ ಪಡೆದ ಶ್ರೀ ಭೂಮರೆಡ್ಡಿ ಬಸಪ್ಪ
 ನವರ ಮೋಟಾರ್ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ೧೯೨೧-೨೨ ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ
 ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಎಲ್ಲಾ ಹೊಸಜಗತ್ತು, ಸಾಹಸಸ್ಮಿಯರಾದ ವೀರಪ್ಪಣ್ಣ
 ನವರಿಗೆ ಬಹು ಮೋಜಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಕಲ್ಯಾಣದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರ
 ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಪುರಾಣ ಖಾಂಡಸಮಾಪ್ತಿಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಾಗ್ರತವಾದ ಧರ್ಮ

ಭಾವನೆ; ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರ ಶಿಖರ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿ ವೀರನಂತೆ ಹೋರಾಡಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಶಿವಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಶ್ರೀ ಹುಲಕೋಟೆಯವರ ಮನೆತನದ ಅಳಿಯಂದಿರಾಗಿ, ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ “Rugby” ಮೊಟಾರ್ ಏಜನ್ಸಿ ಪಡೆದರು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಗದುಗಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ಹೆಸರು ಇಂದಿಗೂ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿ ನಿತ್ಯವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ತನ್ಮೂಲಕ ಜಾನ್‌ನಗರದ ಶ್ರೀ ಸುತಾರಿಯಾ ಮನೆತನದ ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರಿತ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಯಿತು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಕಂಕಣಕಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ೧೯೪೨ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ‘ಚಲೇಜಾವ್’ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್ ಅವರ ಅತಿ ನಂಬಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಖಜಾಂಚಿ (Treasurer)ಗಳಾಗಿ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಪರಿಚಯಸ್ತರಾದುದಲ್ಲದೆ ಮುಂಬೈ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಾಮಾಂಕಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಧರ್ಮಪ್ರಕಾಶ ಶ್ರೀ ಚಿಗಟೇರಿ ಮುರಿಗೆಪ್ಪನವರ ಒಡನಾಟ ಊಟುಪಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವಮುದ್ರೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಸಂಗವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚಿಗಟೇರಿ ಮುರಿಗೆಪ್ಪನವರ ಆದರ್ಶ ಎಲ್ಲರಿಗೂಬೇಕೆಂದು ಸೊಲ್ಲುಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು.

ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗಂಡು ಕೂಸನ್ನು ಪಡೆದರು. ಮಗಳಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣವ್ವನೆಂದೂ, ಮಗನಿಗೆ ಶರಣಬಸವ್ವನೆಂಬ ಶುಭನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟರು. ಮೋಟಾರು, ಪೆಟ್ರೋಲ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ (Expert) ಪರಿಣಿತರಾದರು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಲಾಭ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು—“ಅರ್ಥರೇಖೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು? ಆಯುಷ್ಯ ರೇಖೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನ ಕ್ಕರ?” ಎಂಬಂತೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಮಾತ್ರಪುತ್ರನು ಶಿವಾಧೀನನಾದನು. ಎಡರು ಬಂದು ಕವಿಯಲು ಅಂಜದಿರೆಂಬಂತೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ನಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸಿದರೂ ಆತ್ಮಜನು ಅಗಲಿದರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯರಾದ ಸೌ. ವೀರಬಸವ್ವನವರ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಅಂಜದೆ ಆಳುಕದೆ ಬಂದ ಬಹು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡು ಇದ್ದುದ ವಂಚನೆ ಮಾಡದೆ, ಇಲ್ಲದುದ ಕಡವ ಮಾಡದೆ ಶರಣರ ಬಾಳನ್ನು ಬಾಳುತ್ತಿರುವರು. ರಸ್ತೆ ಸರಿಮಾಡಿಸುವುದು, ಭಾವಿ ತೆಗೆಸುವುದು, ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಹೊಸ ಕಾಯಕ ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು ಶಿರಗುಪ್ಪಿ ೫ ವಾಲಿಶೆಟ್ಟಿ ಮಹಾಬಳೇಶ್ವರಸ್ವನವರಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿ ತನ್ನೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ೫ ವೀರಪ್ಪಣ್ಣನವರ ಜೀವನದ ಭವ್ಯ ಪರಿವರ್ತನ ಕಾಲ. ೫ ಬಸವಣ್ಣಿಪ್ಪಾ ದಾನಪ್ಪಾ ಬುರ್ಜಿಯವರು ೫ಕ್ಷೇತ್ರ ಯಡಿಯೂರು ಸಿದ್ದಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರ ಮೋಟಾರು ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸುಖರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತಲುಪಿ ಮಹಾ ಶಿವಯೋಗಿ ಪಾದವ ಕಂಡ ಕ್ಷಣವೇ ಭಾವಪರಿಪಕ್ವದ ಫಲವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನ ಗೊಂಡರು. ರಾವ್‌ಸಾಹೇಬ ನಾಗಪ್ಪಣ್ಣ ಇನಾಮತಿಯವರೊಂದಿಗೆ ೫ಕ್ಷೇತ್ರದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾದುದಲ್ಲದೆ ೫ ನಿರಕ್ಷರ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ನೂರೊಂದುಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ೫ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಟದಾಯರು ಬೋಧಿಸಿದ, ನದೀ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದ ನಂದೀಶ್ವರ ಕಲ್ಲು ಮಂಟಪವನ್ನು ನೀರು ಬತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಸಾಹಸದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಗದುಗಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ “೫ ಸಿದ್ದಲಿಂಗನಿಲಯ” ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು, ಅರಭಾವಿ ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ೫ಮನ್ನವಮ ದುರುದುಂಡೀಶ್ವರ ಮಹಾಂತ ಶಿವಯೋಗಿಗಳವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಜಯಂಗೈಸಿಕೊಂಡು ಮಹಾದಾಸೋಹ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯಾಚಾರ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರು. ಗದುಗಿನ ಶ್ರೀ ಬುಳ್ಳಾ ಅಂದಾನೆಪ್ಪನವರ ಮಗ ಚಿ. ಹೊಳೆಯಪ್ಪನ ಲಗ್ನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ೫ ಹಡಗಲಿಮಠದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಲುಹಣನಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಈ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ೨೫೧ ರೂಪಾಯಿ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಇಂಥವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ಪೋಷಕರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕಲಾಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ರಸಿಕರೂ ಆದ ೫ ಹುರಕಡ್ಲಿ ಚೆನ್ನಪ್ಪಣ್ಣನವರು ನನಗೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಬಗೆಯ ಭಕ್ತಿಭಾವಸಂಪನ್ನರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಸವಾಜ ತರುಣರ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಶಿವಾನುಭವ ಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಅಂಗಡಿ ವೀರಪ್ಪಣ್ಣನವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮನೆತನದವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಪಂಪಾಂಬಿಕೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷರು ಅನಂತ ಸುಖಸಂಪದವನೀಯಲೆಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

—ಸಂಪಾದಕರು

ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ಚರಿತೆ ಸಿದ್ಧವಡಿಸಲು ಗ್ರಂಥಪಾಠಗಳ ಸಹಾಯ

೧. ಜಿ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಶ್ರೀ ಮಚ್ಚಿನೂಲಾದ್ರಿ ಬೃಹನ್ನತ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ನಿರಂಜನ ಜಗದ್ಗುರು ಜಯದೇವ ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳವರು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯಹಸ್ತದಿಂದ ನನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದ ತಾಡಹಿಲೆ ಪ್ರತಿ. ಮಹಾಸನ್ನಿಧಿಯವರು ದಿನಾಂಕ ೨-೧೦-೧೯೫೬ನೆಯ ಮಂಗಳವಾರ ಬೃಹನ್ನತದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದೊಳಗಾದರು. ದಿನಾಂಕ ೩-೧೦-೫೬ನೆಯ ಬುಧವಾರ ದಾವಣಗೆರೆ ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಧಸ್ತರಾದರು. ಅವರ ಶುಭಪ್ರದ ನಾಮವು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು “ಜ” ಸಂಕೇತವನ್ನು ಭಕ್ತಿಗೌರವ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.
೨. ಮ. ಜವಳಿ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳಾದ ದಾವಣಗೆರೆ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಗುರುಶಾಂತಮ್ಮ ಮುರಿಗೆಪ್ಪನವರ ಪುತ್ರರೂ ಶಿವಾನುಭಾವಿಗಳೂ ಆದ ತಿ. ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಮಾತೃಶ್ರೀ ಗಂಗಮ್ಮನವರ ಪಿತೃರ್ಜಿತ ಸೊತ್ತು. ನಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯ ಸಿತಾಮಹರ ಹಾಗೂ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಸವಿನೆನಹಿಗಾಗಿ ಈ ತಾಡಹಿಲೆ ಪ್ರತಿಗೆ “ಮ” ಸಂಕೇತವನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.
೩. ಚಿ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ “ಶಾರದಾ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ” ದೊರೆತ “ಹರಿಹರನ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ರಗಳೆ”ಗಳ ಕಟ್ಟು. ಮೇಲಿನ ಜ. ಮ. ಚಿ. ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆದವರ ಹೆಸರಾಗಲಿ ಮುಗಿಸಿದ ಕಾಲದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಾಗಲಿ ದೊರೆತಿರುವುದಿಲ್ಲ.
೪. ವೈ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ Kannada Research Institute (ಹಿರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿ) ಪ್ರತಿ No. 358 (ಕ 1—232) ಶರಣರ ರಗಳೆ ಕಟ್ಟನ್ನು, ದಿವಂಗತ ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ. ಎ. ಅವರು “ಮ” ಪ್ರತಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು.
೫. ಹೆ. ರಾವಬಹದ್ದೂರ ಫಕ್ಕೀರಪ್ಪ ಗುರುಬಸಪ್ಪ ಹಳಕಟ್ಟಿ ಬಿ. ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ. ಅವರು ೨೦-೧೦-೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ಭಾಗ ೨ರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ರಗಳೆಯ ಪಾಠಗಳ ಸಂಕೇತ.

॥ ಶ್ರೀ ಪಂಪಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ ॥

ರಸಿಕಚಕ್ರ

ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವರು

ನಿರೂಪಿಸಿದ

ಮಲುಹಣದೇವ ಚರಿತೆ

ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಲ

ಕಂದ :

ಧಾರುಣಿಯೊಳ್ ಮಲುಹಣನಂ

ಕಾರುಣ್ಯಾಕರನುದಾರ ವಾರಿಧಿ ಮೊಱಿದಂ

ಗೌರೀಕುಚಕುಂಕುಮಲಸಿ-

ತೋರಸ್ಥಲನೆಮ್ಮ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ

ಲಲಿತ ರಗಳೆ :

ಶ್ರೀ ವಸುಮತೀವದನಮುಕುರಮೆಂದೆನಿಸಿರ್ಪ

ಪಾವನಂ ಸಕಲ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಾನೆನಿಸಿರ್ಪ |

ಶಾರದಾದೇವಿ ಪ್ರಸನ್ನೆಯಾಗಿರುತಿರ್ಪ

ಚಾರುತರ ನೂತನಕಳಾವಿದಂ ರೋಳಿರುತಿರ್ಪ |

ಊರೂರ್ಗಿ ತೀವಿದ ತಟಾಕನಿಕರಂಗಳಿಂ

ಊರೂರ್ಗಿ ಕಿಕ್ಕಿಱುದು ಕೊವಿದ ಬನಂಗಳಿಂ |

ಬನದೊಳಗೆ ಸುಳಿಯುತಿಹ ಕತ್ತೂರಿ ಮಿಗಂಗಳಿಂ

೨ಬಿನದದಿಂ ಪರಿತರ್ಪ ೨ ಚಮರೀ ಮೃಗಂಗಳಿಂ |

ದೇವಮಾತೃಕ ನದೀಮಾತೃಕದ ಬೆಳೆಗಳಿಂ

ದೇವನದಿಯಿಂದದಿಂ ಪರಿವರಿವ ನದಿಗಳಿಂ |

೧೦

೧ ದೂ (ಮ, ವೈ, ಚ, ಹ,) ೨-೨ ಬಿನದದಿಂ ವೆಯ್ತರ್ಪ (ವೈ,) ವಿನಯದಿಂದೆ-
ಯ್ತರ್ಪ (ಮ,)

ನಗರಿನಗರಿಯೊಳೆಸೆವ ದೇವಾಲಯಂಗಳಿಂ
ಮುಗಿಲನಳ್ಳಿವ ಘನ ಮಾಟಕೂಟಂಗಳಿಂ |
ಎಸೆವ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶಂ ರಂಜಿಸುವುದಿಳೆಗೆ
ಪೊಸಪೊಸಬನಂ ಾತಟಾಕಂಗಳಿದೂರೂರ್ಗಂ |

ಬಂಧನಂ ಪೂಮಾಲೆಯೊಳಗಲ್ಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ
ಅಂಧತ್ವವಾ ಕಲ್ಪಲೆಯೊಳಲ್ಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ |
ಕೋಯ್ವನುಡಿ ಕೆಯ್ಗೊಳ್ ೨ ಕಾಮಿನಿಯರಳಕದೊಳ್
ಬಯ್ವನುಡಿ ಗಿಳಿಗಳೊಳ್ ನಲ್ಲರೊಳ್ ೩ ಸರಸದೊಳ್ |
ಬಡತನಂ ಲತೆಗಳೊಳ್ ೪ ಲಲನೆಯರ ನಡುವಿನೊಳ್
ಕಿಡಿಸುವುದು ವಂರಮಂ ಮೇದರೊಳ್ ವೃಷಭನೊಳ್ ೨೦
ಅವನಿಗತಿಕಂಟಕಂ ಕೇತಕೇವ್ಯಂದದೊಳ್
ಭುವನಕಂಟಕವೆಂಬುದಂಬುಜದ ನಾಳದೊಳ್ |
ಕರಸೀಡನಂ ಸುರತಸಂಗದೊಳ್ ತರಣಿಯೊಳ್
ತಿರುಗಿ ಬರ್ಪಳಿಯಾಸೆ ನವಪುಷ್ಪ ೫ ಜಾತಿಯೊಳ್ |
ಹೆಚ್ಚು ಕುಂದೆಂಬುದಾ ಚಂದ್ರನೊಳ್ ಶರಧಿಯೊಳ್
ಹೆಚ್ಚಿದ್ ದಾನಾರ್ಥವೆಂಬುದಾ ತುಂಬಿಯೊಳ್ |
ಇಂತಿವಱೊಳಲ್ಲದಾ ನಾಡೊಳೆಲ್ಲೆಯುಂ
ಸಂತತಂ ಸುಖಮಯಂ ದೇಶದೊಳಗೆಲ್ಲೆಯುಂ |

ಆ ದೇಶದೊಳ್ ರಾಜಧಾನಿಯೆನೆ ೬ ರಂಜಿವುದು
ಭೂದೇವತೆಯ ನೊಸಲತಿಲಕಮೆನಲೊಪ್ಪುವುದು | ೨೦
ಭಾರತೀಪೀಠವೆಂಬುದು ಪಟ್ಟಣದ ನಾಮ
ಈರೇಳು ೭ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿವಡೆಯಿತು ನಾಮ |
೮ ಅಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿವೆತ್ತಿಸೆವ ಕೋಂಟಿಯಿಂ

೧—೧ ಪಟ್ಟಣಂಗಳೆಂದುರ್ವರೆಗೆ (ಜ. ಚಿ. ಮ. ಮೈ.) ೨ ಮಾನಿ (ಚಿ. ಹಲ್ಲ)
೩ ಸುರುತ (ಚಿ) ೪ ವನಿತೆಯರ (ಚಿ) ೫ ವಾಟ (ಜ) ೬ ಲೊಪ್ಪುವುದು (ಚಿ) ೭ ಜಗಕೆ.
(ಚಿ. ಹ.) ಭುಲಿನದೊಳು (ಜ) ೮.೮ ಅಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಗೆಸರೆನೆವಾಳ್ವೀರಿಯಿಂ (ಚಿ)

ಅಲ್ಲಿ ಸಸಿಕಾಂತದೇವಟ್ಟಳೆಯ ಕೋಂಟಿಯಿಂ |
 ಅಲ್ಲಿ ಕತ್ತೂರಿಯ ಕರ್ದಮದ ತಿಳಿವರಿಕೆಯಿಂ
 ಅಲ್ಲಿ ಕಳುರುತಿಗೆಯ್ವ ಪಲವು ನೀರ್ವಕ್ಕೆಯಿಂ |
 ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಮನೆಗಳೊಳ್ ಕುಂಕುಮದ ಮಡಿಗಳಿಂ
 ಅಲ್ಲಿಯುಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಲತಾಮಂಟಪಂಗಳಿಂ |
 ಬಾಟಿ ಕಿತ್ತೀಳೆ ಹೇರೀಳೆ ದಾಳಿಂಬದಿಂ
 ನಾಳಿಕೇರಂ ನವಾಮ್ರಂ ಮಾತುಳಂಗಳಿಂ |
 ತಳಿರೊತ್ತಿ ೧ರಂಜಿಸುವಶೋಕದ್ರುಮಂಗಳಿಂ
 ಕಳಹಂಸಮಿಥುನದಿಂ ಬಳಸಿದ ಕೊಳಂಗಳಿಂ |
 ವೇದಘೋಷಂ ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಂಗಂಗಳಿಂ
 ಆದರಿಪ ತಿವಕಥನ ಶೈವಾಗಮಂಗಳಿಂ |
 ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶತಿಕಾಂತ^೨ ಭವನಿಕೆಗಳಿಂದೆಸೆವ
 ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯ ಕರುಮಾಡಂಗಳಿಂದೆಸೆವ |
 ರಾಜಿಸುವ ಹೊಸ ಸೂರ್ಯಸೋಮವೀಧಿಗಳೆಸೆವ
 ರಾಜಭೂಷಣನಭವನಾವಳಿಗಳಿಂದೆಸೆವ |
 ಪಟ್ಟಣಮನಾಕ್ಷನಪ್ರತಿಮ ಭೂಪಂ ನೋಡ
 ಕಟ್ಟಿಧಿಕನುತ್ತಮಂ ಪ್ರವರಸೇನಂ ನೋಡ |
 ಗಜ^೩ ಘಟಾಶ್ವಾಳಿ ರಥ^೪ನಿಕರ ಸಂಪದಕರಂ
 ನಿಜಭುಜಾಗ್ರಪ್ರಯುತ ವೀರಲಕ್ಷ್ಮೀಳವರಂ |
 ೫ನವರಸಾಲಂಕಾರ^೫ ಸತ್ಯಾವ್ಯಕೋವಿದಂ
 ನವಗೀತನಾಡ್ಯ ನೃತ್ಯತ್ರಯ ಕಲಾವಿದಂ |
 ನಿತ್ಯಸಾರಸ್ವತಂ ೬ನಿತ್ಯಸಂಪದಕರಂ
 ಸತ್ಯಸಾಹಿತ್ಯಗಂಭೀರಗುಣವಿಸ್ತರಂ |

೪೦

೫೦

ಆ ಪ್ರವರಸೇನರಾಜಂಗೆ ಹೊಯ್ ಕೆಯ್ಯೆನಿಸಿ
 ವಿಪ್ರನೊಪ್ಪುವನಾ ಪುರಕ್ಕೆ ಧನಪತಿಯೆನಿಸಿ

೧ ರಾಜಸು (ಚಿ) ೨ ಭವನಿಕೆ (ಚಿ) ೩—೩ ಘಟಾಶ್ವವರೂಥ (ವೈ) ೪ ಕರಂ
 ೫—೫ ವಿವಿಧ ವಿದ್ಯಾಧರಂ (ಜ. ವೈ. ಮು.) ೬ ಸತ್ತ್ವ (ಹ)

ತನ್ನ ಪೆಸರೊಪ್ಪುವ ಸುವರ್ಣಭಟ್ಟಂ ನೋಡ
 ತನ್ನ ಸಂಪನ್ನತೆ ಕುಬೇರಂಗೆ ಸರಿನೋಡ |
 ಬಂಟಗೆರ್ ದಾಸಗೆರ್ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಧನಂ
 ನೆಂಟಗೆರ್ ನಲ್ಲಗೆರ್ ಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಧನಂ |
 ಪೊದ್ದಿದರ್ ಪೊರೆದಗೆರ್ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಧನಂ
 ಸಾರ್ಡ ಶಿಷ್ಯಾವಳಿಗನಂತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಧನಂ |
 ಪೆಸರ ಭತ್ತಂ ಪೆಸರ ಪುರವರ್ಗವಲ್ಲ
 ಪೆಸರ ಕೆಱಿಯಿಟವಟೆಗೆಯಾರವೆಗಳಲ್ಲ |
 ಪೆಸರಗ್ರಹಾರಂ ಶಿವಾಲಯಗಳಲ್ಲ
 ಪೆಸರ ಧರ್ಮಪ್ರಕರವೆಣಿಸಲರಿದಲ್ಲ |

೬೦

ಇಂತೆಸೆವ ವಿಸ್ರಂಗೆ ಸುತನೋರ್ವನೊಪ್ಪುವಂ
 ಸಂತತಂ ಸುವರ್ಣಭಟ್ಟನ ಮನಮನಪ್ಪುವಂ |
 ಆತನ ಪೆಸರ್ ಪುರಕೆ ಮೆಱಿಸಿವ ಮುಲಹಣನೆಂದು
 ಆತನ ವಿಳಾಸದೊಳ್ ಪಿತನ ಚಿತ್ತಂ ಸಂದು |
 ಉಸನಯನ ವೈವಾಹಮಂ ವಿಭವದಿಂ ಮಾಡಿ
 ವಿಪುಳ ವೇದಂ ೨ ಸಕಳ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಂ ಕೂಡಿ |
 ಶೈವೋಪದೇಶಮಂ ಪಿರಿಯರಿಂ ಮಾಡಿಸುತೆ
 ದೈವಜ್ಞನೆಸಿಪ ಮಗನಂ ನೋಡಿ ಪುಳಕಿಸುತೆ |
 ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಂ ಗಂಧಕಸ್ತೂರಿ ಪುತ್ರಂಗೆ
 ನವ್ಯಭೂಷಣ ವಿತತಿ ವಿಸ್ತರಂ ಪುತ್ರಂಗೆ |
 ಗೀತವಾದ್ಯಂ ನೃತ್ಯಲೀಲೆ ಪುತ್ರನ ಮುಂದೆ
 ನೂತನ ವಿನೋದ ಸರಸೋಕ್ತಿ ಪುತ್ರನ ಮುಂದೆ |
 ನವರಸಂ ನವಘಳಂ ನವವಿಧಂ ಪುತ್ರಂಗೆ
 ನವವಾಹನಂ ನೂತ್ನ ರತ್ನಮುಂ ಪುತ್ರಂಗೆ |
 ಇಂತು ಪುತ್ರನನೋವಿ ಕಣ್ಣೀವಿ ನೋಡುತುಂ

೭೦

೮೦

ಸಂತತಂ ಮಲುಹಣನ ವೋಹದೋಳ್ ನಲಿಯುತುಂ
 ಚಿಂತಿಸಿದನಾತಂಗೆ ಸುಖದೊಳಿರ್ಪಂದಮಂ
 ಮುಂತೆ ಮಾನಿಸರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೊಂದಂದಮಂ |
 ನಿಚ್ಚಂ ಸಹಸ್ರ ಾಹೊನ್ನಿನ ಲೆಕ್ಕದಿಂ ಕೂಡಿಂ
 ಅಚ್ಚರಿ ಮಿಗಲ್ ನೂಱುವತ್ಸರಕ್ಕನುಮಾಡಿ |
 ಒರ್ವಂಗೆ ಪರಮಾಯು ನೂಱು ವತ್ಸರಮೆಂದು
 ಸರ್ವಧನದೋಳ್ ತೆಗೆಸಿದಂ ಮಲುಹಣಂಗೆಂದು |
 ಮೂಱು ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಕವಱುವತ್ತಾಗೆ
 ಬೇಱು ವಿವರಿಸಿದ ಹೊನ್ನಂ ಮಲುಹಣಂಗಳೆ |
 ಕಟ್ಟಿ ಮುದ್ರಿಸಿದಂ ಸುವರ್ಣಭಟ್ಟಂ ನೋಡ
 ೨ಪಟ್ಟಣಕ್ಕಿಳಿಗೆ ೨ಪುತ್ರಂಗೆ ಮಾಡಿತು ನೋಡ |

೯೦

ಈ ತೆಱದೊಳರ್ಥಮಂ ಪುತ್ರಂಗೆ ಬೈಚಿಟ್ಟು
 ನೂತನ ಸುಖಂಗಳಂ ಮನದೊಳಗೆ ಮುಂತಿಟ್ಟು |
 ಒಂದೆರಡು ವತ್ಸರಂ ಸುಖದೊಳಿರ್ಪನಿತರ್ಕೆ
 ಸಂದಣಿಸ ಹರುಷದಿಂ ಪದುಳಮಿರ್ಪನಿತರ್ಕೆ |
 ಬಂದುದು ಸುವರ್ಣಭಟ್ಟಂಗೆ ಕಾಲನ ಧಾಳಿ
 ನಿಂದು ಸೋಂಕಿತ್ತ ಸುವನೆಯ್ವೆ ರೋಗದ ಧಾಳಿ |
 ೪ಸೋಂಕಲುಗ್ರಜ್ಜರದ ತಾಪದಿಂದಲ್ಕದಂ
 ಭೋಂಕನೆ ಸುವರ್ಣಭಟ್ಟಂ ದಿವನ ನೈದಿದಂ |
 ತಂದೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ೪ನೆಗೆದುದನಱಿದು ಮಲುಹಣಂ
 ಮುಂದುಗೆಟ್ಟಿಱುವುಗೆಟ್ಟಿಱಲುತಿರೆ ಮಲುಹಣಂ |
 ಸರ್ವಸಂಭ್ರಮದಿಂದೆ ತಂದೆಯಂ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ
 ೬ಸರ್ವ ಮುಖದಿಂ ಪಿಂಡಸಿತ್ಯಕಾರ್ಯವಂ ೭ಕೊಡಿಸಿ |
 ಸಕಳ ಭರಭಾರಕ್ಕೆ ತಾನೆ ವಲ್ಲಭನಾಗಿ
 ಸಕಳ ಪರಿಜನಕೆಲ್ಲ ತಾನೆ ರಕ್ಷ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ |

೧೦೦

೧-೧ ಹೊನ್ನ ಲೆಕ್ಕಮಂ ಮಾಡಿ (ಮೈ) ೨-೨ ಕಟ್ಟಿಳಿಯಿದೆಂದು (ಚಿ) ೩ ಸೋಂಕಿತು (ಮ. ಚಿ) ೪ ಸಂದುದ (ಚಿ) ೫ ತುಂ (ಮೈ) ೬ ಹವ್ಯ (ಚಿ) ೭ ಚರಿಸಿ (ಚಿ)

ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಹಾರ ಪರಿಣತಂ ತಾನಾಗಿ
ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಸಂಪದಕೆ ನೆಲೆವನೆಯಾಗಿ |

೧೧೦

ಇರೆ ಮಲುಹಣನನಸ್ವಿದುದು ಯೌವನೋದಯಂ
ಸ್ಮರನ ಕೆಯ್ಕೆಯ್ಕೆತ್ತು ಪುಷ್ಪಚಾಪೋದಯಂ |
ಸವಿನುಡಿಗಳಂ ಕಿವಿಗಳಾಲಿಸಲ್ ತೊಡಗಿದುವು
ಅವಯವಂ ವೃದ್ಧಿವಸನದಿಚ್ಛೆಯನೊಡರ್ಚಿದುವು |
ನೋಟವೊಪ್ಪುವ ರೂಪಾನೆಚ್ಚರಿಸ ತೊಡಗಿದುವು
ತೋಟಗಳಸುವ ಪುರ್ಬು ಗಂಟೆಕ್ಕತೊಡಗಿದುವು |
ನವಮಧುರಮಂ ಜಿಹ್ವೆ ಬಯಸಲನುಳಿಗೂಡಿತ್ತು
ನವಗಂಧಮಂ ಘ್ರಾಣವಟಿಯಲನುಗೂಡಿತ್ತು |
ನುಡಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನಕ್ಷಿಗಳತ್ತ ಪೊದ್ದಿತ್ತು
ನಡೆಯುರವಣಿಯನುಡಿ ಗಮಕದೊಳ್ ಬೆರಸಿತ್ತು |
ಕರತಳಂ ತನುರುಚಿಯಂನೋವಲಂಗೈಸಿದುವು
ಕರಣತತಿ ಭೋಗಲ ಸಂಪದವನಿಚ್ಛಿಸಿದುವು |
ಇಂತು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಂ ಸುಖದ್ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಸಲಲ್
ಕಂತು ಚಿಂತಿಸಿದ ಷೋಡಶಪ್ರಾಯದೊಳ್ ನಿಲಲ್ |
ಅಂಗರುಚಿ ಮುಗುದೆಯರಂ ಕಣ್ಣೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿ
ಅಂಗಲತೆ ತರುಣಿಯರಂ ಸಂಗಸಂಪದವಾಗೆ |
ಸುರಕುಜದ ಚಂದನದ ಕರ್ಪುರದ ಸಸಿಯಂತೆ
ಪರಿಮಳದ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ಕಾಂತಿ ಕರುವಿಟ್ಟಂತೆ |
ಬಳಿವುತಿರ್ದಂ ಸುಖಮನೆಳಸಿ ಮಲುಹಣನಿತ್ತ
ಬಳಿವುತಿರ್ದಲ್ ಸುಖಾಕಾರೆ ಮಲುಹಣಿಯತ್ತ |

೧೨೦

೧೩೦

ಆ ದೇಶದಧಿದೈವಮೆನಿಪ ವಿಜಯೇಶ್ವರನ
ವೇದಕ್ಕಗವ್ಯನೆಂದೆನಿಪ ವಿಜಯೇಶ್ವರನ |

ಸಲಿಸಿ (ಜ ಹ) ೧-೧ ಕರವನಿಚ್ಛಿಸ ತೊ (ಮೈ) ೨ ನಿಚ್ಛಿಸ(ಮೈ) ೩ ಪುರ್ವ (ಮೈ)
೪ ಗೆಯ್ಕೆತ್ತು (ಹಿ) ೫ ತೊಡಗಿತ್ತು (ಮೈ); ಸೇರಿತ್ತು (ಚಿ) ೬ ನುಳಿದು ೭ ನೊಲವ (ಜ)
೮ ಸಂತತಿ (ಮೈ) ೯ ಬಯಕೆಗೆ (ಮೈ ಚಿ); ಬಳಕೆಗೆ (ಹ) ೧೦ ಕೆಯ್ಕೆ (?) ೧೧ ಕಣ್ಣೆ (ಚಿ)

ಲೀಲೆಯಿಂ ಪುರವನೀಕ್ಷಿಸಿದ ವಿಜಯೇಶ್ವರನ
ಕಾಲನಂ ಕಾಮನಂ ಗೆಲಿದ ವಿಜಯೇಶ್ವರನ |
ಪಾತ್ರದ ವಿಳಾಸಿನಿಯೆನಿಸ್ಪ ಪದ್ಮಾವತಿಯ
ಚಿತ್ರತರ ಮಧುರಮಯ ನಾಟಕಕಳಾ೧ವತಿಯ |
ಎಸೆವ ಬಸುಣಿಗಳ್ ಬಂದು ಶಿಶುಭಾವವಂ^೨ ಕಳೆದು
ಕುಸುಮ ಬಾಣನ ಕೀರ್ತಿ ಬಳೆವಂದದಿಂ ಬಳೆದು |

ಮಲುಹಣಿಯ ಜವ್ವನವನೇನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಪೆಂ
ಮಲುಹಣನ ಸುಖನಿಧಿಯನೇನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಪೆಂ |
ಮನಮನೆಡೆಗೊಂಡನಾ ಮನಸಿಜಂ ಪರಿತಂದು
ತನುವನೆಡೆಗೊಂಡುದಾ ಸೌಭಾಗ್ಯಲತೆ ಬಂದು |
ಪ್ರೇಮದಿಂ ಮಧುರೂಪಿನೊಳ್ ಪುಗಲ್ ನೂತನಂ
ದೂಮುಡಿಯನಿಂಬುಗೊಂಡುದು ಮಕರಕೇತನಂ |
ಭ್ರೂಲತೆಯನಾಶ್ರೈಸಿತ್ತಿಕ್ಷು ಚಾಪಂ^೩ ಕೂಡೆ |
ಆಲೋಕನವನೊತ್ತುಗೊಂಡವಲರ್ಗಣೆ^೪ ನೋಡೆ
ಮಿಗೆ ಸೊಬಗಿನಲಿ ಪೊಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ರತಿಯೆಯ್ತಂದು |
ಮೊಗಮನೋಲೈಸಿದಳ್ ಸರಸಿಜಶ್ರೀ ಬಂದು
ನೆಯ್ದಿಲ ನಯಂ^೫ ಬಂದು ಕರ್ಣಪಾಲಿಕೆಯೊಳರೆ |
ಎಯ್ದಿ ಶಶಿಕಾಂತ ಗಂಡಸ್ಥಲಮನಪ್ಪುತಿರೆ
ಗಂಧವಹನೆಳಸಿ ಮಧುರಶ್ವಾಶ್ರದೊಳ್^೬ ಪುಗಲ್ |
ಬಂಧುರಮೃಣಾಳರುಚಿ ಭುಜಲತೆಗಳೊಳ್ ಮಿಗಲ್
ಅಮಲ್ಪಕ್ಕಿಗಳ ಚೆಲ್ವು ಘನಕುಚಮನಿಚ್ಚೈಸೆ |
ಕಮಲ ಸೂತ್ರದ^೭ ಕಾಂತಿ ಬಾಸೆಯಂ ಬಾಸಣಿಸೆ |
ಬಾಸೆ ತನ್ನಂ ತೋಱು ಬಡನಡುವನುಂಟಿನಿಸೆ
ಮೀಸಲ್ಲೊಳನ ಗುಣ್ಣು ಸುಲಾನಾಭಿಯೊಳ್ ನೆಲಿಸೆ |
ಮದನನಿಳಯದ ವೇತ್ರದಂಡದಾಕೃತಿ ಬಂದು
ಸದಮಳತ್ರಿವಳಿಯೊಳ್ ನೆಲಿಸಿ ನೆಲವಿಂ ನಿಂದು |

೧೪೦

೧೪೦

೧ ವಿವೇಯ (ಚಿ) ೨ ತಳೆದು (ಹ) ೩ ನೋಡ (ಜ ಹ) ೪ ಬಯಸಿ (ಮೈ. ಚಿ)
೫ ನಿಲಲ್ (ಚಿ) ೬ ಸೊಂಪು (ಚಿ)

ಕೃತಕಾಂಚಳದ ಸೊಂಪು ತಂಪು ವೃತ್ತಂ ಬಯಸಿ
 ನುತಜಘನನಮಂ ಬಯಸಿ ಪರ್ವಿ ಪದೆಪಿಂದೆಳಸಿ | ೧೬೦
 ಕದಳಿಯಾಕೃತಿ ಬಟ್ಟಿದೊಡೆಗಳಂ ಸಾರುತಿರೆ
 ಮದನನ ದೊಣೆಯ ಕೀರ್ತಿ ಕಣಕಾಲ್ಗೆ ಸೇರುತಿರೆ |
 ಕೆಂದಾವರೆಯ ಕೆಂಪು ಪದತಳಮನೋಲೈಸೆ
 ಮಂದ ಸಿಯಾನಕ್ಕೆಳಸಿ ಹಂಸಗತಿಯಾವರಿಸೆ |

ಇಂತು ಸರ್ವಾಂಗ ಸೌಂದರ್ಯಮಂ ಕೆಳೆಗೊಂಡು
 ಕಂತು ಕಮುದವಾಗಿ ಚೆಲಿಸುವಳಿ ರೂಪನೋಳಕೊಂಡು |
 ಅಳಿತುಳಕದಿರ್ಪ ಮಗಮಗಿಪ ಬಿರಿಮುಗುಳಂತೆ
 ಎಳಸುವ ಚೆಕೋರಿ ಮೊಗವಿಡದ ಚಂದ್ರಕೆಯಂತೆ |
 ಪಿಕಚಂಚು ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದೆಳದಳಿರಂತೆ
 ಶುಖಮುಖದಿನಣ್ಣವಲಾಯದ ೬ ಮಧುರಫಳದಂತೆ | ೧೭೦
 ತೊಳತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುತಿರ್ಪಳ ಚಂದ್ರಕಳೆಯಂತೆ
 ನಳನಳಸಿ ಬಳೆವುತಿರ್ಪಳ ೭ ಪುಷ್ಪಶರದಂತೆ |
 ಬಳೆವ ಮಲುಹಣಿಯ ರೂಪಂ ಜನನಿ ನೆರೆನೋಡಿ
 ಅಳವಲ್ಲದಬೃಹಿಂ ಸುಖರಸದೊಳೋಲಾಡಿ |
 ನವಯೌವನದ ನೆಲೆಗೆ ಮನದೊಳಗೆ ತೂಪಿಡಿದು
 ಅವಯವದ ಚೆಲ್ವಿಂಗೆ ಕಣ್ಣಳಿಂ ತೂಪಿಡಿದು |
 ಕಡುನೇಹದಿಂದೆ ನವತಾಸ್ಯಮಂ ಲಮೆಯೊಳಿಸಿ
 ಮೃಡನೊಲಿವ ರಸಾಗಾನಮಂ ನೆಣಿ ಕೊರಲೊಳಿಸಿ |
 ಮಗಳಂನೋವುತ್ತೆ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಮುಚ್ಚುತ್ತ ಮಿರೆ
 ಮಿಗೆ ವಿಳಾಸಿನಿಯರಿಂ ಸಿಂಗರಿಸುತಿರೆಯುಮಿರೆ || ೧೮೦

ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಲಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

೧ ಚಳಂ (ವೈ) ೨-೨ ಸೊಂಪ ಪೆಂಪ ವೃತ್ತವ ಬಯಸಿ (ವೈ); ಸೊಂಪು ವೃತ್ತತೆಗಳಂ
 ಬಳಸಿ (ಚ) ೩ ಯಾನದಲೆಸೆವ (ಚ) ೪-೪ ಮೊದಲಾಗಿ ಚಲಿಸಿದ (ಚ) ೫ ವಿಡುವ(ವೈ)
 ೬ ಪಕ್ಕ (ಹ) ೭ ಕಲ್ಪಲತೆ (ಚ) ೮ ಕೆಯೊಳಿತಿ (ಚ) ೯ ನಾದರಸಮಂ (ವೈ);
 ರಸದವಂ (ಚ, ಜ) ೧೦ ನಿಟ್ಟಿಸುತೆ (ಜ. ಹ.)

ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಲ

ಕಂದ :

ಹೊಸ ನಡೆ ಹೊಸನುಡಿ ಹೊಸಮುಡಿ
 ಹೊಸಹೊಸ ಸೌಭಾಗ್ಯಮೆಸೆವ ಹೊಸ ಲಾವಣ್ಯಂ |
 ಹೊಸ ಹರೆಯಂ ಹೊಸ ನೋಟಂ
 ಹೊಸ ಜವ್ವನದೇಲ್ಗೆ ಮಲುಹಣಿಗೆ ೧ಚಿತ್ರತರಂ ||

ಗದ್ಯ :

ಇಂತೊಪ್ಪುವ ಚರಣಂ ತೀವಿದ ಮಂದಗತಿಯಿಂ, ಅಪರ-
 ಭಾಗಂ ತೀವಿದ ನಿತಂಬದಿಂ, ಉರಂ ತೀವಿದ ಪೆರ್ವೊಲೆಯಿಂ, ಮೊಗಂ
 ತೀವಿದ ಲೋಚನದಿಂದವಯವಂ ತೀವಿದ ಚೆಲ್ವಿಂ, ಮೆಯ್ಯತೀವಿದ
 ಜೌವನದಿಂ, ಮನಂ ತೀವಿದ ಸುಖದಿಂ ಮೆಱ್ತಿದು ಮನಸಿಜಂ ಮುದ್ರಿಸಿದ
 ನನೆಗಣೆಯಂತಿರ್ದು ಮಲುಹಣಿಗೆ ಹೊಸ ಹರೆಯದೊಡನೆ ರಸಮಯ-
 ವೆನಿಸ್ಪ ನವಲಾಸ್ಯಸಂಪದಂ ಕೈಗೂಡಿತೆಂಬುದಂ ಪದ್ಮಾವತಿಯಿಱ್ತಿದು
 ವಸಂತಮಾಸದೊಳೊಂದು ದಿವಸಂ ವಿಜಯೇಶ್ವರದೇವರ ಕೇಳಿಸಲೆಂದು
 ಕ್ಷಣಮಂ ಕೆಯ್ಯೊಂಡು ಮಲುಹಣಿಗೆ ಶೃಂಗಾರಂ ಮಾಡಲ್
 ಸಖೀಜನಕ್ಕೆ ಪೇಟಲ್, ಕೆಳದಿಯರ್ ನಲಿದು ಬಂದು ಮಾಂದಳಿರ
 ಪಸೆಯ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯಿರ್ಪಂತಿರ್ದ ಸುಕುಮಾರಾಂಗಿಗೆ ೧೦
 ನನೆಯಂಬಂ ಕೆಯ್ಯೆಯ್ವ ವಸಂತವಿಳಾಸಿನಿಯರಂತೆ ಪಾದಮುದ್ರಿಕೆ-
 ಯನಲಂಕರಿಸಿ, ಸೂಡಗಮನಮರ್ಚಿಸಿ ನೇವು ರಮನಳವಡಿಸಿ
 ಕಂಕಣಮಂ ತಿರುಂಪಿ ನೂಂಕೆ, ರತ್ನಮುದ್ರಿಕೆಗಳಂ ಕೈಗೊಳಿಸಿ
 ಬಾಹುಪೂರಯಮನಿಕ್ಕಿ ಕರ್ಣಾವತಂಸಮಂ ಕೆಳೆಗೊಳಿಸಿ
 ಚಕ್ರಮಿಥುನಕ್ಕೆ ಗವಸಣಿಗೆಯಿಕ್ಕುವಂತೆ ಕಂಚುಕಿಯಂ ತೊಡಿಸಿ
 ತೋರಮುತ್ತಿನ ಹಾರಮಂ ಹತ್ತಿಸಾರ್ಚಿ, ಶಶಿಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಶುಕ್ರನಂ
 ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಮುಖಬಿಂಬದೊಳ್ ಮೂಕುತಿಯಂ ಮೇಳವಿಸಿ,
 ಕಾಮನಂಬಂ ಕತ್ತುರಿಯ ಸಾಣೆಯಿಕ್ಕುವಂತೆ ೨ಕಜ್ಜಳಮನೆಚ್ಚಿ ೨

೧ ಯತಿಚಿತ್ರಂ(ಚಿ) ೨-೨ ನಲರ್ಚಿಸಿ+ಪಾಡಗಮನಿಕ್ಕಿ(ಚಿ) ೨-೨ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಜ್ಜಳಮ
 ನೆಚ್ಚು (ವೈ)

ಎಳಲತೆಯಂ ಬೆಲ್ದಿಂಗಳಿಂ ಬಾಸಣಿಪಂತೆ ನವ್ಯದುಕೂಲಮಂ
 ೨೦ ನಿಱುವಿಡಿಡುಡಿಸಿ, ನಿರ್ಮಳ ಶಶಿಬಿಂಬದಂತಿದರ್ ಮುಖಮಂಡಳಕ್ಕೆ
 ಚಂದ್ರಮನ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಗದಂತೆ ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕಮಂ ನೊಸಲಲಿಟ್ಟು,
 ಕಾಮನ ಗಮೆಯ್ವಳಗು ಮುಱಿಹೊಕ್ಕಂತೆ ಕಲ್ತಲಿಪ ಮುಡಿಯೊಳ್
 ಪೊಸಕುಸುಮದೆಸಳಂ ತುಱಾಂಬಿ, ತುಡಿಸಿದಾಭರಣಮುಂ ಮುಡಿಸಿದ
 ಪೊಸಪುಷ್ಪಂ ನಸುದೋರ್ಪ ಸಪುರವಸ್ತ್ರಮಂ ಮುಸುಂಕಿಟ್ಟು, ಗಿಳಿ
 ಹೆಂಸೆ ಕೋಗಿಲೆ ಕುಸುಮಕುಲಂ ಮಧುಕರಂ ಮಂದಾನಿಲಂ ಚಂದ್ರಿಕೆ
 ಚಕೋರಿ ಚಕ್ರವಾಕ ಎಳಲತೆಗಳ್ ನೆಱಿದುಬಂದು ಕಾಮನ
 ಹೂವಿನೆಂಬಂ ನಡುವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೋಲೈಸುತುಂ ಬರ್ಪಂತೆ, ಪದ್ಮಾವತಿ
 ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಸಂಪ್ರದಾಯಮುಂ ಸಖೀಜನಂಗಳುಂ ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ
 ಬರೆ;—ಮಲುಹಣಿಯಂ ಮರೆಗೊಂಡು ಕಬ್ಬಿನಬಿಲ್ಲಂ ಗೊಲೆಗೆತ್ತಿ
 ೩೦ ಪುಲ್ಲಶರಂ ನಡೆತರೆ, ಪೂಸಿದ ಚಂದನದ ಜವಾದಿಯ ಯಕ್ಷಕರ್ದಮದ
 ಸೌರಭ್ಯದೊಡನೆ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಪಸರಿಸಿ ತೀಡುವ ಪೊಸ ಜವನದ ಪಸಿಯ
 ಕಂಪಿನ ಬಲುವಿಡಿಡು ಸುವಿಟರ್ ಕವಿದು ಬರೆ; ತುಂಬಿಗಳ ರೋಂಕಾರಂ
 ಕಂಕಣದ ರಂಭಣತ್ಕಾರಂ, ನೂಪುರದ ಕ್ರೇಂಕಾರಂ ಪಾದಮುದ್ರಿಕೆಯ
 ಠಣತ್ಕಾರಂ, ಮದನನ ಧನು ಟಂಕಾರಂ ಬೆರಸಿ ಬಳೆದು ಪುರಜನರ
 ಕಿವಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸವಿಗಳೆಂ ಸಾಲಿಡೆ, ವಿಳಾಸದಿಂ ವಿಜಯೇಶ್ವರ
 ದೇವರ ರಂಗಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚಂದ್ರಧರಂಗೆ ವಂದನಂಗೆಯ್ದು
 ಗಿರಿಜಾವಲ್ಲಭನಂ ಕೇಳಿಸಲೆಂದು ಸಕಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಮುಂ ಸುದತಿ
 ಸಂವರಣೆಗೊಂಡು ರಂಗಂ ಬೊಗುತ್ತಿರಲ್ :

—ಇತ್ತಲ್ ಮಲುಹಣನುಂ ವಿಜಯೇಶ್ವರದೇವರ ಶ್ರೀಪಾದ
 ೪೦ ಪ್ರಣುತನಿತ್ಯನೇವಾಸಕ್ತನಾಗಿ, ನೊಸಲಲಿಟ್ಟು ಭಸಿತದ, ಕೀಲಿಸಿದ
 ಕರಣ್ಣಭರಣದ, ಕೈಗೊಳಿಸಿದ ತೋರಹಾರದ, ಉಟ್ಟು ಹೊದೆದ ಹೊಸ
 ದುಕೂಲದ ಕಿವಿಯೊಳಣೈಗೊಂಡ ವ್ಯಗಮದದ ಕಕ್ಷಪುಟದೊಳ್

೧—೧ ಕೆಯ್ದುಗಳ್ ಎಳಲತೆಯಂ (ಚಿ) ೨—೨ ಸಂಪ್ರದಾಯಮುಂ ಸುಗತಿ (ಮ. ಮೈ)
 ಸಂಪ್ರದಾಯಮುಂ ಸಖೀಜನಂಗಳುಂ ಸುಗತಿ (ಜ) ೩—೩ ಕಿವಿಗಳಂ ಕೆಳೆಗೊಂಡ
 ಜವಾದಿಯ (ಚಿ)

ಮಘಮಘಿಪ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಸಾರದ ಉದ್ವರ್ತನಂ ಗೆಯ್ದ ಪುಣುಗಿನ
 ಚಂದನದ ತುಣುಂಬಿದ ಕುಸುಮಾವಳಿಯ ಹೊಸ ಕಂಪುಂ,
 ಸೊಗಯಿಸುವ ಸೊಂಪುಂ, ಮೋಹಿಸುವ ಬೆಳಗುಂ ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡು
 ಬಲಸಿ ಬೀದಿವರಿವೇಱುಂಜವ್ವನದ ಕೊಬುರ್ ಮಬುರ್ಗೆಡೆಯೆ
 ನಿಜನಿಳಯಮಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಬರ್ಪಾಗಳ್; ವೇದನಾದಾಕ್ಷರದೊಡನೆ
 ಅಕ್ಷತೆಗಳಂನೀಡುವ ವಿಪ್ರಕುಲದ, ನವೀನ ಗದ್ಯಪದ್ಯದೊಡನೆ
 ೧ವೊಲುವರಕೆಯಂ ನೀಡುವ ವರಕವಿಗಳ, ಕೈವಾರದೊಡನೆ ಸ್ತುತಿಗಳಂ
 ನೀಡುವ ೨ವಂದಿಗಳ೨, ತುಂಬಿಗಳ ನುಣ್ಣರದೊಡನೆ ೩ಜೋಳಿಸಿ ೫೦
 ಮಾಣದಾಣತಿಗುಡುವ ಗಾಯಕರ, ಸಮಕುಲಂ ಸಮಶೀಲಂ
 ಸಮರೂಪಂ ೪ಸಮಪ್ರಾಯ೪ದೊಡನೆ ಮನಂಗುಡುವ ಮಿತ್ರರೆನಿಪ
 ವಿಟವಿದೂಷಕನಾಗರಿಕಪೀಟವರ್ಧನರ ನಡುವೆ - ಕಾಮನ ಕೈಸೆಱಿ
 ಬರ್ಪಂತೆ-ವಿಜಯೇಶ್ವರದೇವರ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ನಡೆದುಬಂದು; ಮಲು
 ಹಣಿಯ ತನಿನ್ನೇಹಂ ತನ್ನನೀತೆಱಿದೊಳ್ ಸುತ್ತುವುದೆಂಬುದಂ ತೋಱು
 ವಂತೆ ಪ್ರದಕ್ಷಣಂ ಬಂದು ಒಳಪೊಕ್ಕು ಸೋಮಧರನ ವಾಮಭಾಗದೊಳ್
 ಪದ್ಮಾಸನಾಸೀನನಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ಆಗಮಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಭಸಿತಮನಿಟ್ಟು
 ಪಂಚಬಾಣಕ್ಕೆಡೆಮಾಡುವಂತೆ ಶೋಷಣ ದಾಹನ ಪ್ಲವನಂಗಳೆಂ
 ಹೃದಯಾಧಾರಮಂ ಶುದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲೆದೇವಾ, ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯಂ
 ಸೋ ೧ಕದ ಬಲಾಕ್ಕು ೫ವೆನ್ನಂಗವಿಕಾರವೆಲ್ಲಂ ತನ್ನಂಗದೊಳೆಂಬುದಂ ೬ ೬೦
 ಮುಟ್ಟಿ ತೋಱುವಂತೆ ಅಂಗನ್ಯಾಸಕರನ್ಯಾಸಮಂ ನಿಮಿರ್ದಿ, ಎಲೆ
 ದೇವಾ ಮಲುಹಣಿಯಂ ಕಂಡಬಲಾಕ್ಕುಂ ನಿನ್ನಂ ಕಾಣ್ಪುದೆಂಬುದಂ
 ನಱುವುಂತೆ ಕಣ್ಣಂ ಮುಚ್ಚಿ, ಎಲೆ ದೇವಾ ಪಲವುಂ ದಿನಕ್ಕಲ್ಲದೆ
 ನಿತ್ಯನೇಮಕ್ಕೆ ಬಾರೆನೆಂಬುದನೇಕಾಂತದೊಳ್ ಬಿನ್ನೈಸುವಂತೆ
 ಜಪಮನೆಣಿಸಿ, ಎಲೆ ದೇವಾ, ನಿನ್ನೊಲಗದ ಕನ್ನಿಯಂ ಬೇಗ
 ಕರುಣಿಪುದೆಂದು ಕಾಲ್ಪಿಡುವಂತೆ ಲಿಂಗದಂಸ್ತ್ರಿಯೊಳ್ ೬ಸ್ಪರ್ಶನಂಮಾಡಿ ೬

೧ ನಲಿವರಕೆ (ಹ) ೨-೨ ವಂದಿಜನಂಗಳ (ಚಿ) ೩ ಜೋಳಿಸಿ (ವೈ) ೪-೪ ಸಮ-
 ಬಲದ ಸಮಪ್ರಾಯ (ಚಿ) ೫-೫ ಎನ್ನೊಳಂಗ ವಿಕಾರವುಂಟೆಂಬುದಂ (ವೈ)
 ೬-೬ ಪೊರಳ್ಳು (ಚಿ)

—ಮಲುಹಣಿಯಂ ಬೇಡಿ ಸದಾಶಿವನಿಂ ಧಾರೆಯಂ ಪಡೆವಂತೆ
 ಪಾದೋದಕಮಂ ಕೊಂಡು ಪೊಡಮಟ್ಟು ಬೀಲಕ್ಕೊಂಡು, ಸೌಂದರ್ಯ
 ಸಂಪನ್ನವಿಳಾಸನಿಧಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಸಾರೋದಯಂ ಸುಕುಮಾರ
 ೧೦ ೧ ಸನ್ನಿಭಂ ರಸಭರಿತಚಿತ್ತನಪ್ಪ ಮಲುಹಣದೇವಂ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯಂ
 ತೀರ್ದಿ ತಿರುಗಿ ಬರ್ಪಾಗಳ್ :

ಮಂದಣರಂಗಭೋಗಮಂಟಪದೊಳಿತ್ತರಂಗೊಂಡೋಲಗವಿತ್ತು
 ಕುಳ್ಳಿದ ಪರಮಭಕ್ತರ ಸಚಿವರ ರಾಜಪುತ್ರರ ವಡ್ಡವ್ಯವಹಾರಿಗಳ,
 ಕವಿಗಳ, ಕಳಾವಿದರ, ಸತ್ಯರ, ಸಾಹಿತ್ಯರ, ವಿಳಾಸಿನಿಯರ,
 ಪುರಜನರ ಪರಿಜನದ ನಡುವಣ ೨೦೦ಗ೨ ಮಧ್ಯದೊಳ್
 ನರ್ತನಂಗೊಡುವ, ತಾಳದ ಗತಿಗೊಡುವ, ಮದ್ದಳೆಯ ಇಲಹಣಿ-
 ಗೊಡುವ, ವಾವುಜದದೆಟ್ಟಾಳಂ ಗೊಡುವ, ಕರಡೆಯ ಸವಿಗೊಡುವಳ
 ಕಹಳೆಯ ನಯಂಗೊಡುವ, ಕೌಸಾಳದ ಹಲ್ಲಣಿಗೊಡುವ, ವಾಸದ
 ಲಲ್ಲಿಗೊಡುವ, ಚಿಚೇಹಣಿಯರ೩ ಸಂಗೀತದ ಸಂದಣಿಯೊಳ್
 ೮೦ ಪುಷ್ಪಾಂಜಳಿಯ ೬ಸಮಯದೊಳ್ ೬ ೭ನಚ್ಚಿನ ಕನ್ನೆಯ ೭ ವಿನಾಹ-
 ದೊಳ್,—ಮದನನ ಮುಹೂರ್ತದ ತೆಣಿಸಿರಿವಂತೆ—ಮಲುಹಣಂ
 ನೋಡೆನೋಡಿ; ಜವನಿಕೆಯೋಡಿ, ಡೊಣೆಯನಗಲ್ಲ ಕಾಮನಂ
 ಬಿನಂತಿದ ಮಲುಹಣಿಯ ರೂಪಿನೊಳ್ ನೋಟಂ ಸಿಲುಕಿ, ಎವೆ
 ಬೆಣಗಾಗಿ, ಕಣ್ಣಳ ಧಾರೆಯಿಂದೊಳಪೊಕ್ಕ ರೂಪು ಕರಣವನೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕಿ
 ಭಾವಮಂ ಭರಿಕೆಯ್ದು ಚಿತ್ತಮಂ ತೊತ್ತಳಂದುಳೆಯೆ; ಜೋಲುದ್ದ
 ರ್ಪೂಂಪಿಸಿ ಮಿತ್ರರ ಮೇಲೆ ಮೆಯ್ಯನೀಡಾಡುವ ಜವ್ವನಿಗನಂ
 ಮಲುಹಣಿ ಭೋಂಕನೆ ನೋಡಿ ! ಕಂಡು ಮನಂ ಬೆದಲು, ಹೃದಯಂ
 ನಡುಗಿ, ತನುಬೆಮರ್ತು ಗತಿಸ್ತಂಭಿಸಿ ಫಪಯಂ ಪೈಸರಂಬೋಗಿ
 ಹಸ್ತಮಲಂಗಿ ನೋಟಮಚ್ಚೊತ್ತಿ ಮೂರ್ಛಿಸುವ ಮಗಳಂ ಪದ್ಮಾವತಿ

೧—೧ ಸನ್ನಿಭಂ+ ಕಟಾಕ್ಷವಿಕ್ಷೇಪಂ (ಜ. ಹ) ೨—೨ ರಂಗಮಂಟಪದ (ಮೈ)
 ೩ ಲಹರಿ (ಚಿ) ೪ ವೀಣೆಯ (ಹ) ೫—೫ ಮುಖರಿಯ ಚಾರ್ಯಪಗಾಣೆಯರ (ಚಿ)
 ೬—೬ ಸಂದಣಿಯೊಳ್ (ಚಿ) ೭--೭ ನವೀನ ಕನ್ಯಾವರ (ಚಿ. ಹ) ೮ ದು (ಜ)
 ೯ ಪದಂ (ಚಿ. ಹ)

ನೋಡಿ ಕಂಡು, ಇದೇನಿದೇನು! ರಂಗಮಂಟಪಂ ವಿರಹಮಂಟಪಂ ೯೦
 ವಾದುದೀಶ್ವರನ ಕೇಳಿಕೆ ರತೀಶ್ವರನ ಕೇಳಿಕೆಯಾದುದಕ್ಕಾದೊಡಂ
 ಸೋಲ್ತ ಮಲುಹಣಂ ೨ ಸದ್ಧರ್ಥನೆಂಬುದನಱಿದು ಮನಮಂ ಬಲಿದು
 ಇವರುಮನೊಡಗೊಂಡುಬಂದು, ಸೆರ್ಚಿದ ನೇಹಮಂ ನೆಲೆವೆರ್ಚ
 ಲೊಡರ್ಚಿಸಿ—ಹರಭಕ್ತರ್ಗಿ ಇಹಪರ ಮೆರಡುಂ ಕೈಸಾರ್ಗಂಬುದಂ
 ನಿಶ್ಚೈಸಿದಂತೆ—ನಿಜ ನಿಜಯಕೆಯ್ತಂದು ನಿಜ ಕಾಮಕೇಳಿಸದನವೆನಿಸ್ತ
 ಸೆಜ್ಜೆಯ ಮನೆಯ ಸಿರಿಮಂಚದ ಹಂಸತೂಳದ ತಳ್ಳದೊಳ್ ಜವಳಿ-
 ಗೊಳಿಸಿ ತಾನುಂ ಸಖೀಜನಮಂ ಜಾಣಂ ಜಾಱಲ್ :

ಅನಂಗಳೆಳಿಗೆ ಮನಂ ಸಂದಣಿಸಿ, ಅಗಲ್ವಿಂದ್ರಿಯಂಗಳು
 ರವಣಿಸಿ ತವಕಮನುಗುಳೆ ಲಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆದೆಯೆ ಮನಂ ಮುಂದುಗೆಟ್ಟು
 ಅನುರಾಗವಗಲ್ಪು ಸವಿನೋಟಂ ಒಳಪೊಕ್ಕು ಭೀತಿಬಿಟ್ಟು ೪ ಮಂದೆ- ೧೦೦
 ವಾಳಂಳಿ ಮೈಸಂದು ಸೋಂಕಂ ಸವಿಗಂಡಾಲಿಂಗನಕ್ಕಾತುರಿಸಿ ರೂಪಂ
 ಕಣ್ಣೀವಿ ನೋಡಿ, ಕುಚವಾಱಲಪ್ಪಿ ಮೆಯ್ಯಾಱಿ ಕೂಡಿ, ಮನಂದಣಿಯೆ
 ಮರೆದರಲುಗೊಂಡ ಚಕೋರನಂ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೊಳ್ ಬಿಸುಟಂತೆ, ಹಸಿದ
 ಪಿಕನಂ ಹೊಸಬನದೊಳಿರಿಸಿದಂತೆ, ಬಳಲ್ಪ ಚಕ್ರಮಿಥುನಕ್ಕೆ ಬಿಸಿಲಂ
 ತಳಿದಂತೆ, ಮನದಾರ್ತದೊಡನೆ ತನುವಿನ ಸುಖಂ ತಲೆಗೇಱಿ
 ಬೇಱಿ ಬೇಱವಯವದ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾಂಗಮನೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಪ್ಪಿ-
 ದೊಡೆ ಕೂಡಲಱಿದು ಅಗಲೊಡೆ ಬಾಲಲಱಿದೆನಿಪ ಮಲುಹಣಿಯೆ
 ತನುವಿನ ಕದಂಬೋದಂ ತೀಡೆ, ಮನವೇಳಂ ತೊರೆಯೆ
 ನೋಟದ ಮಿಂಚಡರೆ, ಬಲಲ್ಪುಡಿಯೆಂಬ ನವಿಲಾಡೆ, ಕೂಡೆ ೭ ಪುಟ್ಟುವ
 ೮ ಸವಿದನಿ ಮೊಳಗೆಲ, ಎಲ್ಲುಱಿಂಬ ಹಂಸೆಱೋಡೆ, ಮೋಹದ ೧೧೦
 ಮುಱಿಗಱಿಯೆ, ಚಿತ್ತಭೂಮಿ ದಣಿಯೆ, ಅನುರಾಗದಬೀಜಂ ಬಿತ್ತಿ
 ಮುನಿಸಂಕುರಿಸಿ, ಪ್ರಣಯಕಲಹಂ ಪಲ್ಲವಿಸಿ ೯ ತಿಳುವಿನ ಮೊನೆ

೧—೧ ಅಕ್ಕಕ್ಕು ಸೋಜಗಂ (ಹ) ೨ ಸಮರ್ಥ (ಮೈ. ಚಿ) ೩—೩ ನಿಜನಿಳಯಕ್ಕೆ
 ಜವಳಿಯಂತ್ರಮಂ ತರ್ಪಂತೆ ತಂದು (ಚಿ) ೪-೪ ಮಂದೆವಾಳತನಂ (ಮೈ) ೫-೫ ತನು-
 ಸುಖಂ (ಮೈ) ೬—೬ ಮೋದಾನಿಳಂ (ಮೈ) ೭ ಪೊಣ್ಣುವ (ಹ) ೮-೮ ಸವಿದನಿಯೆಂಬ
 ಮೊಳಗು ಮೊಳೆಯೆ (ಮೈ) ೯ ತನುವಿನ (ಚಿ)

ಮುಗುಳೊತ್ತಿ, ಆಲಿಂಗನಂ ಫಲಿತವಾದ ಸಮಾನುರಾಗದೊಳಗಲ-
 ದಿರೆ; ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ೧ ಬೇಡಿ ಕೂಡುವಲ್ಲಿ ನೋಟವಡುವಪ್ಪುವ,
 ಸೈರಣಿಯೆಡು ಸೋಂಕುವ, ಆಸೆಯೆಡು ೨ ಆಲಿಂಗಿಸುವ, ಬಯಕೆ
 ಯೆಡು ಬೆರಸುವ ಮನವಡುವನುಭವಿಸುವ ಸುಖವೆಡು ಪುಳಕಿಸುವ
 ತನುವೆಡು ೩ ಜೀವಿಸುವ ಹಮ್ಮದವೆಡು ನೆಮ್ಮನ ಇಚ್ಛೆಯೆಡು
 ಹೆಚ್ಚುವ, ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯೆಡು ಬೋಳೈಸುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ, ೪ ಸಮರತಿ-
 ಯೊಳದ್ದು ಹೋಗಿ, ಸುಖದ ಸೋಂಕು ೫ ಸೊಕ್ಕು ಮೀಳು, ನಲಿವು
 ೧೨೦ ೬ ತಲೆಗತ್ತಿ^೨ ನಖಮುಖದಿಂ ಸೆಳೆಯಲನುಮಾನಿಸಲ್ಲಿಂ ಮುನ್ನ, ವೈಯ
 ರೋವಾಂಚದ ಬಾಸುಬಿಟ್ಟು ಸುಕುಮಾರಾಂಗಿಗೆ ನೆರೆವಸುಖ
 ಸಮಯದೊಳ್, ಕರಣವೆಲ್ಲಂ ನೋಟಂ ನೋಟವೆಲ್ಲಂ ನುಡಿ, ನುಡಿ
 ಯಲ್ಲಂ ವಿರಹಂ ವಿರಹವೆಲ್ಲಂ ದೈನ್ಯ, ದೈನ್ಯವೆಲ್ಲಂ ಸಾತ್ವಿಕ, ಸಾತ್ವಿಕ-
 ವೆಲ್ಲಂ ವೈ ವೈಯೆಲ್ಲ, ಕೂಟ, ಕೂಟವೆಲ್ಲಂ ಮನ, ಮನವೆಲ್ಲಂ
 ಮೆಚ್ಚು, ಮೆಚ್ಚೆಲ್ಲಂ ಸೋಲ, ಸೋಲವೆಲ್ಲಂ ರಸಮಯಮಾಗಿ
 ದಿನಂಗಳ್ ನಿಮಿಷಂಗಳಾಗಿ ಸಂವತ್ಸರಂಗಳ್ ಮಾಸಂಗಳಾಗಿ
 ಪದ್ಮಾವತಿ ಸಂಪನ್ನೆಯಾಗಿ;

ನಿಚ್ಚಂ ಸಹಸ್ರ ಹೊನ್ನೆಂದು ನೂಲು ವರುಷಕ್ಕೆ ತಂದೆ
 ಮಾಡಿತ್ತು ಹತ್ತು ವರುಷಕ್ಕೆಯ್ದೆ, 'ಧನಂ ತೀರೆ-ಮನಂ ತೀರದಿರೆ';
 ೧೨೦ ಮುಡಿದ ಪೂವಗಲ್ಲೊಡಂ ಪಿಡಿದ ಪರಿಮಳವಗಲದಿರ್ಪಂತೆ ನೋಹರಸ
 ೨ ವಾಡಿದೆ, ಸಮಸುಖಸಾರಹೃದಯಸಂಜಾತಹರುಷರಾಗಿ ಮುಲು-
 ಹಣಿಯುಂ ಮುಲುಹಣನುಂ ಪರಮಾನು ೪ ರಾಗದಿಂ ೪ ದೊಳಗಲದಿರೆ;
 ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪಲವುಂ ದಿನಕ್ಕೆ ಬರ್ಪ ಹೊನ್ನಿನುರವಣಿಯುಡುಗೆ
 ಇರ್ಪಿರವು ತೆರಹು ಗುಂದದಿರೆ ಉಚಿತ ವ್ಯಯವಾಸ್ತಧನಕ್ಕಡಿಯಿಡೆ;
 ಪದ್ಮಾವತಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದಲು ಅಚ್ಚಿಗಂಗೊಂಡರ್ಥ ೧೦ ದ ಸವಿಗೆಂ
 ಮನಮುಂ ನಾಲಗೆಯುಂ ಲವಲವಿಸೆ, ಮಿಕ್ಕುಮೀಡುವ ರಕ್ಕಸಿ

೧ ಬೇಟೆ (ಜ) ೨ ಒಡಗೂಡುವ (ವೈ) ೩ ಕರಗುವ (ಚಿ) ೪ ಸಮರಸ (ಚಿ)
 ೫ ಮಿಕ್ಕು (ಚಿ. ಹ) ೬-೬ ತಲೆಯೆತ್ತಿ (ವೈ) ೭ ವಹಿಯದೆ (ವೈ) ೮-೮ ರಾಗರಸ (ವೈ)
 ೯ ಅಲ್ಪ (ಚಿ) ೧೦-೧೦ ವಾಸಗೆ (ಚಿ)

ಗುಂಟಣಿ — ಚೂತಮನಸ್ವಿದ ಮಲ್ಲಕಾಲತೆಯಂ ಸಡಿಲಿಸುವ
 ಬಿಱುಗಾಳಿಯಂತೆ, ಭೇರುಂಡವಕ್ಕಿಯ ನಡುವ ಸೀಳಿ^೧ಹೊಯ್ವು^೧
 ಲುಬ್ಧ ಕನಂತೆ, ಮಗಳನಗಲ್ವಲ್ ಬಗೆದು, ' ಏಕಾಂತಮುಂಟು ಮಗಳಂ
 ಕರೆ 'ಯೆಂದು ವಿಳಾಸಿನಿಯರಂ ಮುಳಿದು ಕಳುಪೆ; ಬಂದ ಸಖಿಯರವ. ೧೪೦
 ರಿರವಂ ಕಂಡು ಕರೆಯಲಾಱದೆ ಕಣ್ಣನೀರಂ ತೀವಿ ಪೋಗಲುಮಿರಲುಂ
 ಅಱಿಯದೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳುತ್ತಿರೆ, ತಳುವಿತಂ ಕಂಡು ತಾನೆ ಬಂದು
 ರವಣಿಸಿ ನುಡಿದೆಲ್ಲರಂ ಜಡಿದು

“ ಏಲಿ^೩ಳ್ ಮಗಳೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಾವಂ ದ್ವೀಪಾಂತರದಿಂದಂ
 ದಿವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಂಗಳಂ ಕೊಂಡು ಬಂದನವಂ ನೋಡಲ್ಪಿಂದೇ^೪ಱ್
 ಮಗಳೆ, ಮಲುಹಣಿ” ಎಂಬ ನುಡಿ ಕಿವಿಯೊಳಂಬಂ ಹೊಸೆದಂತಾಗೆ
 ಆಲಿಂಗನಮನಗಲಲಾರದೆ ^೨ ಅಂತಃಕರಣದೊಳ್ ಹೊತ್ತಿದ
 ಕಾಮಗಿಚ್ಚಿನ ತಿದಿಯೊತ್ತಿದ^೨ ಕಿಡಿಯಂ ಸೂಸೆ ಸುಯಿದು ಕೋಪಂ
 ಸೂಸಲಱಿದು ಹರಣಂ ಹಾಱಿ ಹಮ್ಮೈಸುತಂತಕ್ಕೆ ^೩ ತಕ್ಕೈಯ್ಸಿ
 ಕೊಳುತುಂ ಸಂತೈಸಿಕೊಳಲಾಱದೆ “ ಈ ರಕ್ಕಸಿಯ ಳನುಡಿಯಂ
 ಬೇಡಗಿಚ್ಚಂ^೪ ನಂದಿಸಿ ಬರ್ಪೆನಂಜದಿರೆಂಬಂತೆ” ಮಲುಹಣನಂ ದಯಾ
 ದೃಷ್ಟಿಯಿಂ ನೋಡಿ ಮೆಲ್ಲನೆಯಾಲಿಂಗನಮಂ ^೫ ಬಿರ್ಚುವ^೫ ಹಂಸೆ ೧೫೦
 ಯಂಬುಗೂಡಾಗಿ ಬೀಳ್ವಂತೆ ಮಂಚದಿಂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳ್ವ ಮಲುಹಣಿಯಂ
 ಸಖಿಯರ್ ಕೈಯಾಂತು ಪಿಡಿಯಲ್ಪಂತಂತು ತರಹರಿಸಿ, ನೊಸಲಕಣ್ಣ
 ಹೊಗೆ ಹತ್ತಿದ ಪೂವಿನಂಬುಲತೆಗಳಂ ನೆಮ್ಮಿ ಬಲಲ್ಪು ಬರ್ಪಂತೆ
 ಕೆಳದಿಯರ ಕೆಯ್ಯ ಬಾಯೊಳು ಮೆಯ್ಯನೀಡಾಡಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬಂದು
 ತಾಯಂ ನೋಡಿ ಕೆಯ್ಯಂ ನೀಡಿ “ ಎಲೆಪಾಪಿ ಎಲೆ ^೬ ಸುಖವೈರಿ^೬ ಕರೆದ
 ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದುಂ”, “ ಎಲೆ ಮರುಳ್ ಮಗಳೆ, ಅರ್ಥಂ ತೀರ್ದುದು
 ಯವ್ವನಂ ^೭ ಸಾರ್ದುದು, ಇನ್ನೀ ಮಲುಹಣನಂ ಬಿಡುಬಿಡೆಂದು”

೧-೧ ಸೀಳಹೊಯ್ವು (ವೈ); ಸೀಳಲ್ಪಗೆವ (ಚಿ) ೨-೨ ಅಂತಸ್ಥದೊಳ್ ಹೊತ್ತಿಕ್ಕಿದ
 ಕಾಮನ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ವಿರಹದ ತಿದಿಯೊತ್ತಿದಂತೆ (ಚಿ) ೩ ಸಂತೈಸಿ ಕೊಳುತುಂ (ವೈ)
 ೪-೪ ನುಡಿಯೆ ಇಡುಗಿಚ್ಚಂ (ಚಿ) ೫-೫ ಬಿರ್ಚುತ್ತೇರ್ಪಡದ (ವೈ. ಚಿ) ೬ ಸುಖವೈರಿ+
 ನಿಷ್ಕರಣೆ ಎನ್ನಂ (ವೈ)

ನುಡಿಯೆ — ಸಿಡಲದನಿಗೇಳ್ತ ಹಂಸೆಯಂತೆ ನಡನಡನೆ ನಡುಗಿ,
 “ತಾಯೆ ಕಮಲತಂಡುಲವನಾರೋಗಿಸುವ ಹಂಸೆಗೆ ಹರಳನಿಕ್ಕುವರೆ?

೧೬೦ ೧ ಕೋರಕಮಂ ಸವಿವ ಕೋಕಿಕ್ಕೆ ಕೊರಡನಿಕ್ಕುವರೆ ? ನವ್ಯ
 ಫಳರಸಮನೀಂಟುವರಗಿಳಿಗೆ ಕಾದನೀರನೆಹಿವರೆ ? ದಿವ್ಯ ಪರಿಮಳವ
 ನುಂಬ ತುಂಬಿಗೆ ಹೋಗಿಯನಿಕ್ಕುವರೆ ? ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳನಾಸ್ವಾದಿಪ
 ಚಕೋರಂಗೆ ಬಿಸಿಲಂ ಮಾಲ್ಪರೆ ? ಮಲುಹಣನ ನವೀನಭೇದ್
 ಸುಖದೊಳಿಪ್ಪೆನ್ನೊಡನೀವಾತಂ ನುಡಿವರೆ ? ಲೋಭಮುಂ ತಾಗಿ
 ಹುಟ್ಟಿದ ದೀನೆ ಕ್ರೋಧಮುಂ ತಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀರಸೆ, ಸುಖಮಂ
 ಕೊಯ್ತು ಮಾನಸಗರಗಸವೆ; ಅಯ್ಯೋ ! ಏಕೆನ್ನ ನಡುಡುಡು ಬಸುಡು
 ದಡುಡು ಸುಟ್ಟುಪೆ? ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಹನೆ ಹೋಗುಹೋಗಂದು” ಭೋಂಕನೆ

೧೬೦ ತಿರುಗಿ ಮಲುಹಣನೊಳ್ ಸುಖಸುಪ್ತಿಯಿಂದಿರ್ಪ ಮಗಳ ಮೋಹಕ್ಕೆ
 ಪದ್ಮಾವತಿ ಬೆಚ್ಚಿ ! ಬೆಚ್ಚಿಗಾಗಿ, ಕೆಯ್ಯರ್ಥಮಂ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ
 ಮಲಮಲನೆ ಮಡುಗಿ; ಮಗಳ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಂ ಕೆಲವು ದಿನವಿರಿಸಿ
 ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಮಲುಹಣಿಯು ನಂದಂದಿಗೆ ಕರಕರಿಸಿ ಅಗಲೈಯು-
 ನಭ್ಯಾಸಂ ಮಾಡಿ, ಮಲುಹಣನಂ ಸೆಜ್ಜೆಯೊಳ್ ಮೂದಲಿಸಿ
 ಕುಳ್ಳಿದೆಡೆಯೊಳ್ ಕುಸುರಿದರಿದು, ನಿಂದಿದೆಡೆಯೊಳ್ ನೀರಂ ಚೆಲ್ಲಿ
 ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಸುಳಿವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹರೆಯದ ಸಂಪನ್ನರಸ್ವ
 ರಾಜಪುತ್ರರುಟ್ಟುಡಿಗಿಯಂ ತೊಟ್ಟುತುಡಿಗಿಯಂ ಕಂಡು, ಅವರಂ
 ಳವುಗಿಸುವೆನೆಂದುಳಿ ವಿಳಾಸಿನಿಯರಂ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ ಬಡಿದು, ಕಾಳು
 ಜಗಳಮಂ ತೆಗೆದು, ಬೇನೆಯಿಲ್ಲದೆ ೫ ನರಳ್ಳು ೫ ಸಾವಿಲ್ಲದೆ

೧೬೦ ಶೋಕಂಗೆಯ್ದು, ಬರಿ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಹುಸಿದಗಹಂ ಕೊಟ್ಟು, ಕಳಿದ ಹೂವಂ
 ಬಿಸುಡುವಂತೆ ಮಲುಹಣನಂ ಪೊರಮಡಿಸಿ; ನಿಸ್ವರರಂ ನಿರಾಕರಿಸಿ
 ಸಸ್ವರರನಿದಿಗೊಳಲೆಂದು ಪದ್ಮಾವತಿ ಮಲುಹಣಿಯುಂ ಮಲುಹಣನ
 ವಿರಹಸಂತಾಪಚಿತ್ತಿಯಂ ೬ತಿಳಿಪಿ ಬೋಧಿಸುತುಮಿರೆಯಿರೆ.

ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಲಂ ಸಮಾಪ್ತಂ

೧ ಸಾರ್ದದು(ವೈ.ಚಿ) ೨ ಚೂತಾಂಕುರಮಂ(ಚಿ) ೩ ತೋರ್ಪರೆ(ಚಿ) ೪-೪ ನೊಲವಿನ
 ಭೇದ(ವೈ) ೫-೫ ಪುಗಿಸುವೆನೆಂದು ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಹಲುದಿಂದಾಡಂ ಕಚ್ಚಿ ಅವನಂ ಪುಗಿಸ
 ಬೇಡೆಂದು (ಚಿ ವೈ) ೬-೬ ನರಳ್ಳು ನೋವಿಲ್ಲದೆ ಪೊರಳ್ಳು(ವೈ) ೭ ಕಡಿಸಲೆಂದು(ವೈ)

ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಲ

ಕಂದ:

ಪೊಟಮಡಿಸೆ ಮಲುಹಣಂ ನೆಱಿ
 ಮಱುಗಿ ಮನಂ ಕುಂದಿ ಕಂದಿ ಮತ್ಯಧಬಾಣಂ |
 ಮಱುಮೊನೆ ಗಂಡಂ ೧ ತಲಲೊಳ
 ಗೆಂಱುಗಿ ಕರಂ ತನುವನುರುಪೆ ೨ ಪೊರಳುತ್ತಿದಂ ||

ಲಲಿತ ರಗಳೆ:

ಇಂತು ಮಲುಹಣನಂಗಜಾಗ್ನಿಯಿಂ ಬೇವುತುಂ
 ಸಂತತಂ ಮಲುಹಣಿಯ ಚಿಂತೆಯೊಳ್ ನೋವುತುಂ |
 ಪೊಟಮಡಿಸೆ ಪೋಗಲಾಱದೆ ಮನೆಯ ಮುಂದಿದುರ್
 ಮಱುಗಿ ಮನನಿಕ್ಕಿ ತಲೆಗೆಱಿದು ತಪಿಸುತ್ತಿದುರ್ |
 ನಡೆದು ಗಲಗಲನೆ ಪೋಪಂ ಕಾರ್ಯವಿನಿತಿಲ್ಲ
 ನುಡಿವನೋರೋಪೊ ತನ್ನಂ ನುಡಿಸುವರಿಲ್ಲ |
 ಸುಮ್ಮನಿರ್ಪಂ ಧ್ಯಾನವೆಳ್ಳನಿತು ಆವೊಳಗಿಲ್ಲ
 ನೆಮ್ಮಿ ಕುಳ್ಳಿರ್ಪನನುಸಂಧಾನವಿನಿತಿಲ್ಲ |
 ನಿಂದರಂ ಕಂಡು ಮಲುಹಣಿಯೆಂದು ಸೋಂಕುವಂ
 ಬಂದರಂ ಕಂಡು ಮಲುಹಣಿಯೆನುತಪ್ಪುವಂ |
 ದಾರಿಯೊಳ್ ಬೀದಿಯೊಳ್ ಮಲುಹಣಿಯ ಕಳವಳಂ
 ಕೇರಿಕೇರಿಗಳೊಳಗೆ ಮಲುಹಣಿಯ ಕಳವಳಂ |
 ನಿಂದಿದುರ್ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ೬ ನಡನಡದು ಬೆಚ್ಚುವಂ
 ಮುಂದಿದುರ್ ಕಂಡು ಬಂದಂತೆ ಹೆಚ್ಚುವಂ |
 ಭಾವರತಿಯೊಳ್ ಕೂಡಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಕರಗುವಂ
 ಭಾವದಚ್ಚಲಾಯೆ ಕಣ್ಣೆಱಿದಲಸಿ ೭ ತಿರುಗುವಂ |
 ಆತನುವೆತ್ತಿ ಪೊಟವೊಟಲ ಬನದೊಳಗೆ ಪರಿದಲ್ಲಿ
 ತನತನಗೆ ತೀವಿದುರ್ ಪೂಗೊಳನ ತಡಿಯಲ್ಲಿ |

೧೦

೧-೧ ತವನಿಯೊ| ೪ (ಚಿ) ೨ ಸುಯ್ಯುತ್ತಿದಂ (ಮೈ. ಜ) ೩ ಗರಗಿ (ಮೈ) ೪ ತನಗಿಲ್ಲ
 (ಹ) ೫ ತೆ ತಬ್ಬುವಂ (ಜ) ೬ ನಡ ನಡಗಿ (ಮೈ. ಚಿ) ೭ ಕರಗುವಂ (ಚಿ) ೮ ಮನ(ಮೈ)

ಕಮಲಮಂ ಮಲುಹಣಿಯ ಮೊಗಮೆಂದು ೧ ಮುತ್ತುವಂ
 ಕುಮುದಮಂ ೨ ಕಣ್ಣಳೆಂದಕ್ಷಿಯೊಳಗೊತ್ತುವಂ ೨ | ೨೦
 ಮಧುಕರಂಗಳ ನಳಕೆನೆಂದು ತಲೆಗೊತ್ತುವಂ ೩
 ಅಧರಮೆಂದಾ ಬಿಂಬಿಫಳಮನಚ್ಚೊತ್ತುವಂ |
 ದಾನಾಗ್ನಿಯೆಂದಶೋಕೆಯ ತಳಿರ್ಗ ಹೆಱ್ಸಿಸಾದುರ್
 ಪೂವನಂಗಜ ಬಾಣವೆಂದೊಳಸಾದುರ್ |
 ಬಿಸಿಯ ಳಬಿಳಗೆಂದು ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳಿಗೆ ಹೇಡೈಸಿ
 ಪಸಿಯ ಕಿಚ್ಚೆಂದು ಪೊಸಪಲ್ಲವಕ್ಕೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ |
 ಓಡಿ ಬಂದೂರೊಳಗೆ ಹಳಹಳಿಸುತುಂ ಪೊಕ್ಕು
 ಬಾಡಿ ಬಸವಲಾದು ಮಲುಹಣಿಯ ವಿರಹಂ ಮಿಕ್ಕು |
 ಗಲಗಟನೆ ನಾಲ್ಕೈದವಸ್ಥೆ ದೇಹದೊಳೇಱಿ
 ಒಳಗೊಳಗೆ ಸುಡಲೊಳಗೆ ಹೊಱಗಿಲ್ಲ ಕಾಹೇಱಿ | ೨೦
 ಮೈಸೋಂಕೆ ಮೆಲುಗಾಳಿ ಘರಿಘರಿಲನುರಿದವುದು
 ಕೈಸೋಂಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳಗ್ಗಳಂ ಕಾಯ್ದವುದು |
 ಹೊಕ್ಕ ಕೊಳನುಕ್ಕೆ ನೆಱಿ ಬತ್ತಿ ಬಱಿದಾದವು
 ಮಿಕ್ಕು ೩ ಮುಟ್ಟಿದ ಪಲ್ಲವಂಗಳುಱಿ ಸೀದವು |
 ಎಂಬ ವಿರಹದ ತಾಪಕಿರಲಾಱಿದೆಯ್ಯೆಂದು
 ಇಂಬಿಲ್ಲದಾತುರಂ ತಲೆಗೇಱಿ ಪರಿತಂದು |

ಮಲುಹಣಿಯ ಮನೆಯ ಮುಂದಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಂದಿದುರ್
 ಮಲುಹಣಂ ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಕಳವಳಿಸುತುಂ ಸಾದುರ್ |
 ಉರವಣಿಯ ಕರಣಂಗಳೊಡಗೂಡಿ ತಾಪಿಸುತೆ
 ತಿರುಗಿ 'ಮಲುಹಣೆ ಮಲುಹಣೇ' ಎಂದು ಮೂರ್ಛಿಸುತೆ | ೪೦
 ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಮತ್ತೆಟ್ಟುತ್ತು ೪ ನೋವುತುಂ
 ಉನ್ನ ತಾನಂಗಳಿಖಿಯಿಂದುರಿದು ಬೇವುತುಂ |

೧ ಮುಚ್ಚುವಂ (ಮ) ಮುಟ್ಟುವಂ (ಜ. ಚಿ.ಹ) ೨-೨ ಮಲುಹಣಿಯ ಕಣ್ಣಳೆನು ತೊತ್ತು
 ವಂ (ಮೈ) ೩-೩ ನೆನುತೆ ಸೈತೊತ್ತುವಂ (ಮೈ) ೪ ಬಿಸಿಲೆಂದು (ಮೈ) ೫ ಸೋಂ-
 ಕುವ (ಚಿ) ೬-೬ ವ ತಾಳಲಾಱದಿರ (ಚಿ) ೭ ಉರಿವರಿವ (ಚಿ) ೮ ನೋಡುತುಂ (ಮೈ)

ನಡೆತಂದು ಮಲುಹಣಿಯ ಬಾಗಿಲೊಳ್ ಬಟಲುತುಂ
 ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಘನತಾಪವೆಡೆಗೊಂಡು ಕಟಲುತುಂ |
 ದೂಱುಸುತೆ ತಾಪಿಸುತೆ ತಾಂ ಭಿತ್ತಿಯಂ ನೆಮ್ಮಿ
 ಹಾಟುತುಂ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಕೊರಗಿ ವಿರಹಂ ಹೊಮ್ಮಿ |
 ಮಲುಹಣಿಯ ದನಿಗೇಲ್ವ ಕಿವಿಗೆ ಾಸೊಗಸಾಗುತುಂ
 ಮಲುಹಣಿಯ ನೀಕ್ಷಿಸಿದ ಕಣ್ಣೆ *ತಂಣ್ಣುಗುತುಂ |
 ಕೆಳದಿಯರ್ ಪೊಱಮಡಲ್ ಚರಣದೊಳ್ ಪೊರಳುತುಂ
 ಅಳವಲ್ಲದುರವಣಿಯ ತಾಪದೊಳ್ ತೆರಳುತುಂ |
 ಮನದೊಳಗೆ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಮಲುಹಣಿಯ ನಟಸುತುಂ
 ೨ನೆನಹಿನೊಳ್ ನಿದ್ರೆಯೊಳ್ ೨ ಮಲುಹಣಿಯ ನಟಸುತುಂ |

೫೦

ಬಂದೆಂಜಲಚೆಲ್ವದೊಂದು ಹೊಸ ಕುಟಾಯೊಳಗೆ
 ನಿಂದು ಮಧ್ಯಮರಾತ್ರಿ ಪರ್ಯಂತವದಱೊಳಗೆ |
 ಇರಲಲ್ಲಿ ಮಲುಹಣೀದೇವಿಯಾರೋಗಿಸಿದ
 ಪರಿಯಾಣಮುಮನೋರ್ವ ಪೊಸ ವಿಳಾಸಿನಿ ತೊಳೆದ |
 ಉದಕಮಂ ೪ ಚೆಲ್ಲಲಾತನ ಮೇಲೆ ಪಸರಿಸಲ್ ೪
 ಪದೆದು ಪುಳಕಪ್ರತತಿ ತನ್ನ ಮೈಯೊಳ್ ೪ನಿಲಲ್ |
 “ ಹಾ ! ಮಲುಹಣಿ ಮಲುಹಣೀ ” ಎಂದು ಹಾಟಯಿಸೆ
 ಆ ಮಾತು ಮಲುಹಣಿಯ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಪೂಟಯಿಸೆ |
 ಮಲುಹಣನ ದನಿಯೆಂದು ಗಟಗಟನೆ ನಡೆತಂದು
 “ ಮಲುಹಣ ಇದೇಕೆಂತು ನಿಲುವರೆ ನೀನಿಂದು ? |
 ೫ಕೆಟ್ಟಿನಾಂ ನೀನಿಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರ್ಪೆ ಹೋಗಿಸುತೆ ೫ ”
 ಮುಟ್ಟಿ ೬ಕೈಕೊಡಹಿ ಕಡುವಿರಹಕ್ಕೆ ಕಂಪಿಸುತೆ |
 ಹೋಗಲುರಿಯೊಳಗೆ ತುಪ್ಪುವನೆರೆದ ತೆಪನಾಗೆ
 ಪೂಗಣಿಗಳೆಟ್ಟಣಿಸಿ ಮುಸುಱುಮನಮಂ ತಾಗೆ |

೬೦

೧ ಮಾಱುಗುತುಂ *ತೊತ್ತುಗುತುಂ (ಮೈ. ಚಿ. ಮ) ೨—೨ ತನುವಿನೊಳ್
 ತವಕದೊಳ್ (ಚಿ. ಹ) ೩—೩ ಚೆಲ್ಲಿದೊಡೆ ಮಲುಹಣನ ಮೇಲುಗಲ್ (ಚಿ.)
 ೪ ಸಲಲ್ | ೫ ೫-೫ ಕೆಟ್ಟಿ ನೀನೇಕೆಂತು ನಿಲುವರೆ ಪೋಗಿನುತೆ (ಚಿ.ಮ. ಹ. ಮೈ)
 ೬ ಕೈಗೊಡಲ್ (ಚಿ) [೫ ಮೂದಡಿಸಿ(ಚಿ) ಇದು ಮುಂದಿನ ಪುಟದ ಮೊದಲನೆ ಸಾಲಿಗೆ]

ಮತ್ತೆ ವಿರಹಂ ನೆಗೆದು ಕರಣದೊಳ್ ನೂರ್ಮಡಿ
 ಹೊತ್ತಿ ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದೊಳಗುರಿವರಿದು ನೂರ್ಮಡಿಸೆ |
 ನಿಂದಿದರ್ ನಿಂದಿದರ್ ನಿಂದಿದರ್ ಮಹಾನಿಶಿಯೊಳಗೆ
 ಸಂದಣಿಸಿ ಮಂದೈಸಿ ಕವಿವ ಹೊಸ ಹಿಮದೊಳಗೆ | ೭೦
 ಇರೆ ಕಣ್ಣಿದುದತಿ ನೂತ್ನ ಶೀತವಾತನ ಮೇಲೆ
 ಪರಿಪರಿಪರಿಯ ಹೊಸ ಹಿಮದ ಘಟ್ಟಿಯಾತನ ಮೇಲೆ |
 ಮುಚ್ಚಿಮುಸುಕಲು ನಡುವೆ ಮಲುಹಣಂ ನಿಂದಿದರ್
 ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿರಹದಿಂ ಹಿಮದೊಳಗೆ ಸಂದಿದರ್ |
 ಎಳೆಯ ಬೆಳುಮುಗಿಲೊಳಗೆ ಳಹೊಳೆವ ಪಾವಕನಂತೆ
 ಹೊಳೆವಾಲಿಕಲ್ಲಮನೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ರವಿಯಂತೆ |
 ದಿಟ್ಟಿಸಲ್ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ವ ಶೀತದ ನಡುವೆ
 ಮುಟ್ಟಿದೊಡೆ ಕೈಕಡಿದು ಬೀಳ್ವ ತುಹಿನದ ನಡುವೆ |
 ನೆನೆದೊಡೆ ಮನಂ ಮುರುಂಟುವ ಶೀತಳದ ನಡುವೆ
 ತನುಕೋಡಿ ಓಕೊರಗಿ ಬಜಿದಪ್ಪ ಓ ಶಿಶಿರದ ನಡುವೆ | ೮೦
 ಕೊಲುವ ಹಿಮವಾತಂಗೆ ಶಿಶಿರೋಪಚಾರವದು
 ಒಲುವ ಬೇಗೆಯ ಬೆಂಕೆಗೊಂಡಲೆವ ಶೀತವದು |
 ತಾನಾಗೆ ಹಿಮದ ಗೂಡಾರದೊಳಗಿರ್ಪಂತೆ
 ನಾನಾ ಹಿಮೋಪಚಾರದ ಹಿಮದ ಗೃಹದಂತೆ |
 ಬೆಳಗಪ್ಪಿನಂ ಶೀತಲಾಲಯದೊಳಗೊಪ್ಪಿರಲ್
 ಬೆಳಗಾಗೆ ಮಲುಹಣಿಯ ಕಣ್ಣೆ ಒಹೊಸತಾಗಿರಲ್ |

ಕಂಡು ಮಲುಹಣಿ ಇದೇಂ ! ಹಿಮದೊಟ್ಟಿಲೇಕಿಲ್ಲಿ ?
 ಕಂಡೆನಾಂ ಮಲುಹಣಂ ಇರುಳಿದರ್ ತಾನಿಲ್ಲಿ |
 ಅಕಟಕಟ ! ಮಲುಹಣಂ ಹಿಮದೊಳಗೆ ಮುರುಂಟಿದಂ !
 ಅಕಟಕಟ ! ಪಾಪಿಗನಗೊಲಿದು ಆನೆರೆ ಮುಟ್ಟಿದಂ ! ೯೦

೧-೧ ನಿಂದಿದರ್ ಮಲುಹಣಂ (ಚಿ) ೨-೨ ಅಚ್ಚರಿಯ ಹಿಮದೊಳಗೆ ಬೆಚ್ಚಂತಿರೊಳ
 ಸಾರ್ದು (ಚಿ) ೩ ಎಳಸಿ (ಚಿ) ೪ ನಿಂದ (ಚಿ) ೫-೫ ಕಣ್ಣುಕೋ(ಕ?)ಳೆದು ಬೀಳ್ವ(ವೈ)
 ಕಣ್ಣುಕರಗಿ ಬೀಳ್ವ (ಚಿ) ೬-೬ ಕರಗಿ ಪಿರಿದಪ್ಪ (ವೈ) ೭ ಸೊಗಸಾಗಿರಲ್ (ಮ)
 ೮-೮ ತಾಂ ಸುರುಟಿದಂ (ಚಿ)

ಪಾಪಿಯಾದೆಂ ಪಾಪಿಯಾದೆನೆನುತಂತ್ತಲ್ಲಿ
 ತಾಪಿಸುತ್ತಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸುತ್ತಂತ್ತಲ್ಲಿ |
 ಅಱುವಳಿದು ಕಳೆಗುಂದಿ ಮನನೊಂದು ಮರುಗುತುಂ
 ಮಱವೆ ಬೇರೂರಿ ತನ್ನೊಳು ತನ್ನ ನರಸುತುಂ |
 ಎಚ್ಚುಱುಕೆಯೊತ್ತೊತ್ತಿನೊಳು ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆಮರುತುಂ
 ಅಚ್ಚು ಸುಖಸಮರತಿಗಳೊಳಗೆ ಕರಗುತುಂ |
 ಸತ್ತೊಡನೆ ಮರಣ ತಪ್ಪದೆನುತುಂ ಬಂದು
 ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿದ್ ೨ ಸತಿಯರ್ ಸಹಿತ ನಡೆತಂದು |
 'ತೆಗೆ ಹಿಮವ' ಎಂದು ಮರಹುಟ್ಟಿನಿಂ ತೆಗೆಯಿಸಲ್
 ೨ಮೊಗೆದು ಕೆಲಬಲಕಿಕ್ಕಿ ಸುತ್ತಂ ಸಿವಾರಿಸಲ್ | ೧೦೦
 ಕಪಟವಲಾದನುರಾಗವೊಳಗೊಪ್ಪಿ ಮೆಱವಂತೆ
 ಉಪಚಾರವಲಾದು ಸತ್ಯಸ್ನೇಹವಿಪಂತೆ |
 ಇದರ್ನಾ ಮಲುಹಣಂ ವಿರಹಕ್ಕೆ ತೆಟಪಾಗಿ
 ಇದರ್ನಾ ಮಲುಹಣಂ ತಾಪಕ್ಕೆ ತಂಪಾಗಿ |

ಇರೆ ಕಂಡು ಮಲುಹಣಿ ಮನಂ ಮಱುಗಿ ಬೆಟಗಾಗಿ
 ಉರಿವರಿವ ವಿರಹದುರವಣಿಗೆ ಕಲುಮರನಾಗಿ |
 ಮಲುಹಣನನಲ್ಪಱುಂ ಕರುಣದಿಂ ನೋಡುತುಂ
 ಮಲುಹಣಿ ಮನಂ ನೊಂದು ದುಃಖದಿಂ ಬಾಡುತುಂ |
 “ ಎನ್ನ ಮೇಲಿಕ್ಕುವೀ ಚಿತ್ತದಾತುರತೆಯಂ
 ಪನ್ನ ಗಾಭರಣನೊಳು ಮಾಱ್ಪುದೆನ್ನೊ ಲುಮೆಯಂ | ೧೧೦
 ಎಂದ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವ ಳಬಲಕ ನೀನೆನಗರ್ಪೆಳ
 ಇಂದುಧರನಂ ಬೇಡು ನಿನ್ನತ್ತ ನಾಂ ಬರ್ಪೆ !
 ಎನ್ನ ಹವಣೇಂ ಕೋಟಿ ಮಲುಹಣಿಯರಾಗರೇ !
 ಮುನ್ನಂ ಶಿವನನಱಿದು ದುಃಖಮಂ ನೀಗಿರೇ |
 ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಿಶ್ವರನೊಳೆನ್ನ ಮಲುಹಣ ಹೋಗು
 ನೋಡಬಾರದ ವಿರಹದನುತಾಪಮಂ ನೀಗು ” |

ಎನೆ ವಿರಹಮಂ ತೆಗೆದು ಹರನ ಮೋಲಿಕ್ಕಿದಂ
ತನ್ನಿ ನೇಹಮಂ ಶಿವನ ಮೆಲ್ಲಡಿಗಿ ಸಾರ್ಚಿದಂ |
ನಡೆತಂದನಾ ಹಿಮವಗ್ನೋಸರಿಸಿ ಮಲುಹಣಂ
ಮೃಡನಲ್ಲಿಗನು ತಾಪವೆಯ್ದು ತಿರೆ ಮಲುಹಣಂ | ೧೨೦
ಬರಲಿಲ್ಲ ವಿಜಯೇಶ್ವರನ ರಂಗಮಂಟಪಕೆ
ಹರನ ಶಶಿಧರನ ಶಂಕರನ ಶಿವಮಂಟಪಕೆ |
ಕತ್ತುರಿಯ ಸಾರವಣಿ ರಂಜಿಸುವ ಅಭೂಮಿಯಂ
ಮುತ್ತುಮಾಣಿಕದಿಂ ಇಸವೆದ ರಂಗವಾಲಿಯಂ |
ನಡುವೆ ಕೇಳಿಸುವ ತೂರ್ಯತ್ರಯದ ರಹಣಿಯಿಂ
ಪೊಡಮಡುವ ಬಲವರ್ಪ ಕುಣಿವ ಭಕ್ತಾಳಿಯಿಂ |
ತನತನಗೆ ಭೋರೇಂಬ ದುಂದುಭಿ ರವಂಗಳಿಂ
ತನತನಗೆ ಪೂರೈಪ ಶಂಖಸ್ವರಂಗಳಿಂ |
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸ ವೇದನಾದಂಗಳಿಂ
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುವ ಶಿವಕೀರ್ತನಂಗಳಿಂ | ೧೨೧
ತರತರಂಗೆಂಡು ಬಪ್ಪಗ್ಗಣಿಯು ಔಹಾದಿಯಿಂ
ನೆರೆನೆರೆದು ತರುತಿರ್ಪ ಪರಿಮಳದ ಹಾದಿಯಿಂ |
ಪಂಚಧಾರಾಶರ್ಕರಾಭಾಜನಂಗಳಿಂ
ಪಂಚಾಮೃತದ ಹಾಲು ತುಪ್ಪದ ಕೊಡಂಗಳಿಂ |
ಸಂದಣಿಯ ಸಂಭ್ರಮವನೆಂತಕ್ಕೆ ಮೋಸರಿಸಿ
ಇಂದು ಧರನಲ್ಲಿಗಾತುರಚಿತ್ತನುರವಣಿಸಿ |
ಸಂದಣಿಸಿ ೬ ಕುಣಿವ ಕರಣಂಗಳಿಂ ೭ ಕಡಗುತುಂ
ಬಂದು ಕುಳ್ಳಿದುರ್ಪ ಶಿವನಂ ಹೊಗಳತೊಡಗುತುಂ |

ದೇವ ಶಂಕರ ಭಕ್ತಜನಮನೋರಥರೂಪ
ದೇವ ಶಶಿಧರ ಶರಣಹೃದಯ ಸದಮಳ ಆದೀಪ |

೧ ನೊತ್ತರಿಸಿ (ವೈ. ಚಿ) ೨ ಭೂಮಿಕೆಯ (ಚಿ) ೩-೪ ರಂಜಿಸುವ ಮಾಲಿಕೆಯ (ಚಿ)
೫ ಕೀರ್ತಿಸುವ (ಚಿ) ೬ ಧಾರೆಯಿಂ (ವೈ) ೭ ಕುದಿವ (ವೈ) ೮ ಕರಗುತುಂ (ವೈ)
೯ ರೂಪ (ಚಿ)

—“ ಗೌರೀಕಚಪ್ರಚಯಪುಷ್ಪಗಂಧಕ್ಕೆಳಸಿ ”—

ಭೋರೇನುತ್ತೇಱಗಿ ಿಮಧುಕರಮನನುಕರಿಸಿ |
 “ ಮೆಱಿವ ಗರಳದಗರುವ ಕರುಣೆವುದು ಕರುಣೆವುದು
 ಪೆಱಿಯ ಮಧುರಾಂಶುಮಂಡಿತಮಕುಟ ಕರುಣೆವುದು |
 ಸುರಶಿರೋಮಾಲೆಯ ಮಹಾಮಹಿಮ ಕರುಣೆವುದು
 ಸರಸಿಜಾಸನ ಶಿರಃ ಕಂಜಕರ ಕರುಣೆವುದು |
 ಕರುಣೆವುದು ಕರುಣಾಂಬುನಿಧಿ ಶಂಭು ಕರುಣೆವುದು
 ಗಿರಿಜಾ ಮನೋಹರನೆ ಕರುಣೆವುದು ಕರುಣೆವುದು ” |
 ಎಂದು ಕುದಿಕುದಿವ ಕರುಣಂಗಳೊಳು ಬಣ್ಣಿಸಲ್
 ಬಂದು ವಿರಹಸ್ತೋತ್ರವೀಶನೊಳ್ ಸೇರಿಸಲ್ |

೧೫೦

ಶಂಕರಂ ಕೇಳ್ದು ಸೈರಿಸಲಾಱದೈತಂದು
 ಭೋಂಕನೆ ಮಹಾಲಿಂಗದಂಗದಿಂ ನಡೆತಂದು |
 ಸುರಿವ ಹೂಮಳೆಯೊಳಗೆ ಹೊಯಿವ ದುಂದುಭಿಯೊಳಗೆ
 ನೆರೆವ ಗಣಕುಲದೊಳಗೆ ಕರೆವ ಕಹಳೆಗಳೊಳಗೆ |
 ಕಿಱುಜಡೆಯ ಮಹಾಮುಕುಟ ಇಂದುಕಳೆ ರಂಜಿಸಲ್
 ಕಱ್ಕಿಗೊರಲ್ ಪಂಚಮುಖ ದಶಭುಜಂ ತಿಪಸರಿಸಲ್ |
 “ ಏಮೆಚ್ಚಿದೆಂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲವೊ ಮಲುಹಣ ಎನಲ್ ”
 “ ಚೆಚ್ಚರಂ ಮಲುಹಣಿಯ ನೀವುದೆಂದೆನಗೆ ” ನಲ್ |
 “ ಕೊಟ್ಟಿನೆಲೆ ಮಗನೆ ಕೊಟ್ಟಿಂ ಮತ್ತೆ ಬೇಡೆನಲ್
 ನಿಟ್ಟಿ ಪಿರಿದಾಯ್ತು ಮಲುಹಣ ಬೇಡು ಬೇಡೆನಲ್ | ”
 “ ದೇವ ಮಲುಹಣಿಯೊಡನೆ ನೂಱು ತಿವರುಷಂ ಬರ್ದು
 ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳ್ಗೆ ಸಾರ್ದು |
 ತನು ಸಹಿತಲಿವರುಂ ಬರ್ಪಂತೆ ಕರುಣೆವುದು
 ಮನವಾಱಿ ಸುಖದೊಳರ್ಪಂದಮಂ ಕರುಣೆವುದು ” |
 ಎಂದೊಡಭವಂ ಕೊಟ್ಟಿನೆಂದು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ
 ಮುಂದಿದರ್ ಲಿಂಗದೊಳ್ ಪೊಕ್ಕನಾನಂದದಿಂ |

೧೬೦

೧ ಮಧುವ್ರಜ (ಚಿ) ೨ ಸಂದಿಸಲ್ (ಹ) ೩ ರಂಜಿಸಲ್ (ಮೈ. ಚಿ) ೪-೪ ಮೆಚ್ಚಿದೆಂ ಮಲುಹಣಾ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಂದೆನಲ್ (ಮೈ) ೫-೫ ವತ್ಸರವಿದುರ್ (ಚಿ)

ಪುಗಲಿತ್ತಲಿತ್ತಲೀಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂ
 ಬಗೆವೆರ್ಚಿ ಮನಗುವುಬ್ಬಿ ಬರತಿದರ್ಪರೊಪ್ಪದಿಂ |
 ಮಲುಹಣಿಯುಮವಳ ತಾಯುಂ ಕೂಡೆ ವೈಯಿಕ್ಕಿ
 ಮಲುಹಣನ ಮುಂದೆ ಏಬಂದಾನಂದದಿಂದಾಕ್ಕಿ | ೧೭೦
 ರಂಗಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಿಹರುಷದಿಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು
 ಲಿಂಗದ ಸಮಾಪ್ತದೊಳ್ ಮಗಳನೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು |
 ಮಗಳಮುಂ ಮಲುಹಣನನಾರೊಳಗೆ ಮೆಱಿಯಿಸುತೆ
 ಸೊಗಯಿಸುವ ಪ್ರವರಸೇನಂ ಬಂದು ಮೆಱಿಯಿಸುತೆ
 ಪೊಗಲ್ವಯಾಚಕ ಜನಕೆ ಹೊನ್ನ ಮಗೆಗಱಿಯಿವುತುಂ |
 ಮಿಗೆ ವಿರಹಿಜನಕೆಯ್ತೆ ಅಖಿಲ ಸುಖವೀವುತುಂ *
 ಇವರಿಗೆಯೊಂದೆ ಸುಖಾಸನ ಭಕ್ತದಿಂ
 ಸರ್ವಮಂಗಲ ಶಿನಾಚಾರಂಗಲೊಪ್ಪದಿಂ |
 ನೋಟಕ ಜನಂಗಳಂ ಕಣ್ಣಿಂ ದೊಲಿಸುತುಂ
 ಪಾಠಕರ ಪುಣ್ಯಕರ ನೆಱಿ ಮನಂಗೊಳಿಸುತುಂ | ೧೭೧
 ಸಖಜನಸುಧಾಂಬುನಿಧಿಚಂದ್ರಮಂ ಮಲುಹಣಂ
 ಭಕುತಜನಮುಖಮಲಮಾರ್ತಾಂಡ ಮಲುಹಣಂ | *
 ಬರೆ ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದನಾನಂದದಿಂ
 ಪರಮನಿತ್ತಾಜ್ಞೆ ಕೈಗೂಡಿ ಸಮಚಿತ್ತದಿಂ |

ಕಾಮಮುಂ ಕ್ರೋಧಮುಂ ಕಾಮಾರಿಗರ್ಪಿತಂ
 ನೇಮಮುಂ ಪ್ರೇಮಮುಂ ಶಶಿಧರಂಗರ್ಪಿತಂ |
 ನೋಟಮುಂ ಬೇಟಮುಂ ಪುರಹರಂಗರ್ಪಿತಂ
 ಕೂಟಮುಂ ತೃಪ್ತಿಯುಂ ತ್ರಿಣಯನಂಗರ್ಪಿತಂ |
 ಕೊಂಡುದುಂ ಸವಿದುದುಂ ಶಂಕರಂಗರ್ಪಿತಂ
 ಕಂಡುದುಂ ಕೇಳುದುಮೀಶ್ವರಂಗರ್ಪಿತಂ | ೧೭೨

೧ ವುಕ್ಕಿ (ಜ) ೨ ಬಂದಾ (ವೈ) ೩ ಹರುಷಪುಂ (ವೈ) * ಈ ಏಳು ಸಾಲುಗಳು
 ತಾಡವಾಲೆ ವೈಪೂರು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಗಿ ನೂಱುಂ ವರುಷವಭವನಾಜ್ಞೆಯೊಳಿದುರ್
ನಾಗೌಭೂಷಣನಿತ್ತ ಭೋಗನಿಕರದೊಳಿದುರ್ |
ಭೂಲೋಕದಿರವು ಸಾಕೆಂದಿವರುಂ ಬಂದು
ಬಾಲೇಂದುಮೌಳಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಭರದೊಳ್ಳೆತಂದು |

“ ದೇವ ಮುನ್ನಿತ್ತೊರಮಂ ಕರುಣೆಪುದು ತಂದೆ
ದೇವ ಇಲ್ಲಿರನೆಮಗೆ ಸಾಲ್ಪು^೨ದಿಂದಲೆ ತಂದೆ |
ಕಾರುಣ್ಯವಾರ್ಥಿ ವಿಜಯೇಶ್ವರನೆ ಕರುಣೆಪುದು
ಮಾರಾರಿ ದುರಿತಾರಿ ಕಾಲಾರಿ ಕರುಣೆಪುದು |
ಭಕ್ತಿ ಸಂತುಷ್ಟ ಸ್ವಷ್ಟನಿಧಿ ಕರುಣೆಪುದು
ಭಕ್ತ ಪ್ರಶಸ್ತ ಸಂಯುಕ್ತ ವರ ಕರುಣೆಪುದು |
ಗಗನಚರ ಪುರಕಾಲ ವನವಡ್ಡಿ ಕರುಣೆಪುದು
ಸಗುಣನಿಗುಣತತ್ತ್ವ ನಿತ್ಯನಿಧಿ ಕರುಣೆಪುದು |
ಸತ್ಯನೆ ಸದಾಶಿವನೆ ಶಾಶ್ವತನೆ ಕರುಣೆಪುದು
ನಿತ್ಯನೆ ನಿರಾಶ್ರಯನೆ ನಿರ್ಭಯನೆ ಕರುಣೆಪುದು |
ನಿರ್ಮಲನೆ ನಿರುಪಮನೆ ನಿರವಯನೆ ಕರುಣೆಪುದು
ನಿರ್ಮಳನೆ ನಿಷ್ಕಳಂಕನೆ ಕರುಣೆಪುದು ಕರುಣೆಪುದು |
ಗಜಚರ್ಮದಭನ ಪುಲಿದೊವಲರಸ ಕರುಣೆಪುದು
ಭುಜಗಾಭರಣ^೩ ನಿರಾವರಣ ನಿಧಿ^೩ ಕರುಣೆಪುದು |
ಉಗ್ರದೇವೋಗ್ರಗರಳಗ್ರೀವ ಕರುಣೆಪುದು
ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಮಗ್ರಬಲ ಕರುಣೆಪುದು |
ಅಪ್ರತಿಮನುಗ್ರನುದ್ಧಂಡಧರ ಕರುಣೆಪುದು
ಸುಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮ ಗಿರಿಜಾರಮಣ ಕರುಣೆಪುದು | ”

ಎಂದು ಹೊಗಳುತ್ತ ಹೊಮ್ಮುತ್ತ ಹತ್ತಿರೆ ಬಂದು
ಇಂದುಧರನೊಳಹೊಕ್ಕುರಾನಂದದಿಂ ಬಂದು |

ಮೇಲೆ ನೆಗೆಮದು ವಿಮಾನಂ ಗಗನವೆಡೆಗೊಳಲ್
 ಭೂಲೋಕದೊಳ್ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಸುಖವೆಂಕುಡಲ್ |
 ನೆರೆದ ಕಾತ್ಮೀರದೇಶಂ ನೋಡಿ ಬೆಜಗಾಗೆ
 ಾಹರಭಕ್ತರೆಲ್ಲಗೆ ಸಂತಸಂ ಹಿರಿದಾಗೆ |
ಮಲುಹಣನ ಮಲುಹಣಿಯ ಜಯಜಯ ಧ್ವನಿಯೊಳಗೆ
 ಾಲನೆಯರ ಅನಿವಿಷರ^೧ ಸೀಗುರಿಯ ನೆಲನೊಳಗೆ |
 ಬಂದು ಕೈಲಾಸಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಸಂತೋಷದಿಂ
 ಇಂದುಧರನಂ ಕಂಡು ಮೈಯ್ಯಿಕ್ಕಿ ರಾಗದಿಂ |
 ಬಂದಿದರ್ ^೨ಸುಖಮಿಥುನಮಂ ಶಿವಂ ನೆಜ್ಜಿ^೩ನೋಡಿ
 ಇಂದುಮುಖಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ತೋಪಿ^೪ ಹರ್ಷಂಗೂಡಿ |

“ ಕಡುನೇಹದಿಂದೆ ಮಲುಹಣಿಗೊಲಿದವರಿಂತುಂಟೆ ?
 ಬಿಡದುರಿವ ವಿರಹಕ್ಕೆ ಳಮೆಯ್ದಂದಳರಿಂತುಂಟೆ ? |
 ಹಿಮದೊಳಗೆ ನಿಂದಿದರ್ ಸೈರಿಸಿದರಿಂತುಂಟೆ ?
 ಹಿಮಗೃಹದೊಳಗಿರ್ಪಂತೆ ನಿಂದಿದರ್ ರಿಂತುಂಟೆ ? |
 ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಡೆನಲ್ ಬೇಡಿ ಬಂದವರುಂಟೆ ?
 ತನ್ನ ವಿರಹವನೆನ್ನ ಳಮೇಲಿಟ್ಟವರಿಂತುಂಟೆ ? ” |

ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡತುಂ ಗಣಕುಲಕೆ ^೫ತೋಪಿ ತುಂ
 ಮುಂದುವರಿವಾನಂದ ^೬ಜಲದೊಳೋಲಾಡತುಂ |
 ಮಲುಹಣಂಗಲ್ಲಿ ^೭ನಲವಿಂದೆ ಗಣಪದವಿತ್ತು^೮
 ಮಲುಹಣಿಗೆ ರುದ್ರಕನ್ನಿ ಕೆಯರಿಪ್ಪಿರವಿತ್ತು |

ಸಕಲಗುಣ ನಿಖಿಳ ಪತಿಯಕಳಂಕನೊಪ್ಪಿದಂ
 ಸಕಳ ಸುರ ಮಕುಟಮಣಿ ನಿಕರಪದನೊಪ್ಪಿದಂ |
 ಅಸಿತಸಮಭಸಿತವಿಳಸಿತಗಾತ್ರನೊಪ್ಪಿದಂ
 ಅಸಿತಗಳ ನಿಶಿತಶರ ಮುಷಿತಪುರನೊಪ್ಪಿದಂ |

೧-೧ ನೆಗೆದು ಪುರಜನ ಕಂಗಳ ಮುಗಿದು ತಲೆದೂಗೆ (ಚಿ) ೨-೨ ಲಲನೆಯರು ಪಿಡಿ-
 ದಿದರ್ (ಚಿ) ೩-೩ ಮಲುಹಣನ ಸುಖವಂ ಶಿವಂ (ಚಿ) ೪-೪ ಮೈಸಂದ(ಚಿ) ೫ ಮೇಲಿಕ್ಕಿದ
 (ಜ) ೬ ಬೆಸಸುತುಂ (ಚಿ) ೭ ಸುಖ (ಚಿ) ೮-೮ ಗಾಸದವಿಯ ನೊನೆದಿತ್ತು (ಚಿ)

ನರರ ಕಿನ್ನರರ ಖೇಚರರ ಪತಿಯೊಪ್ಪಿದಂ
 ಸುರರ ಮುನಿವರರಭಯವರದಕರನೊಪ್ಪಿದಂ |
 ಗಿರಿಜಾಕುಚಾಗ್ರಕುಂಕುಮವಕ್ಷನೊಪ್ಪಿದಂ
 ಹರಿಯಜಸುರಮುನಿಗೆ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯೊಪ್ಪಿದಂ |
 ಅರರೆ ! ಪಂಪಾಧಿಸತಿಯನವರತಲೊಪ್ಪಿದಂ
 ಕರುಣಾಬ್ಧಿ ಹಂಸೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊಪ್ಪಿದಂ |

ಕಂದ :

ಕರುಣಂ ಮಿಗೆ ಮಲುಹಣನಂ
 ವಿರಹಾನ ಳಗದಗ್ಧ ಚಿತ್ತನಂ ಮಲುಹಣಿಯೊಳ್ |
 ನೆರಪಿ ನೆರೆ ಮೆಱಿದ ಪಂಪಾ
 ಪುರಪತಿ ವಿರುಪಾಕ್ಷ ಕುಡುಗೆ ಸುಖಸಂಪದಮಂ ||

ತೃತೀಯ ಸ್ಥಲಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಮಲುಹಣದೇವ ಚರಿತೆ ಮುಗಿದುದು

ಅನುಬಂಧ

ಮಲ್ಲಣ ಸ್ತೋತ್ರಮ್

ವಸಂತ ತಿಲಕಾವೃತ್ತಂ:

ಕೌಂತಾಕಚಪ್ರಚಯ ಪುಷ್ಪಸುಗಂಧಿಗಂಧ-

ಲುಬ್ಧಭ್ರಮದ್ಭ್ರಮರ ಕರ್ಬುರಕಂದರಾಯ
ಗಂಧವರ್ವಯಕ್ಷ ಸುರಸಿದ್ಧ ಕಿರೀಟಕೋಟಿ-

ಸಂಘಟ್ಟಘೃಷ್ಯಚರಣಾಯ ನಮಶ್ಚಿವಾಯ

|| ೧ ||

ನ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುವಚನಾಮಪಿ ಗೋಚರ ಸ್ತ್ವ

ಮಸ್ಮದ್ವಿಧಸ್ಯ ಕಿಮಹೋ ತದವೈಮಿ ಸರ್ವಂ-
ಭಕ್ತಿಸ್ತಥಾಪಿ ಶಿವ ಮಾಂ ಮುಖರೀಕರೋತಿ

ಯುಸ್ಮತ್ ಸ್ತುತೌ ಕಥಯ ಕಿಂ ಕರವಾಣಿ ದೇವ

|| ೨ ||

ಯೇ ತ್ವಾಂ ಮರೀಚಿಚಯಚಾಮರಚಾರುಚಂದ್ರ-

ಚೂಡಾಮಣೇ ಶೃತಿನಚೋಭಿರಿಹರ್ಚಯಂತಿ |
ಮಾಯಾಪ್ರಸಂಚರಚನಾನಿಚಯಂ ವಿಲಂಘ್ಯ

ಗಚ್ಛಂತಿ ತೇ ಶಿವವುರಂ ರುಚಿರೈರ್ವಿಮಾನೈಃ |

|| ೩ ||

ಉರ್ವೀ ಸಮೀರಯಜಮಾನ ಜಲಾಸಲಾರ್ಕ

ಸೋಮಾಂಬರಾದಿಭಿ ರಹೋ ಭವತ ಸ್ತನೂಭಿಃ
ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಸಮಸ್ತ ಭುವನಂ ಸಮನೇಕ್ಷ ವಿದ್ವಾನ್

ಕುರ್ಯಾನ್ಯ ಕೋತ್ರ ಭಗವಂ ಸ್ತ್ವಯಿ ಪಕ್ಷಪಾತಃ

|| ೪ ||

ಮಲ್ಲಣನು ಮಾಡಿದ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರದ ತಾತ್ಪರ್ಯ

೧

ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ತುರುಬಿನಲ್ಲಿರುವ ಪುಷ್ಪ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಆಕೃಷ್ಟ ಗಳಾಗಿಬಂದು ಸಮೂಹವಾಗಿ ಕೂಡಿದ ಹಲವು ಬಣ್ಣಗಳ ತುಂಬಿಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಂಠವುಳ್ಳವನು ಸುರಾಸುರಗಂಧವನಕಿನ್ನರ ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯರು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದು ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಿರೀಟಗಳ ಅಗ್ರ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯುಳ್ಳ ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನು ನಿತ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹನು ಆದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೨

ಎಲೈ ಪರವೇಶ್ವರಾ! ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಸಹಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ನಿನ್ನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಎನ್ನಂತೆ ಅಲ್ಪಜ್ಞನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ನೀನು ಗೋಚರನಾಗುವಿಯೆಂಬುದು ತುಂಬಾ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಈ ಸಂಗತಿ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು; ಆದರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಎನಗುಳ್ಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯು ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನನ್ನು ವಾಚಾಳನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು; ದೇವದೇವಾ! ಪರವಶನಾಗಿ ನಾನೀ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೇ ಹೊರತು ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಬಲದಿಂದಲ್ಲ. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ಸ್ವಾಮೀ? ನೀನೇ ಅನುಗ್ರಹವಿಟ್ಟು ಹೇಳು.

೩

ಎಲೈ ಚಂದ್ರಶೇಖರಾ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ ಭಕ್ತರು ಇಂದ್ರಜಾಲನುಯವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿರಂತರ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ಮನೋಹರವಾದ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿರೋಹಿಸಿ ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

೪

ಎಲೈ ಭಗವಾನ್! ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೆಲ, ನೀರು, ಬೆಂಕಿ, ಗಾಳಿ, ಆಕಾಶ, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ ಯಜಮಾನರೆಂಬ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಆಹ್ತಾ! ನೀನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆ ಇದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಇದನ್ನರಿತ ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೋಗದೆ ಇರಬಲ್ಲನೇ? ನಿನ್ನ ಶರೀರವಿಲ್ಲದ ವಿಶ್ವವೇ ಇಲ್ಲ; ಆದಕಾರಣ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗುವರು.

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಿಷ್ಣುಸುರದಾನವಲೋಕಪಾಲೈ-

ರಸ್ತೈಸ್ವ ಸಿದ್ಧಿಮುನಿಭಿಃ ಹರಿಪೂಜಿತಂ ತ್ವಾ
 ದೃಷ್ಟ್ವಾಪ್ಯಯದತ್ರ ಪುನರಿಚ್ಚತಿ ದೇವ ಮನ್ಯಂ
 ಸಂಸಾರಿಣೋ ನರಕಹೇತುರಯಂ ವಿಮೋಹಃ

|| ೦೩ ||

ತ್ವಂ ವಾಸಿ ಹಂಸಿ ವಿಧದಾನಿ ತಿರಸ್ಕರೋಷಿ

ಮುಕ್ತಿಂ ಪರಾಂ ನಯಸಿ ಸಿತ್ಯ ಮರೇಷ ಲೋಕಾಃ |
 ಸರ್ವ ಪ್ರದೋಷಿ ಶಿವ ಸರ್ವಕರ ಸ್ವಾಮೇವಂ
 ಮತ್ಪ್ವಾಕವಿಕಲ್ಪಮಿತಿ ಜಂತು ರಲೇಪಕಃ ಸ್ನಾತ್

|| ೪ ||

ಶ್ಯಾಪ್ಯೇನ ಯೇನಿಪಿ ಭಗವಂತಮನಂತ ಶಕ್ತಿಂ

ಶಂಭೋ ಭವಂತಮಭವಂ ಭವಿನೋನವಂತಿ |
 ತೇನೈವಂಧಕಾರಮತಿ ಘೋರಕೃತಾಂತದಂತ-
 ಯಂತ್ರಾಂತರಾಳಗಹನಂ ನ ಪುನರ್ಭಿ ಶಂತಿ

|| ೫ ||

ಕಸ್ಯಾಪರಹಸ್ಯ ಮಕರಾಹತ ಘೋರನಕ್ರ-

ಚಕ್ರಕ್ರಮಾತ್ ಕಮಲಲೋಲಜರಾಚ ಗಂಗಾ |
 ಖಂಡೇಂದುಕೋಟಿಕರಕೋರಕ ಭಾರಭಾಜಿ
 ಬಭ್ರಾಮು ಬಭ್ರುಣಿ ಜಟಾಪಟಲೇ ವಿಮೂಢಾ

|| ೬ ||

ಎಲೈ ಮಹಾದೇವಾ ! ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮದೇವೇಂದ್ರರು, ರಾವಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರು, ವಾಯು ಕುಬೇರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಳಾದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ರೇಣುಕಾದಿ ಸಿದ್ಧರು, ಸಾನಂದಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗಿರುವರು. ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದು ತಿಳಿದು ಹ್ಲಾದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನಾ ರಾಧಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಫಲಗಳನ್ನ ಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಸಂಸಾರನರಕವನ್ನ ನುಭವಿಸುವವನಿಗೇ ಹೊರತು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯ.

೬

ಎಲೈ ಸಾಂಬಪ್ರಭೋ ! ಈ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಲೌಕಿಕರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ತೀರೋಧಾನ ಅನುಗ್ರಹಗಳೆಂಬ ಪಂಚಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಲ್ಪಿಸುತ್ತಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಇರುವುದರಿಂದ ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಸರ್ವ ಕರ್ತೃತ್ವ ಸರ್ವಕಾಲಸತ್ವ, ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾದಿ ಷಡ್ವಿಧೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಅವನವರವಾದ ಯಾವ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಂಸಾರಬಂಧನಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕದೆ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವರು.

೭

ಸಿತ್ಯಾನಂದ ಪ್ರದಾಯಕನಾದ ಭೋ ಶಿವನೇ ! ಇಚ್ಛಾಕ್ರಿಯಾ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಅಖಂಡ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನು ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವ, ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಿಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಷಡ್ವಿಧಂಗಳಾದ ಅಕ್ಷಯೈಶ್ವರ್ಯಗಳುಳ್ಳವನು. ಜನ್ಮಜರಾಮರಣರಹಿತನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ವ್ಯಾಜದಿಂದಲಾದರೂ ಸ್ತುತಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ನೀನು ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಯಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪರಿತಾಪ ಹೊಂದದಂತೆ ಭೀಕರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ.

೮

ಭೋ ಪರಮ ಶಿವಾ ! ಮೊಸಳೆಗಳು ಕುಂಭೀರಗಳೆಂಬ ಜಲಚರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡುವುದರಿಂದ ಕಮಲಗಳಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಜಲವು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗುತ್ತಿರಲು ಗಂಗಾನದಿಯು ಭಯಂಕರಾಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ; ಬಾಲಚಂದ್ರನ ಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊಗ್ಗಿನಂತಹ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಕೆಂಜೆಡಿಗಳ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧವಾಗಿ ನಿರಂತರವು ತಿರುಗುತ್ತಾ ಸ್ಥಾನಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ ! ಅಂಥ ವಿಕಾರವಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ನೀನು ಮಾತ್ರ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೈಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆ.

ಪ್ರೋತ್ತುಂಗ ಪೀವರಘನಸ್ತನ ಹಾರಭಾರ-
 ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಭುಜಲತಾಯುಗಪಾಶ ಬದ್ಧಾಃ |
 ತೇ ಪರ್ಮಟಂತಿ ಭಗವತ್ ಗಗನೇ ವಿಮಾನೈ
 ರ್ತೈರರ್ಚಿತೋ ಹರನರೈರುಮಯಾ ಸಹತ್ವಂ || ೯ ||

ಭೇರೀವ್ಯದಂಗ ಸುರದುಂದುಭಿ ಶಂಬಿನಾದೈ-
 ರ್ಧೀವಾಂಗನಾ ಕಲಕಲಾಕುಲದಿಬ್ಬುಜೇಷು |
 ಕ್ರೇಡಂತಿ ದಿವ್ಯಭವನೇಷು ಸಹಸ್ವರೋಭಿ-
 ರ್ಭಕ್ತೈಕೃತಂ ತವಪುರೋಮುಖವಾದನಂ ಯೈಃ || ೧೦ ||

ಶಂಭೋ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಭುಧಾಧಿಪ ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯ-
 ವಿದ್ಯಾಧರಾ ಹರಿಪಿತಾಮಹಾಲೋಕಪಾಲಾಃ |
 ಅಸ್ತೇಷಿ ಸಾಧುವಿಧಿನಾ ಸುಧಿಯೋ ಭವಂತ-
 ಮಾರಾಧ್ಯ ಜಗ್ಮುರಮರಾಃ ಪರಮಾಮರತ್ವಂ || ೧೧ ||

ಗೌರೀಪ್ರದಾನ ಸಮಯೇ ಗದೀತೇಚಲೇನ
 ಗೋತ್ರಂ ತವೇಶ ಕಿಮಿತಿಕ್ಷಣಜಾತಚಿತ್ತಂ |
 ಧನೈಃ ಪಿತಾಮಹ ಪುರಂಧರ ಲೋಕಪಾಲೈ-
 ರ್ಧೃಷ್ಟಂ ನಿರುತ್ತರಮುಖಂ ಭವತೋಹಸದ್ಭಿಃ || ೧೨ ||

ಅಷ್ಟವಿಭೂತಿ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಎಲೈ ಹರನೇ! ಚಿಚ್ಚಕ್ರಿಯಾದ ಉಮಾ ದೇವಿಸಹಿತನನ್ನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದು ಭಜಿಸುವ ಭಕ್ತರನ್ನು, ಯವನ ಸೌಂದರ್ಯ ದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತರಾದ ವಿದ್ಯಾಧರಕಾಂತೆಯರು ತಮ್ಮ ಪುಷ್ಪಕಾದಿ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವೃದುವಾದ ಭುಜಗಳಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸೇವಾನು ಸೇವಿಕೆಯರಂತೆ ಆ ಭಕ್ತರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವರು.

೧೦

ಎಲೈ ನಟರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹಾನುಭಾವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ 'ಭಂ, ಭಂ' ಎಂಬ ಪ್ರಣವದ್ವ್ಯೋತಕವಾದ ಮುಖವಾದ್ಯವನ್ನು ಅಥವಾ ವೀಣಾಗಾನವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅಂಥಹ ಧನ್ಯರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಸೌಧಗಳಲ್ಲಿ ಭೇರಿವೃದಂಗಗಳು, ದುಂದುಭಿ ಶಂಖಗಳು ಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತಿರಲು ಗುಂಪಾಗಿದ್ದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಂಜುಲವಾದ ಕಲಕಲಾರಾವಗಳು ನೆಡೆಯು ತ್ತಿರಲು ರಂಭೆ ಊರ್ವಶಿ ಮೇನಿಕಾದಿ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರೀ ಮಣಿಯರು ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರಲು ಆಟಪಾಟಗಳಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವರು.

೧೧

ಎಲೈ ಶಂಕರಾ! ವಿಬುಧಾಧಿಪನಾದ ಇಂದ್ರನು, ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯ ವಿದ್ಯಾಧರ ಕುಬೇರಾದಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರು, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಪಾಣಿನಿ ಗೌತುಮಾದಿ ಮಹರ್ಷಿ ಪಂಡಿತರು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಆಯಾ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಧನ್ಯರಾಗಿರುವರು.

೧೨

ಹಿಮಗಿರೀಂದ್ರನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಗಿರಿಜಾ ಕುಮಾರಿಯ ಕಲ್ಯಾಣ ವನ್ನು ಶಿವನೊಡನೆ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ; ಕನ್ಯಾದಾನ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಎಲೈ ಶಂಕರನೇ! "ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾತಂದಿರ ಹೆಸರೇನು?" ಎಂಬ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪುನಸ್ಸಿಗೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಮೌನದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಧನ್ಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ಕುಬೇರಾದಿಗಳು ನಸುನಗುತ್ತಾ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಝಂಕಾರಡಂಬರವಿರಾಜಿಜಲಾಕುಲೇಷು

ಕೈಲಾಸಮೇರುಗಿರಿಗಹ್ವರನಿಶ್ಚಲೇಷು |

ತೇ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಸುರಸಿದ್ಧವಧೂಕುಲಾನಿ

ಯೇ ನೀಲಕಂಠ ತವ ಪಾದಯುಗಂ ನಮಂತಿ

|| ೧೩ ||

ಅನ್ಯೇಷರವಿಂದಮಕರಂದಹೃತಾಳಿವೃಂದ-

ಮಂದಾರಕುಂದದಳದಾ ಮಭಿರಿದುಮಾಳೇ |

ಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ಭವತೋ ವಿಲಸಂತಿ ದೇವ

ದೇವೇಂದ್ರಮಂದಿರವರೇ ಸಹಸುಂದರೀಭಿಃ

|| ೧೪ ||

ಗರ್ಜತ್ಪ್ರಚಂಡಘನಘರ್ಷುರಮೇಘಸಂಘ-

ಸಂಘಟ್ಟಘೋಷಘನಘೋರರವೇಣ ಕೋಟ್ಯಂಕಿ |

ಶ್ವೇತಂ ನಯಂತಮತಿಘೋರಕರಾಳಕಾಲಂ

ಭಸ್ಮಾವಶೇಷ ಮಕರೋದ್ಧರಃ ಹುಂಕೃತೇನ

|| ೧೫ ||

ಯೇ ಜೀವನಾಯ ಭವಭಸ್ಮಜಟಾಸ್ಥಿಮಾಲಾ

ಮಾಯಾವಿನೋಪಿ ದಧತೇಹಿ ಭವಂತಿ ಶಂಭೋ |

ಕರ್ಣಾಟಲಾಟಭಟಹೇಮಕಿರೀಟಕೋಟಿ-

ಸಂಘಟ್ಟಘೃಷ್ಟಚರಣಾ ಯದಿ ಭೂಮಿಪಾಲಾಃ

|| ೧೬ ||

೧೩

ಭೋ ಶ್ರೀಕಂಠಾ! ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಭಜಿಸುವವರಿಗೆ ಕೈಲಾಸದ ಮಹಾಭೋಗಗಳು ಕೂಡಲೇ ಲಭಿಸುವವು; ಆ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲುವೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಂದು ಮಹಾ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುವು. ಆ ನೀರಿನ ಶಬ್ದವು ಕಮಲಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ತುಂಬಿಗಳ ರುಂಕಾರದಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುದು. ಆ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯಾದಿ ದೇವತಾ ರಮಣೀಮಣಿಯರು ತೆಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಆ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಶಿವ ಭಕ್ತರನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆನಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವರಲ್ಲವೆ ?

೧೪

ಎಲೈ ಚಂದ್ರಮಾಲೆಯೇ! ತಾವರೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಪಗಳು ಅರಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸುಗಂಧ ಮಕರಂದದಿಂದ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ತುಂಬಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವವಲ್ಲವೆ ? ಇಂತಹ ಪ್ರಫುಲ್ಲಗಳಾದ ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈಯ್ಯಾರ ಪೂಜಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದ ಇಂದ್ರ ಭವನದಲ್ಲಿ ದೇವತಾರಮಣಿಯರೊಂದಿಗೆ ಸುಖಿಸುವರಲ್ಲವೇ ?

೧೫

ಭಕ್ತ ಪಾಪಹರಾ ! ಕ್ರೂರನಾದ ಯಮನು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ದಯೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಾಜರ್ಷಿಯಾದ ಶ್ರೇತನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಅನೇಕಂಗಳಾದ ಮೇಘಗಳು ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಧ್ವನಿ ಹುಟ್ಟುವದೋ ಅಂಥ ಭಯಂಕರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ನೀನು ಹುಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಭೀಕರನಾದ ಯಮನನ್ನು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮೀಪಟಲ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಇಂಥಹ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಮಾತ್ರವೇ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಲ್ಲದೆ ಇತರೆಯವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆ !

೧೬

ಸುಖನಿಲಯನೇ ! ಕೆಲವರು ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಉದರಂಭರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಂಭದಿಂದ ನಿನ್ನ ಲಾಂಛನಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಕಪಾಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಾಯಾ ವೇಷಗಳಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಇಂಥ ಡಾಂಭಿಕರೂ ಸಹಾ ಶಿವಲಾಂಛನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮುಂದಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಂಗ, ವಂಗ, ಕಳಿಂಗಾಂಧ್ರ, ಕರ್ಮಾಟಕಾದಿ ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಾಜರಾಗಿ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನುಭವಿಸುವರು. ಇನ್ನು ನಿಜವಾದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನರಿತು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನಿದೆ?

ಕ್ರಿಡಾಪ್ರಪಂಚನಿರತಾ ಶ್ಚಿಶವೋ ಭವಂತ-

ಮಾರಾಧಯಂತಿ ಪಿಪಿಧೇಷುವನೇಷು ದೇವಾಃ |

ಸಿದ್ಧಾಃ ಸಮಸ್ತಕುಲಶೈಲಗುಹಾಂತರೇಷು

ವಿದ್ಯಾಧರಾ ಮಲಯಮಂಧರ ಕಂದರೇಷು

|| ೧೭ ||

ಹೇ ದೇವ ಹೇಮಪುರರಮ್ಯರಸಾತಲೇಷು

ನಾಗಾಂಗನಾಭಿರಸುರೇಂದ್ರನಿತಂಬಿನೀಭಿಃ |

ನಿತ್ಯಂ ನಿತಂಬಭರಮಂಧರಗಾಮಿನೀಭಿ-

ರಾರಾಧ್ಯ ನೇ ಚ ಹರಸುನ್ಮಥವಿಹ್ವಲಾಭಿಃ

|| ೧೮ ||

ದಿವ್ಯೌಷಧೀರಸರಸಾಯನಧಾತುವಾದಾ

ಯೋಗಾ ವಶೀಕರಣಗಾರುಡಖನ್ಯವಾದಾಃ |

ಪಾತಾಳಖಡ್ಗಘಟಿಕಾಂಜನಸಿದ್ಧಿವಾದಾಃ

ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ತಸ್ಸ ಶಿವ ಯಸ್ಯ ಭರ್ವಾ ಪ್ರಸನ್ನಃ

|| ೧೯ ||

ಪಾತಾಳತಾಳತಲದಾನವಸುಂದರೀಭಿ-

ರಾಲಿಂಗಿತಾ ಮಕರಕೇತುಶರಾತುರಾಭಿಃ |

ತೇ ಶೇರತೇ ಧ್ವಜವಟಾಕುಲಮಂದಿರೇಷು

ಯೇಷಾಂ ತ್ವಮೇವ ಶಿವ ಪುಣ್ಯವತಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಃ

|| ೨೦ ||

ಎಲೈ ಪರಮೇಶ್ವರಾ! ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರೂ, ವಿವಿಧೋದ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಕುಲಪರ್ವತದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರೂ, ಮಂದರಮಲಯಾಚಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಧರರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು (ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸದೆ ಇರುವವರು ಯಾರು?) ಗೋಪಾಲನಾಡಿಯಾಗಿ ಭೂಪಾಲನವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೧೮

ಎಲೈ ಶಂಕರಾ! ಸುವರ್ಣ ಸೌಧಂಗಗಳುಳ್ಳ ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡುವ ನಾಗಗನ್ನಿಕೆಯರು; ಘನವಾದ ನಿತಂಬಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮನ್ಮಥ ಬಾಧೆಯಿಂದಲೂ ಸಂಚರಿಸಲಾರದ ದನುಜ ತರುಣೀ ಮಣಿಯರು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವರು.

೧೯

ಎಲೈ ಸರ್ವ ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಸಂಜೀವಿನೀ ಲತೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬದುಕಿಸುವುದು, ಕಾಯಕಲ್ಪದಿಂದ ವೃದ್ಧತ್ವವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು, ಅಣಿಮಾದಿಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಕಾಶಗಮನ ಮಾಡುವುದು, ರಾಜಾಧಿರಾಜರ ಭೂತಪ್ರೇತಗಳ ವಶೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸರ್ಪ ವಿಷಾದಿಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಪ್ತ ಧನವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು, ಪಾತಾಳಾದಿ ದಿವ್ಯ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು, ಸನ್ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸುವುದು, ಘಟದಿಂದ ನದೀ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವುದು, ಅಂಜನದಿಂದ ಭೂತ ಭವಿಸದಾ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ವಶವಾಗುವವು ಅಲ್ಲವೇ?

೨೦

ಎಲೈ ಶಶಿಶೇಖರಾ! ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆಯಬೇಕೇ ಹೊರತು ಸುಖಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಗನ್ನಿಕೆಯರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಮನ್ಮಥಪೀಡಿತರಾಗಿ ಬಂದು ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರೇಷ್ಮೆಪಾತಾಕೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ತಮ್ಮ ಶಯ್ಯಾಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಶಯನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಾರರೇ?

ಸ್ವರೈ ವಿಚಿತ್ರಸುರಸಾದಪಮಂಜರೀಭಿ-
 ರ್ಮಂದಾಕಿನೀಕನಕಪಂಕಜಯೋಜಿತಾಭಿಃ |
 ಇಂದ್ರಾಸ್ಪರೋಭಿರಮೃರಸುರೈರುಪೇತಃ
 ಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ಭವತಃ ಪ್ರಣತೋ ಮಹೇಶ || ೨೧ ||

ತ್ವಾಂ ದೀಪ್ಯಮಾನಮುಕುಟೋತ್ಕಟಚಾರುಹಾರ-
 ಕೇಯೂರಕುಂಡಲಧರಾ ಗಿರಿಗಹ್ವರೇಷು |
 ಗಂಧರ್ವಲೋಕಲಲನಾಲಲಿತ್ಯೈರ್ವಚೋಭಿ-
 ರುಚ್ಚೈಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟಂ ಭಗವಂ ಸ್ತುವಂತಿ || ೨೨ ||

ಜ್ಞಾನಂ ತ್ರಿಕಾಲವಿಷಯಂ ಗಗನೇಚರತ್ವ-
 ಮೈಶ್ವರ್ಯಮಷ್ಟಗುಣಿತಂ ಶ್ರವಣಂ ಚ ದೂರಾತ್ |
 ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ಮುಕ್ತಿ ಪರಕಾಯಪರಪ್ರವೇಶಾ
 ಶಂಭೋ ಭವಂತಿ ಭವಿನಾಂ ಭವತಃ ಪ್ರಸಾದತ್ || ೨೩ ||

ಉಕ್ತಂ ಶಿವೇತಿ ಶಿವ ಯೇನ ದಿವಾಪಿ ರಾತ್ರಾ-
 ವೃತ್ತಂಠನಾದ್ಧರ ಹರೇತಿ ಸಕೃನ್ಮೃಷಾಪಿ |
 ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ಸುರನಾಥ ನ ಪಕ್ಷಪಾತಂ
 ಮೂಢೋಽಪಿ ಘೋರನರಕಾತ್ಸ ಬಿಭೇತಿ ಕಸ್ಮಾತ್ || ೨೪ ||

ಎಲೈ ಶಂಭೋ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಶರಣಾಗತನಾದ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಲ್ಪತರು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಮಂದಾಕಿನೀ ನದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿನ್ನದ ತಾವರೆ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ ಕಂದಕಗಳಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಹಾನಂದದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು, ಅಸ್ತರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಉಳಿದ ದೇವದಾನವರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಇದಿಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪಂಜ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೇ ?

ಎಲೈ ಪ್ರಭುವೇ ! ಮೇರು ಮಂದರಾಚಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಗಂಧರ್ವ ಕಾಂತೆಯರು ಮಹಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಅತಿ ಸುಂದರವೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವೂ ಆದ ಕಿರೀಟಗಳನ್ನೂ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳನ್ನೂ ಭುಜಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಪುಷ್ಪರಾಗದ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನೂ ಭೂಷಣಗಳನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಧುರಮಯ ಗಾಯನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಅನಂತ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೇ ?

ಸುಖಸಾಗರನೇ ? ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನವೂ ಆಕಾಶಗಮನವೂ ಅಣಿವಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಸ್ವಾಧೀನವೂ, ದೂರ ಶ್ರವಣವೂ ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ತೋರಿಸುವುದು, ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶವು ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿರುವವು.

ದೇವರಾಜಾ ! ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೋ ಭಕ್ತಿ ವಿಹೀನವಾಗಿಯೋ ಹಗಲಿರುಳು “ಹರಹರ ಶಿವಶಿವ, ಕರುಣಾಕರ” ಎಂದು ಯಾವನು ಸ್ಮರಿಸುವನೋ ಅವನು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನರಿಯದ ಮೂಢನಾದರೂ ಸಹಾ ರೌರವಾದಿ ನರಕ ಭಯಕ್ಕೆ ಅಂಜದೆ ಅಳುಕದೆ ಸರ್ವ ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವದು ಸಕ್ಷಪಾತದಿಂದಲ್ಲ; ಇದು ಸತ್ಯ ಸತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಚರಾಭ್ಯವಬೋಧರಹಿತಾ ಭವಭಕ್ತಿನೂತ್ರಾ—

ಸ್ನೀತಾ ಸ್ವಯಾ ಶಿವಪುರಂ ಯದಾಹೋ ಕಿರಾತಾಃ |

ಜಾತಿಸ್ಮರತ್ಸಮಥವಾ ಪರಮಾಮರತ್ಸಂ

ಯೇ ತ್ವಾಂ ವಿಮುಕ್ತಿರಥವಾ ಭವತಃ ಪ್ರಸಾದಾತ್ || ೨೫ ||

ತಸ್ಮಾತ್ಕರೋಮಿ ಯದಭೀಕರಮಪ್ರಮೇಯಂ

ಮೂಢೇನ ಶಂಕರ ಮಯಾ ಯದಕಾರಿ ಪಾಪಂ |

ಸತ್ವಂ ಪಶುತ್ವತಿಮಿರಂ ಭವಪಾಶಮೀಶ

ಚ್ಛಂದಿ ಪ್ರಸಹ್ಯಭಗವನ್ನಪುನರ್ದವಾಯ

|| ೨೬ ||

ತ್ವತ್ಪಾದಪೂಜನರತಾ ಮುನಯೋ ವನೇಷು

ತಿಷ್ಠಂತಿ ಮೂಲದಲಕಂದಫಲಾಶಿನೋ ಯೇ |

ತೇ ಯಾಂತಿ ಮುಕ್ತಿಪದಮೀಶ್ವರ ತಾಪದಾಸ್ತಾಂ

ಧನ್ಯಾಸ್ತು ತೇ ತವ ಮುಖಾನ್ಯವಲೋಕಯಂತಿ

|| ೨೭ ||

ಸ್ನೀತೇ ಪ್ರಥಿಮ್ನಿ ಜಘನೇಘನಪಾಟಲಿಮ್ನಿ

ಬಿಂಬಾಧರೇ ಕುಚಯುಗೇ ದ್ಯುತಪಿಂಜಲಿಮ್ನಿ |

ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಮಹೇಶ ವಿಲಸಂತಿ ಕುತೋ ನರಾಶ್ಚ

ಯೈ ರ್ವಾರ್ಜಿತೋಽಸಿ ನ ನತೋಽಸಿ ನ ಸಂಸ್ತುತೋಽಸಿ || ೨೮ ||

ಲೋಕಕಾರಣನೇ ! ಶಾಸ್ತ್ರೀಕೃಂಗಳಾದ ಯಾವ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಸ ಗಳು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತಿವಂತನಾದ ಬೇಡರ ಕಣ್ಣುಪ್ಪನನ್ನು ಮಹಾ ಕರುಣದಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಆಹಾ ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕು ? ಜಾತಿಸ್ಮರಣೆಯು, ದೇವತಾಜನ್ಮವು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮುಕ್ತಿಯು ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಅಧೀನಗಳಾಗಿರುವವು. ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ಆಗಲಾರದ ಕೆಲಸವಾವುದು ?

ಹೇ, ಸುಖದಾತಾ ! ಮೇಲಣಕಾರಣದಿಂದ ಮೂಢನಾದ ನಾನು ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತ ದುರಿತಗಳನ್ನಾ ಚರಿಸಿರುವೆನೋ ಹಾಗೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನೋ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ದೂರಮಾಡು. ನಾನಾ ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಮಾಯಾ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಯಾವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸದೆ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಹರಿದುಬಿಡು. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ವೆಲ್ಲೆರುವುದು ?

ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ ! ವನವನಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲೋ ಚಿತವಾಗಿ ಕಂದಮೂಲಾದಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ನಿರಂತರವೂ ಶಿವಪೂಜಾ ಪರಾಯಣರಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವರೆಂದರೆ ಆಗಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ ? ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮುಖಗಳನ್ನವಲೋಕಿಸುವ ಮುನಿಗಳೇ ಧನ್ಯರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮಹಾ ಪ್ರಭೋ ! ಯಾವ ಮಹಾನುಭಾವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಪಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಮಾನವರು ಮನೋಹಾರಿಣಿಯರ ವಿಶಾಲವಾದ ಜಘನದಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಂಬಾಧರದಲ್ಲಿಯೂ ಪುಷ್ಪವಾದ ವೃಕ್ಷಸ್ಥಲ ದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಲಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದವರೇ ಅಂಥಹ ಸುಖವಿಲಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು. ಅದಕ್ಕಾ ದರೂ ಶಿವಾನುಗ್ರಹವಿರಬೇಕು.

ಪ್ರೋದ್ಧಾಮಕಾಮಮದಿರಾಮದಲೋಲನೇತ್ರಾ
 ರತ್ನಾವಳೀರಘುಣರಘುಣಾರವರಮ್ಯಗಾತ್ರಾಃ |
 ತೇ ಯಕ್ಷಲೋಕವನಿತಾಸು ಚಿರಂ ರಮಂತೇ
 ಯೇ ತ್ವಾಂ ಸ್ಮರಂತಿ ಸತತಂ ಮಕರಧ್ವಜಾರೇ || ೨೯ ||

ಅಂಧಸ್ಯ ಮೇ ಹೃತವಿವೇಕ ಮಹಾಧನಸ್ಯ
 ಚೋರೈಃ ಪ್ರಭೋ ಬಲಿಭಿ ರಿಂದ್ರಯ ನಾಮಧೇಯೈಃ
 ಸಂಸಾರಕೂಪಕುಹಲೇ ವಿನಿಸಾತಿತಸ್ಯ
 ದೇವೇಶ ದೇಹಿ ಕೃಪಣ್ಯಸ್ಯ ಕರಾವಲಂಬಂ || ೩೦ ||

ಮೂಢೋ ವಿವೇಕವಿಕಲೋಽಸಕ್ತದೂರ್ಧ್ವಬಾಹುಃ
 ಕ್ವಿಂ ನ ಕೃಣೋಷಿ ಯದಹಂ ಹರ ರಾರಟೀಮಿ |
 ಮಾಂ ತತ್ರ ಕರ್ಮಣಿ ನಿಯೋಜಯ ದೇವ ಯೇನ
 ಸಂಸಾರಚಕ್ರಗಹನಂ ನ ಪುನರ್ವಿಲಾಮಿ || ೩೧ ||

ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚರಚನಾಚತುರಾ ಸಮಸ್ತ-
 ವಸ್ತುಪ್ರಭೇದಭಿದುರಾ ಶಿವ ಸರ್ವಕರ್ತೀ |
 ಸಂಸಾರಪಾಶವಿಷಮಚ್ಛಿದುರಾ ನರಾಣಾಂ
 ಮೋಹಾಂಧಕಾರಭಿದುರಾ ಚ ತನೈವ ಶಕ್ತಿಃ || ೩೨ ||

ಹೇ ಮಹೇಶ್ವರಾ! ನೀನು ಮದನಾಂತಕನಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಸುವವರು ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಕಾಮೋದ್ಧೀಪನೆಯಿಂದ ಮುಂದು ಗಾಣದೆ ಯಕ್ಷಲೋಕದ ದಿವ್ಯ ಸುಂದರ ರಮಣೀಮಣಿಯರೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾ ನಿರಂತರ ಸೌಖ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವರು. (ಶಿವನು ಕಾಮವಿರೋಧಿಯಾದರೂ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಮಹಾ ಕರುಣಾಮಯನೆಂಬ ಭಾವವು) ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾವುದು ?

೩೦

ಹೇ ಪರಮಶಿವಾ! ಮಹಾ ಬಲವಂತರಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ನಾಮಕರಾದ ಜೋರರು ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧತ್ವವುಳ್ಳ ನನ್ನ ವಿವೇಕವೆಂಬ ಧನರಾಶಿಯನ್ನಪಹರಿಸಿ, ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಿರುವರು; ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಹು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಇಂತಹ ದೀನನಿಗೆ ಕರಾವಲಂಬನವನ್ನು ತ್ತು ಉದ್ಧರಿಸು.

೩೧

ಹೇ ನಂಬಿದರ ಬೆಂಬಲಿಗನೇ! ನಾನು “ ಅಪರಾಧಿಯು, ಅವಿವೇಕಿಯು ಚಲಚಿತ್ತನು, ತುಂಬಾ ನೀಚಮತಿಯುಳ್ಳವನು ” ಎಂದು ಹಲವು ಸಲ ಕೈಚಾಚಿ ಬೇಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಮರೆಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು. ನೀನು ಏತಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಕರುಣಾಕರನೇ, ಮತ್ತು ಜನನಮರಣ ರೂಪವಾದ ಈ ದುರ್ಗಮ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಹ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸು.

೩೨

ಸರ್ಪಭೂಷಣಂ ! ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛಾಕ್ರಿಯಾ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ, ಅಧೋಮಾಯೆ ಊರ್ಧ್ವಮಾಯೆ ಎಂಬೀ ದ್ವಿವಿಧ ಮಾಯೆಗಳ ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ; (ಸ್ಥಿತಿಕೃತ್ಯ) ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು (ಪ್ರಸರಿಸುವುದು) ಉಪಸಂಹರಿಸುವಂತದ್ದಾಗಿ (ಸಂಹಾರ ಕೃತ್ಯ) ಮೇಲಣ ಉಭಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಹಾ ಮಾಯೆಯೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ (ಸೃಷ್ಟಿಕೃತ್ಯ) ಸಂಸಾರ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಭೋಗಾನುಭವದಿಂದ ನಿವಾರಿಸುವುದಾಗಿಯೂ (ತಿರೋಧಾನ ಕೃತ್ಯ) ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರ (ಆಣವ ಮಾಯಾ ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಲತ್ರಯ)ವನ್ನು ಶಿವ ದೀಕ್ಷಾ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶಮನೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ (ಅನುಗ್ರಹ ಕೃತ್ಯ) ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವದಲ್ಲವೇ ?

ಛಿತ್ತಾ ಸಮಸ್ತಮಶುಭಂ ಭವಪಾಶರಾಶಿ-

ಮೀಷತ್ಪ್ರಕಾಶಮವಶಂ ಸ್ವಬಲಾಸಿನಾ ಮೇ |

ತೇಜೋನಿಧಾನ ಮಮಲಂ ಭಗವತ್ ಪ್ರಯಚ್ಛ

ಸರ್ವಜ್ಞತಾಯುತಮಶೇಷಕರಂ ಶಿವತ್ವಂ

|| ೩೩ ||

ಬಾಲೋಽಪಿ ಸಂಸ್ಕರಣಮಾತ್ರ ಮಚೇತನಸ್ತೇ

ಲಿಂಗಂ ಕರೋತಿ ಹರ ಪಾಂಸುಮಯಂ ವಿನೋದಾತ್ |

ಅತ್ಯಂತದೇಶಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿ ಭಾಜಿ

ರಾಜ್ಯಂ ಕರೋಷಿ ಹತಕಂಟಕ ಮನ್ನತಂ ಚ

|| ೩೪ ||

ಯೇ ಪಾಪಕರ್ಮ ಗುರುತಲ್ಪಗಹೇಮಚೋರ-

ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನಗೋಘ್ನಚಪಲಾತುರಪಾತಕಾಶ್ಚ |

ತೇ ನೀಲಕಂಠ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪಾದಲಗ್ನ-

ನಿರೌತ ಪಾಪ ಶಶಿನಿರ್ಮಲ ಶುದ್ಧದೇಹಾಃ

|| ೩೫ ||

ಯೇ ತ್ವಾಂ ವಿಭೋ ಸವನಕಾಲಸಕಲ್ಪಿತೇಷು

ಸಮ್ಯಗ್ಯಜಂತಿ ವಿವಿಧೇಷು ಶಿವವ್ರತೇಷು |

ತೇ ಚಾತುರಂಗಘನಕುಂಕುಮಪಿಂಜರೇಷು

ವಿದ್ಯಾಧರೀಷು ವಿಲಸಂತಿ ಕುಚಾಂತರೇಷು

|| ೩೬ ||

೩೩

ಐಶ್ವರ್ಯನಿಲಯಾ ! ಜನನ, ಮರಣ, ಜರಾ, ವ್ಯಾಧಿ, ದುಃಖ, ಭೀತಿ, ಮೋಹ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವುಗಳಕರವಾದುದು, ಪರ ತಂತ್ರವಾದುದು, ಕಿಂಚಿಜ್ಜತ್ವಾದಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯವುಳ್ಳದ್ದು ಆದ ನನ್ನ ಭವಬಂಧನ ವನ್ನು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಭೇದಿಸಿ ಚಿದಾನಂದಮಯ ವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಸರ್ವ ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳ ಶಿವತ್ವವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸು.

೩೪

ಹೇ ಪುರಾಣಿ ! ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ವಿಧಾನವು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ, ಸುಮ್ಮನೆ ವಿನೋದವಾಗಿ ಮಳಲು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಬಾಲಕರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನೀನು ತುಂಬಾ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಧನಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಸಾರ್ವಭೌಮ ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನೂ ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡುವವರ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೂರಿತು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು ?

೩೫

ಭೋ ಶ್ರೀಕಂಠಾ ! ಅತಿ ಹೀನತರವಾದ ಗುರುತಲ್ಪಗಮನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯ ಗೋಹತ್ಯ, ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾದಿಗಳೆಂಬ ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಣ ಚೌರ್ಯ, ಜಾರತ್ನ, ದೇವ ದ್ರವ್ಯಾಪಹಾರಗಳು ಮುಂತಾದ ಉಪಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ನಿನ್ನ ಶ್ರೀಪಾದದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಶರಣಾಗತರಾದರೆ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಸತ್ಕಾರ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು.

೩೬

ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ! ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿವಿಧಂಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿ, ಶನಿಪ್ರದೋಷ, ಸೋಮವಾರಾದಿ ಶಿವವ್ರತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತದಿಂದ ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೋ ಅವರು ಮಹಾ ವಿಲಾಸಿನಿಯರಾದ ವಿದ್ಯಾಧರ ಮಣಿಗಳ ಕರ್ಪೂರಾಗರು ಕಸ್ತೂರಿ ತಕ್ಕೋಲಗಳ ಸುಗಂಧದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ವಕ್ಷೋಜಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ (ಸರ್ವ ಕಾಮಗಳೂ ಶಿವಪೂಜೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವುವೆಂಬ ಭಾವ).

ಯತ್ಪದ್ಯತೇ ಕಮಲಯೋನಿರಭಿಷ್ಟುವಂ ಸ್ತಂ—

ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಚತುರ್ಭಿರಧಿನಾಥಃ ಮುಖೈರ್ಭವಂತಂ |

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ನಯಂತು ಘನಸಂಸ್ತವನಕ್ರಿಯಾಸು

ಭಕ್ತಿಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ

|| ೩೭ ||

ಗಂಗಾತರಂಗಜಲಧೌತಜಟಾಕಲಾಪ

ಕಾಮಾಂಗದಗ್ಧಸಿತಭಸ್ಮವಿಭೂಷಿತಾಂಗ |

ಚಂದ್ರಾರ್ಧಶೂಲಘಣಿರಾಜವಿರಾಜಿತಾಂಗ

ದೇನಾಧಿದೇವ ತವ ಪಾದಯುಗಂ ನಮಾಮಿ

|| ೩೮ ||

ಸ್ತೋತ್ರಂ ಮಯಾ ಕೃತಮಿದಂ ಭವತೋ ಗಣೇನ

ವೃತ್ತೈರ್ವಸಂತತಿಲಕೈಶ್ಚಿವ ಮಲ್ಲಣೇನ |

ಅಯಾಸಮುತ್ರ ಭಗವಾನ್ ಗದಿತಂ ದುರುಕ್ತಂ

ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಸರ್ವಮಿದಂಕ್ಷಮಸ್ವ *

|| ೩೯ ||

ಇತಿ ಮಲ್ಲಣ ಸ್ತೋತ್ರಮ್ ಸಮಾಪ್ತಂ

ಮಂಗಲ ಮಹಾ ॐ ॐ ॐ

* ಈ ಮಲ್ಲಣ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಂಡಿತ ಚಿದರೇವರ ವಿರಚಿಸಿದವೆಂದು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸಿಕಂದರಾಚಾರ್ಯನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೪೩ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ “ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಿ ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದು.

ಹೇ ಪ್ರಭೋ! ನಿನ್ನಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾಭೀಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಲು ಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಾನಾದರೂ ಒಂದೇ ನಾಲಿಗೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಂಥಹ ನಿನ್ನ ಘನವಾದ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸ್ತೋತ್ರರಚನಾ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಔದಾಸೀನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿರಚಿತವು. ಆದಕಾರಣ ನನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕ್ಷಮಿಸು.

೩೮

ಹೇ ಮಂಗಳಕರನೇ! ಗಂಗೆೋದಕಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವು ಪ್ರಕ್ಷಾಳ ಕಂಗಳಾದ ಜಟಾಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೇ, ಕಾಮನನ್ನು ಭಸ್ಮಮಂಡಿ ಅದರಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದವನೇ! ಅರ್ಥಚಂದ್ರ ತ್ರಿಶೂಲ ನಾಗಸರ್ಪ ಮುಂತಾದ ಭೂಷಣಗಳುಳ್ಳವನೇ! ಎಲೈ ದೇವ ದೇವನೇ ಮಹಾದೇವನೇ ನಿನ್ನ ಶ್ರೀ ಚರಣಂಗಳಿಗೆರಗುವೆನು.

೩೯

ಎಲೈ ಪ್ರಣಯಜನ ಪ್ರಾಣಮಿತ್ರಾ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಮಲ್ವಣ ನಾಮಕನಾದ ನಾನು ವಸಂತತೀಲಕ ಭಂದಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರ ವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳು ಅರ್ಥಗಳು ಭಾವಗಳು ಮುಂತಾದ ವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನೋ ಕಷ್ಟಕರ ವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನುಡಿದನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು; ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿಸಿರುವೆನಾದಕಾರಣ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ವೇದಕಾವ್ಯ ಸ್ಮೃತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾರತ್ನ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ
 ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯ ಪಂಡಿತ ಚಿದರಮಠದ ವೀರಭದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳವರಿಂದ
 ಅಂಧ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಭಕ್ತರಂಜಿನಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು
 ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಉಭಯ ಭಾಷಾ ವಿದ್ಯಾನ್
 ಕವಿ ಶ್ರೀ ಕಪ್ಪಗಲ್ಲುಮಠದ ಕರಿಬಸವ
 ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳವರು ಕನ್ನಡಿಸಿದರು.

—ಸಂಪಾದಕರು

ಮಲುಹಣದೇವ ಚರಿತೆ

ಕೆಲವು ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಗಳ ಕೋಶ

ಸೂಚನೆ:— ಇಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವ
ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಶಬ್ದ	ಸ್ಥಲ	ಸಾಲು	ಅರ್ಥ
		ಅ	
ಅಗಣಿ } ಅಗ್ನಿವಣಿ }	೩	೧೩೧	ತೀರ್ಥಜಲ; ಶುದ್ಧೋದಕ, ನೀರು
ಅಂಗರುಚಿ	೧	೧೨೫	ಕಾಂತಿಯುತವಾದ ದೇಹ
ಅಂಗಲತೆ	೧	೧೨೬	ಬಳ್ಳಿಯಂತಿರುವ ಶುಭರ
ಅಂಗೈಸು	೧	೧೨೧	ಕೂಡು, ಸೇರು, ಹೊಂದು
ಅಟ್ಟಲೆ	೧	೩೪	ಮುಗಿಲೆತ್ತರದ ಗೋಡೆ
ಅಂಡಲೆವ	೩	೮೨	ಸಂಕಟಗೊಳಿಸುವ, ಪೀಡಿಸುವ,
ಅಣ್ಣೆಗೊಂಡ	೨	೪೨	ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡ
ಆಣ್ಣೆವಳಿಯದ	೧	೧೭೦	ಪಾವಿತ್ರೈವು ಹೋಗದ, ಸೊಗಸಳಿಯದ
ಅಂಧತ್ವ	೧	೧೬	ಕತ್ತಲೆ, ಕುರುಡುತನ, ಅಜ್ಞಾನ
ಅಪರಭಾಗ	೨	೧	ದೇಹದ ಹಿಂಭಾಗ; ಬೆನ್ನಿನ ಭಾಗ
ಅಪ್ಪು	೧	೧೧೧	(೧)ಹೊಂದು, ಕೂಡು (೨) ನೀರು
ಅಪ್ರತಿಮ	೧	೪೯	ಸರಿಜೋಡಿಯಿಲ್ಲದ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ಅಮಳ್ಳಕ್ಕಿ	೧	೧೫೩	ಚಕ್ರವಾಕಮಿಥುನ, ಜೋಡುವಕ್ಕಿ,
ಅಮರ್ಚಿ	೨	೧೨	ಆಲಂಕರಿಸಿ, ಜೋಡಿಸಿ
ಅಜಬುಗೊಂಡು } ಅಬಲುಗೊಂಡು }	೨	೧೦೩	ನೀರಡಿಸಿ

ಅಜ್ಞಾ	೧	೧೭	ತಿಳಿ
ಅಜ್ಞಾಂವಳಿದು	೩	೯೩	ಮುಂದುಗಾಣದೆ
ಅಳಕ	೧	೧೭	ಮುಂಗುರುಳು
ಅಜ್ಞಾ	೩(ಕಂದ)	೩	ವಿಯೋಗದದುಃಖ, ಸಂಕಟ
Mental heat, affliction			
ಅಳವಲ್ಲದ	೩	೫೦	ಅಳತೆಗೆ ಮೀರಿದ
ಅಳಿ	೧	೧೬೭	(೧) ತುಂಬಿ, ದುಂಬಿ (೨) ಕೆಟ್ಟ
ಅಳಿಯಾಸೆ	೧	೨೪	(೧) ತುಂಬಿಗಳ ಆಸೆ (೨) ದುಷ್ಟಹೇತು
ಅಳ್ಳಿರಿವ	೧	೧೨	ಚುಚ್ಚುವ, ತಿವಿನ, ಮುಟ್ಟುವ
ಅಜ್ಜಿಱಾಂ	೩	೧೦೭	ಸ್ತ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಮನುತೆಯಿಂದ
ಅಜ್ಜಿ	೧	೧೦೧	ಸೊರಗು; ಕ್ಷೀಣವಾಗು

ಆ

ಆಣತಿ	೨	೫೧	ಅಪ್ಪಣೆ; ಆಜ್ಞೆ
ಆತುರ	೩	೩೬	ಉತ್ಕಂಠತೆ, To feel desire
ಆದಂಪ	೧	೪೪	ಸ್ತ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಡುವ
ಆರನೆ	೧	೬೬	ಆರಾಮ; ಪುರವನ; ತೋಟ
ಆವುಜ	೨	೭೭	ಒಂದು ವಿಧದ ವಾದ್ಯ
ಆಲೋಕನ	೧	೧೪೬	ನೋಟ

ಇ

ಇಕ್ಷುಚಾಪ			ಕಬ್ಬಿ ನಬಿಲ್ಲು, ಕಾಮದೇವನ ಬಿಲ್ಲು
ಇಕ್ಷೈಸು	೧	೧೫೩	ಅಪೇಕ್ಷಿಸು, ಕೋರು
ಇಟ್ಟಣಿಸು	೩	೬೬	ಸಮೂಹಗೊಳ್ಳು, ಪರಂಪರೆಗೊಳ್ಳು
ಇತ್ತರಂಗೊಂಡು	೨	೭೨	ಎರಡುಸಾಲಾಗಿ, ಗುಂಪುಸೇರು,
ಇಂಬಿಲ್ಲದ	೩	೪೬	ತೆರಪಿಲ್ಲದ, ಅನಕಾಶವಿಲ್ಲದ
ಇಂಬುಗೊಳ್ಳು	೧	೧೪೪	ಸುಖವಾಗಿ, ಸೊಗಸಾಗಿ ಮನೆಮಾಡು
ಇರವು	೩	೧೯೩	ಇರುವಿಕೆ

ಈ

ಈರೇಳು ೧ ೨೨ ಎರಡು × ಏಳು = ಹದಿನಾಲ್ಕು

ಉ

ಉಡುಗಿ ೧ ೧೨೦ ಬಿಟ್ಟು
 ಉಂಟನಿಸು ೧ ೧೫೫ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸು
 ಉರವಣಿ ೧ ೧೨೦ ಅವಸರ, ಆತುರ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
 ಉರಸ್ಥಲ ೧(ಕಂದ) ೪ ಎದೆ; ವಕ್ಷ
 ಉರಿವರಿವ ೩ ೯೬ ಉರಿಯುತ್ತಹರಿವ, ಉರಿದು+ಪರಿವ

Fluid fire in blast furnace

ಎ

ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೊತ್ತೊತ್ತಿ-
 ನೊಳ್ ೩ ೯೪ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಾಗಲಿಲ್ಲಾ
 ಎಚ್ಚಿ ೨ ೧೮ ಅಂಜನಕ್ರಿಯೆ [ಇಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ
 ಕಾಡಿಗಿಯನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು]

To smear, To decorate

ಎಡೆಗೊಂಡು ೩ ೪೪ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು; ತುಂಬಿ
 ಎಡೆಗೊಳ್ಳು ೧ ೧೪೧ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳು
 ಎಂತಕ್ಕೆ ೩ ೧೩೫ ಹೇಗಾದರೂ, ಹೇಗೋ
 ಎಯ್ದು ೧ ೧೧೨ ಕೂಡು; ಬರು
 ಎಳದಳಿರ್ ೧ ೧೯೬ ಎಳದು+ತಳಿರ್ = ಚಿಗುರಿಲೆ
 ಎಳಸು ೧ ೧೧೬ ಆಸೆಪಡು, ಹಂಬಲಿಸು, ಅಪೇಕ್ಷಿಸು

ಏ

ಏಱುಂಜವ್ವನ ೨ ೪೬ ಏರುತ್ತಿರುವ ಯೌವನ, ಹರಿಯು,
 ಏರ್ಪಡೆ ೨ ಏಱು+ಪಡೆ= ಗಾಯಗೊಳ್ಳು
 ಏಳ್ಗೆ ೨ (ಕಂದ) ೪ ಹೆಚ್ಚಳ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಒ

ಒಡಚರ್ಫ ೧ ೧೪೪ ಉಂಟುಮಾಡು
 ಒತ್ತುಗೊಳ್ ೧ ೧೪೬ ಆಕ್ರಮಿಸು

ಒರಲು	೧	೧೦೪	ಪ್ರಲಾಪಿಸು, ದುಃಖಪಡು
ಒಲವರಕೆ	೨	೪೯	ಪ್ರೀತಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದ
ಒಲುಮೆ	೩	೧೧೦	ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರೀತಿ
ಒಲೆವ	೩	೮೨	ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುವ To Swing
ಒಳಗೆಱಗಿ	೩(ಕಂದ)	೩	ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ, ತಾಗಿ
ಒಳಸಾದುರ್	೩	೨೪	ಕಂಗೆಟ್ಟು, ಧೃತಿಗುಂದಿ
ಓಲೈಸು	೧	೧೪೮	ಆಶ್ರಯಿಸು, ಸೇವಿಸು
ಓವು	೧	೮೩	ಕಾಸಾಡು, ರಕ್ಷಿಸು
ಕ			
ಕಕ್ಷಪುಟಿ	೨	೪೨	ಕಾಂಕುಳು [ಹಿಂ, ಬಗಲು]
ಕಚ	೩	೧೪೧	ತುರುಬು; ಮುಡಿ
ಕಜ್ಜಳ	೨	೧೮	ಕಾಡಿಗಿ
ಕಂಚುಕಿ	೨	೧೫	ಕುಪ್ಪಸ: ರವಕೆ [ಸಂ, ಕೂರ್ಪಾಸ]
ಕಟ್ಟಧಿಕ	೧	೫೦	ಕಡಿದು+ಅಧಿಕ= ಆತ್ಯಧಿಕ
ಕಡುನೇಹ	೩	೨೨೫	ಹೆಚ್ಚಾದ ಸ್ನೇಹ
ಕಡುವಿರಹ	೩	೬೪	ಕಡಿದು+ವಿರಹ= ಹೆಚ್ಚಾದ ವಿರಹ
ಕಣಕಾಲ	೧	೧೬೨	ಮೊಣಕಾಲಿನ ಕೆಳಭಾಗ
ಕಂಟಕ	೧	೨೨	(೧) ಮುಳ್ಳು (೨) ಕಿಡಗೇಡಿತನ, ಕೇಡು
ಕಂಪಿಸು	೩	೬೪	ನಡುಗು, unstudy
ಕರ	೧	೨೩	(೧) ಕೈ (೨) ಹೆಚ್ಚಾಗಿ (೩) ಕಿರಣ
ಕರಣ	೩	೬೭	ಅಂತಃಕರಣ; ಮನಸ್ಸು
ಕರುಮಾಡ	೧	೪೬	ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಮನೆ
ಕರುವಿಟ್ಟಂತೆ	೧	೧೨೮	ಎರಕಹೊಯ್ದು ಮಾಡಿದಂತೆ
* ಕರ್ಣಾವತಂಸ	೨	೧೪	ಓಲೆ, ಕರ್ಣ+ಅವತಂಸ=ಕಿವಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಆಭರಣ
ಕಳಾವಿದ	೧	೪	ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವ, ಉಲಿತ ವಿದ್ಯಾನಿಪುಣ

* ಹೊನ್ನೋಲೆಯ ಚಿನ್ನೆ—ಮಹಾದೇವಿಯ ಕೃನ ರಗಳೆ ಸ್ಥಲ ೨

ಕಳೆಗುಂದಿ	೩	೯೩	ಸೊಪ್ಪಾಗಿ; ಸತ್ವವಳಿದು
ಕವಿಲು	೩	೪೪	ಬಡವಾಗು ನಿರಾಶನಾಗು
ಕಾಲ	೧	೯೯	ಯಮಧರ್ಮ, ವೃತ್ಯು; ಸಾವು
ಕಾವೇಱು	೩	೩೦	ಕಾವು+ಏರು= ಬಿಸಿಯಾಗು
ಕೆತ್ತೀಳೆ	೧	೩೯	ಕೆರಿದು+ಈಳೆ ಉದಾ:— ಕೊಡಗಿನ ಕೆತ್ತಳೆಹಣ್ಣು
ಕುಂಕುಮ	೧	೩೭	ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರದ ಗಿಡ
ಕುಱು	೩	೫೩	ತಗ್ಗು (ಕುಣಿ) ಗುಣಿ
ಕೃತಕಾಚಲ	೧	೧೫೯	ಮಾಡುಬೆಟ್ಟ
ಕೆಯ್	೧	೧೭	ಬೆಳೆ, ಬತ್ತದಗಡ್ಡೆ
ಕೇಳಿಸು	೨	೭	ವಿಲಾಸನಿಭ್ರಮದಿಂದ ತಾಲುದ್ದ ಲಾಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಶುದ್ಧನಾಟ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಕ್ರೀಡೆ, ನರ್ತನ,
ಕೆಳೆಗೊಳ್	೧	೧೬೫	ಸ್ನೇಹಮಾಡು
ಕೈಯೆದಿತ್ತು	೨	೧೧	ಕೈಗೆ+ಎಯ್ದಿತ್ತು= ಕೈಗಂಪಿಸಿತ್ತು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಿತ್ತು
ಕೈವಾರಮೊಡನೆ	೨	೪೯	ಹೊಗಳುವಿಕೆಯಿಂದ
ಕೊಯ್	೧	೧೭	(೧)ಕೊಯಿಲುಮಾಡು (೨)ಹಾರಾಡುವ ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸು (೩) ಛೇದಿಸು
ಕೋಡು	೩	೮೦	ತಣ್ಣೆಗಾಗು
ಕೋವಿದ	೧	೫೩	ಬಲ್ಲವ, ಪರಿಣಿತ, ಜ್ಞಾನಿ
ಕಂಸಾಳ	೨	೭೮	ಕಂಚಿನತಾಳ [ಸಂ. ಕೌಂಸ್ಯ+ತಾಳ]
ಕ್ಷಣ			(೧) ಉದ್ಯೋಗ; ಅಮಂತ್ರಣ (೨) ಸಂತೋಷಚಿತ್ತ

An auspicious or Lucky

moment

ಗ

ಗಜಘಟಿ	೧	೫೧	ಆನೆಯದಂಡು
ಗಂಡಸ್ಥಲ	೧	೧೫೦	ಕೆನ್ನೆ; ಕವೋಲ
ಗಂಧವಹ	೧	೧೫೧	ಗಾಳಿ; ಸುಗಂಧಯುಕ್ತಗಾಳಿ
ಗಮಕ	೧	೧೨೦	ಗಾಂಭೀರ್ಯ; ಸೊಗಸು, ಠೀವಿ
ಗರುವ	೩	೧೪೩	ಪೂಜ್ಯ, ವಂದ್ಯ
ಗವಸಣಿಗೆ	೨	೧೫	ಮುಚ್ಚಳ; ಹೊದಿಕೆ
ಗೀತ ವಾದ್ಯ	೧	೫೪	ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಬಾಜನೆ ಸ್ವತ್ಯಗಳಿಂದ
ಸ್ವತ್ಯತ್ರಯ			ಕೂಡಿದ ಸಂಗೀತ
ಗುಣ್ಣು	೧	೧೫೬	ಆಳ
ಗೊಲೆಗತ್ತಿ(ಗೇರಿಸು)	೨	೨೯	ಹೆದೆಯೇರಿಸು

ಚ

ಚಂಚು	೧	೧೬೯	ಕೊಕ್ಕು
ಚಾರುತರ	೧	೪	ಬಹು ಸೊಗಸಾದ; ಅಂದನಾದ
ಚಿತ್ರತರಂ	೨(ಕಂದ)	೪	ಸೋಜಿಗ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೋಹಕ
ಚೆಚ್ಚರಂ	೩	೧೫೮	ಒಡನೆ; ಕೂಡಲೆ, ಈಗಿಂದೀಗಲೇ
			quickly, at once, forthwith

ಜ

ಜವನಿಕೆ	೨	೮೨	ಪರದೆ, ತೆರೆ, [ಸಂ. ಯವನಿಕಾ]
ಜವಳಿ	೨	೯೬	ಜೊತೆ, ಜೊಡು
ಜವ್ವನ	೨	೮೬	ಯೌವನ, ಹರೆಯ, ಪ್ರಾಯ
ಜೋಳಿಸು	೨	೫೦	ಜೋಡಿಸು; ಹೊಂದಿಸು

ತ

ತಟಾಕ	೧	೫	ಹೊಕ್ಕುರಣೆ; ಹೊಂಡ
ತನತನಗೆ	೩	೧೮	ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ
ತನಿನೇಹ	೩	೧೧೮	ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪಕ್ಕಗೊಂಡ ಸ್ನೇಹ
ತನುರುಚಿ	೧	೧೨೧	ದೇಹಕಾಂತಿ, ಸೊಬಗಿನ ಮೈ

ತರಣಿ	೧	೨೨	ಸೂರ್ಯ
ತರತರಂಗೊಂಡು	೨	೧೨೧	ಸಾಲಸಾಲಾಗಿ
ತಳಿ	೨	೧೦೫	ಚಿಮಿಕಿಸು; ಸಿಂಪಡಿಸು
ತಳಿರೊತ್ತಿ	೧	೧೪೧	ಚಿಗುರಿಸಿಂದ ತುಂಬಿ
ತೀವಿದ	೧	೮೨	ತುಂಬಿದ
ತುಡುಂಕದ	೧	೧೬೭	ದುಡುಕದ, ಎರಗದ
ತುರುಂಬು	೨	೨೨	ಮುಡಿ; ಮುಡಿಸು
ತೂಸಿರಿ	೧	೧೭೫	ದೃಷ್ಟಿತೆಗೆ, ನಿರೂಳಿಸು
ತೂರ್ಯತ್ರಯ	೨	೧೨೫	ಹಾಡು ನರ್ತನ ವಾದ್ಯ
ತೆಹು	೨	೧೦೨	ಎಡೆ; ಸ್ಥಾನ, ಇಂಬು
ತೊತ್ತಳಂದುಳಿ	೨	೮೫	ಮುದ್ದೆಮಾಡು; ಹರಣಮಾಡು
ತೋಟ	೧	೧೧೬	ಜಗಳ; ತಿಕ್ಕಾಟ, ಹೋರಾಟ
ತೋರಮುತ್ತು	೨	೧೬	ದೊಡ್ಡಮುತ್ತು; ಆಣಿಮುತ್ತು

ದ

ದಾನ	೧	೨೬	ತ್ಯಾಗ; ಆನೆಯ ಮದಧಾರೆ
*ದಾವನ	೨	೫೮	ದಾಹನ; ದಹಿಸುವುದು; ಸುಡುವುದು;
ದಾವಾಗ್ನಿ	೨	೨೨	ಕಾಡುಕಿಚ್ಚು
ದಿಟ್ಟಿಸು	೨	೭೭	ದೃಷ್ಟಿಸು, ಕಣ್ಣಿಟ್ಟುನೋಡು
ದುಕೂಲ	೨	೧೯	ರೇಶ್ಮಿಸೀರೆ
ದೂಱಿಸುತೆ	೨	೪೫	ಹಲುಬುತ್ತ
ದೆಖ್ವಳಂಗುಡು	೨	೭೭	ಶೋಭೆಗೊಡು
ದೇವನಾತ್ಮಕ	೨	೯	ಮಳೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿ
ದೈವಜ್ಞ	೧	೭೬	ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಬಲ್ಲವಂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ

* ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ಮುಂತಾದ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೋಸುವುದು ಸುಡುವುದು ನೀರು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ದಾವನ ಶೋಷಣ ಪ್ರಾಣನಗಳೆಂದು ಹೆಸರು

ದೊಣೆ	೧	೧೬೨	ಬತ್ತಳಿಕೆ
ದ್ರುಮ	೧	೪೧	ಗಿಡ , ಮರ
ನ			
ನದೀಮಾತೃಕ	೧	೯	ನದಿಯ ನೀರಿ (ಕಾಲುವೆ) ನಿಂದ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿ
ನನೆಗಣೆ	೨	೫	ಹೂವಿನಬಾಣ; ಕಾಮನಬಾಣ
ನಲಿವುತುಂ	೧	೮೮	ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತ
ನಲ್ಲರ್	೧	೬೨	ಸ್ನೇಹಿತರು, ಗೆಳೆಯರು
ನಲಾಮ್ರ	೧	೪೦	ಎಳಮಾವು
ನಾಲ್ಕೈದನಸ್ಥೆ	೩	೨೯	ನಾಲ್ಕು+ಐದು=ಒಂಬತ್ತನೆಯಗತಿ ಮೂರ್ಛೆಹೊಂದುವುದು, ವಿರಹದ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ
ನಾಳಿಕೇರ	೧	೪೦	=ನಾರಿಕೇಳ, ತೆಂಗು
ನಿಟ್ಟ	೩	೧೬೦	ನಿಷ್ಠೆ ಭಕ್ತಿ
ನಿಮಿಚ್ಚು	೨	೬೧	ಮಾಪು
ನೀಸ್ವರ	೨	೧೮೧	ಧನಹೀನ
ನೇಗೆದು	೩	೬೭	ಮೇಲೇರಿ; ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ನೇಮ್ಮು	೩	೪೫	ಒರಗು; ಆಧರಿಸು
ನೇರೆ	೧	೪೬	ಅಂತಸ್ತು
ನೇಜಿ	೩	೧೮೦	ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಫರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ನೇವುರ	೨	೧೨	ಒಡ್ಡಾಣ; ನೇವಾಳ
ನೇಹ	೧	೧೭೭	ಸ್ನೇಹ, ಗೆಳೆತನ
ನೋಡಬಾರದ	೩	೧೧೬	ನೋಡಿದರೆ ಕಷ್ಟವೆನಿಸುವ
ನೋವುತುಂ	೩	೨	ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ
ಪ			
ಪಂಚಧಾರ	೩	೧೩೩	ತನರಾಜ (ಒಂದು ವಿಧದ ಸಕ್ಕರೆ)
ಪದತಲ	೧	೧೬೩	ಅಂಗಾಲು

ಪದುಳ	೧	೯೮	ಸಂತೋಷ, ಆನಂದ
ಪದೆದು	೨	೫೮	ಸಂತೋಷಗೊಂಡು
ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸು	೨	೯೨	ನಿರ್ವೇಗಗೊಳ್ಳು
ಪರಿಣತಂ	೧	೧೦೯	ಪಳಗಿದವ, ಒಗ್ಗಿದವ
ಪರಿವರಿವ	೧	೧೦	ಪರಿವ+ಪರಿವ=ತುಂಬಿಹರಿಯುವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ (ಯಾವಾಗಲೂ) ಹರಿಯುವ
ಪರ್ಬುಗೆ	೨	೪೫	ಹೆಚ್ಚಳ; ಹರಿಯುವಿಕೆ
ಪಸಿಯಕಂಪು	೨	೨೧	ಹೊಸ ಸುಗಂಧ
ಪಸಿಯಕಿಚ್ಚು	೨	೨೬	ಹಸಿರಾಗಿ ಕಾಣುವ ಬೆಂಕಿ
ಪಾವಕ	೨	೮೫	ಅಗ್ನಿ, ಸುಡುವಕೆಂಡ
ಪುರಾಣಪ್ರಸಂಗ	೧	೪೨	ಪುರಾಣಕಥೆ (ಹೋ)ಯಕ್ಷಗಾನಪ್ರಸಂಗ
ಫುಲ್ಲಶರ	೨	೨೦	ಕಾಲು, ಹೂಬಾಣಉಳ್ಳವನು
ಪುಷ್ಪಚಾದ	೧	೧೧೨	ಹೂವಿನಬಿಲ್ಲು, ನೆನೆಯಂಬು
ಪೂರಯಿಸು	೨	೬೦	ತುಂಬು, ಹೊಗು
ಸೆಱಿ	೨	೧೪೪	ಚಂದ್ರ, ಶಶಿ
ಪೈಸರಂಬೋಗು	೨	೮೮	ಹೆಚ್ಚಿತಪ್ಪು; ತಾಳತಪ್ಪು
ಪೊಡ್ಡಿ = ಹೊಮ್ಮಿ	೨	೪೭	ಉಕ್ಕಿ; ತುಂಬಿ
ಪೊರಪೊಳಲು	೨	೧೭	(ಪೊಳಲ+ಪೊರಗು) ಊರಹೊರಗಿನ ಭಾಗ

ಬ

ಬಟ್ಟದೊಡೆ	೧	೧೬೧	ಬಟ್ಟೆತು+ತೊಡೆ= ದುಂಡಗಾದ ತೊಡೆ
ಬಡತನ	೧	೧೯	(೧) ದಾರಿದ್ರ್ಯ (೨) ಕೃಶತ್ವ
ಬಂಧನ	೧	೧೫	(೧) ಕಟ್ಟುವಿಕೆ (೨) ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವಿಕೆ
ಬಂಧುರ	೧	೧೫೨	ಚಿಂದವಾದ, ಮನೋಹರವಾದ
ಬದುಕ	೨	೧೬೧	ಬದುಕೆ
ಬಲವರ್ಪ	೨	೧೨೬	ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಹಾಕುವ
ಬಲಲು	೨	೪೨	ಜೋಲು

ಬಾಸಣಿಸು	೧	೧೫೪	ಶೋಭೆಗೊಡು, ಅಲಂಕರಿಸು
ಬಾಹುಪುರ	೨	೧೪	ಬಾಪುರಿ, ನಾಗಮುರಿ ಆಭರಣ
ಬಿನದದಿಂ	೧	೮	ವಿನೋದದಿಂದ, ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಬಂಜನಳ	೩	೨೨	ತೊಂಡೆಹಣ್ಣು
ಬಿರಿಮುಗುಳ್	೧	೧೬೭	ಅರಳುತ್ತಿರುವ (ಹೂ) ಮೊಗ್ಗೆ
ಬೀದಿವರಿ	೨	೪೫	ಮುಂದಾಗು; ಹಾದಿಹಿಡಿ
ಬೆಚ್ಚಿ	೩	೯೫	ಬೆದರಿ
ಬೇಡಗಿಚ್ಚು	೨	೧೪೯	ಭೀತಿಚಿತ್ತದಿಂದ ಅಥವಾ ಹೀನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಬೆಂಕಿ
ಬೇವುತುಂ	೩	೧	ಉರಿಯುತ್ತಾ; ಸಂಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ

ಭ

ಭರಭಾರ	೧	೧೦೭	ಎಲ್ಲ ಹೊಣೆ, ಹೆಚ್ಚಾದ ಭಾರ
ಭಾವದಚ್ಚಳಿಯೆ	೩	೧೬	ಭಾವದ ಬೆಸುಗೆ ಬಿಡಲು
ಭಿತ್ತಿ	೩	೪೫	ಗೋಡೆ
ಭುವನ	೧	೨೨	(೧) ಲೋಕ (೨) ನೀರು
ಭ್ನಾ	೧	೧೪೫	ಹುಬ್ಬು

ಮ

ಮಡಿ	೧	೩೭	ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಪಾತಿ
ಮಧು	೧	೧೪೩	ವಸಂತ; ಸವಿ; ಜೇನು
ಮಧುರಾಂಶು	೩	೧೪೪	ಅವ್ಯತಕಿರಣ, ಚಂದ್ರ
ಮನದರ್ಥ	೨	೧೦೫	ಮನಸ್ಸಿನ ಬಯಕೆ
ಮನನೊಂದು	೩	೯೩	ದುಃಖಿಸಿ, ಮರುಗಿ
ಮನವನಪ್ಪುವಂ	೧	೭೦	ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತನೆನಿಸುವನು
ಮನೋರಥರೂಪ	೩	೧೩೯	ರೂಪದರ್ಶನದಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ
ಮಂದಿವಾಳ[ತನ]	೨	೧೦೦	ಅತಿಸಲುಗೆ, ಕೂವಾಡ ಮಾಡುವಿಕೆ
ಮಂದೈಸಿ	೩	೭೦	ದಟ್ಟನಾಗಿ

ಮೂವೊನೆಗಂಡಂತೆ ೨(ಕಂದ) ೧ ಮರುಕಳಿಸಿದಂತೆ
 [ಇಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಹದನಾದಂತೆ]

ಮಯ್ಯಿ	೨	೯೦	ನಾಶಯೊಂದು
ಮಾಟ	೧	೧೨	(೧) ಮನೆ (೨) ಸಾಧ
ಮಾತುಳಂಗ	೧	೨೦	ಮಾದಲ, ಮಾದಳದ ಹಣ್ಣು
ಮಾಸಿಸರ	೧	೮೬	ಮನುಷ್ಯರ
ಮಿಗೆ	೨(ಕಂದ)	೨	ಹೆಚ್ಚಾಗಲು; ಅಧಿಕವಾಗಲು
ಮಿಥುನ	೧	೪೨	ಗಂಡುಹೆಣ್ಣು ಜೋಡಿ
ಮುಕುರ	೧	೧	ಕನ್ನಡಿ, ದರ್ಪಣ
ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಳ್ಳು	೨	೪೫	ಮೂರುಹುರಿಬಟ್ಟಾಗು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗು
ಮುರುಂಟು	೨	೭೯	ಮುರುಟು; ಒಳಕ್ಕೆ ಹುದುಗಿಕೊಳ್ಳು
ಮುಷಿತ	೨	೨೩೮	ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟ; ದಹಿಸಿದ
ಮುಸುಱಿ	೨	೨೬	ಸುತ್ತುಗೊಂಡು; ಮುಸುಕಿ
ಮೃಣಾಲ	೧	೧೫೨	ಕಮಲದದೇಟು (ನಾಳ)
ಮೈದಂದರ್	೨	೨೨೬	ಮೈಗೊಟ್ಟವೆರೆ
ಮೈಯಿಕ್ಕು	೨	೧೬೯	ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡು
ಮೈಸಂದು	೨	೧೦೧	ಮೈಯುಂಡು; ಮೈಗೂಡಿ
ಮೊಗವಿಡದ	೧	೧೬೮	ಬಾಯಿಹಚ್ಚಿದ, ಇನ್ನೂ ರುಚಿನೋಡದ
ಮೊಗೆ	೨	೧೦೦	ತುಂಬಿ ತೆಗೆ

ಯ

*ಯಕ್ಷಕರ್ತಮ ೨ ೨೦ ಮೈಗೆಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ
ರ

ರಂಗ	೨	೨೮	ರಂಗಭೂಮಿ; ನಾಟ್ಯರಂಗ
ರಂಗವಾಲಿ	೨	೧೪	ರಂಗವಲ್ಲಿ
ರಂಜಿಸು	೧	೧೨	ಪ್ರಕಾಶಿಸು

* ಕಸ್ತೂರಿ, ಕರ್ಪೂರ, ಅಗರು ಮುಂತಾದ ಸೂವಾಸಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ತರದ ಪರಿಮಳದ ಅನುಲೇಪನ.

ರಾಗ	೨	೧೧೧	ಪ್ರೀತಿ, ಕಾಂತಿ, ಸಂತೋಷ, ಸ್ನೇಹ
ರಾಜಭೂಷಣ	೧	೪೮	ಚಂದ್ರಶೇಖರ; ಶಶಿಮಾಲೆ
ಲ			
ಲಸಿತ	೧(ಕಂದ)		ಶೋಭಿಸುವ
ಲಹಣಿ			ತಾಳ; ಸ್ವರಸಮ್ಮೇಳನ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೃತ್ಯ, ಲಹರಿ, ಅಲೆ
ಲಾಸ್ಯ	೧	೧೭೭	ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನರ್ತನ ನೃತ್ಯಕಲೆ, ನಾಟ್ಯ
ಲಾಸನುಂ ಕೇಳಿಸು	೨	೫೮	ನೃತ್ಯಪ್ರದರ್ಶನ [ನೋ: ರಂಭಿಕೇಳಿಕುಂ ಪೆಕ್ಕಣಮಂ]
ವ			
ವಡ್ಡವ್ಯವಹಾರಂ	೨	೭೨	ವೃದ್ಧವ್ಯವಹಾರ; ಲೋಕಾನುಭವವುಳ್ಳ ಮಹಾಜನರು
ವಸನ	೧	೧೧೪	ಬಟ್ಟೆಬರೆ, ಉಡುಪು
ವಸಂತವಿಳಾಸಿನಿ	೨	೧೧	ವಸಂತಲಕ್ಷ್ಮಿ
ವಸುಮತಿ	೧	೧	ಭೂಮಿ
ವಾರಿಧಿ	೧(ಕಂಡ)		ಸಮುದ್ರ; ಕಡಲು
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ	೨(ಕಂದ)	೨	ವಿರೂಪನಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವ ಮುಕ್ಕುಣ್ಣು, ಸದಾಶಿವ
ವಂಶ	೧	೨೦	(೧) ಬಿದಿರು (೨) ಮನೆತನ(೩) ನೀರು
ಶ			
ಶಿರಃಕಂಜ	೨	೧೪೫	ಶಿರಸ್ಸೆಂಬ ಕಮಲ
ಶಿಶಿರೋಪಚಾರ	೨	೮೧	ಬಿಸಿಲು ಅಥವಾ ಕಾಮದಾಹದಿಂದ ಬಳಲಿದವರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪಚಾರ
ಸ			
ಸತ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ	೧	೫೬	ಸುಜ್ಞಾನಸಾಹಿತ್ಯ; ಪರಮಾರ್ಥಜ್ಞಾನ
ಸದಮಳ	೨	೧೪೦	ನಿರ್ಮಲ, ಪವಿತ್ರ
ಸಂದಣಿ	೨	೭೦	ಸಮೂಹ, ಗುಂಪು
ಸಪುರ	೨	೨೪	ತೆಳ್ಳಗಿನ

ಸಮೆದ	೩	೧೨೪	ರಚಿಸಿದ
ಸಂಭ್ರಮ	೩	೧೩೫	ಗದ್ದಲ, ಸಡಗರದ ಸಂತೋಷ
ಸರಸಿಜಶ್ರೀ	೧	೧೪೮	ಕಮಲದ ಸೊಬಗು
ಸಲ್	೧	೧೨೩	ಅರ್ಹತೆಪಡೆ; ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳು
ಸಾರ್ಥ	೧	೬೪	ಅನುಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ
ಸಾಲಿಡು	೨	೩೫	ಅನುಗೊಳಿಸು ಹೊಂದಿಸು
ಸೂಡಗ	೨	೧೨	ಚೂಡಗ; ಕಡಗ
ಸೂರ್ಯವೀಧಿ	೧	೪೭	ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮನಾಗಿದ್ದು ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಬೀದಿ
ಸೋಮವೀಧಿ	೧	೪೭	ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಬೀದಿ ಮನೆಗಳ ನೆರಳಿಂದ ತಂಪಾಗಿರುವ ಬೀದಿ
ಸೇರಿಸು	೨	೧೫೦	ಆರೋಪಿಸು, ಹೊಂದಿಸು
ಸಂವರಣೆ	೨	೨೮	(ದ್ವೈ: ಸಂಭರಣ) ಸಜ್ಜು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸು
ಸೇಸ್ವರ	೨	೧೮೨	ಧನಿಕ, ಶ್ರೀಮಂತ, ಹಣವುಳ್ಳವ
ಸ್ವನಂಗಳ್			ಶಬ್ದಗಳು
ಹ			
ಹಮ್ಮದ	೨	೧೧೭	ಮೂರ್ಛೆ
ಹಮ್ಮೈಸು	೨	೧೪೬	ಮೂರ್ಛೆಹೋಗು, ಎಚ್ಚರದಪು
ಹಾಱು	೨	೪೬	ನಿರೀಕ್ಷಿಸು; ಆಶಿಸು
ಹಿಮದೊಟ್ಟಿಲ್	೩	೮೭	ಹಿಮದರಾಶಿ, ಮಂಜಿನ
ಹೆಚ್ಚು	೩	೧೪	ಸಂತೋಷಪಡು; ಉಬ್ಬು
ಹೆಅಸಾರ್ದು	೨	೨೩	ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು; ಬಿಚ್ಚಿ
ಹೇಡೈಸು	೩	೨೫	ಅಳುಕು; ಹೇಡಿಯಾಗು
ಹೇರೀಕೆ	೧	೩೯	ಪಿರಿದು+ಈಕೆ An Orange ಉದಾ:-ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕಿತ್ತಳೆಹಣ್ಣು
ಹೊಡೆಗೆಡಿ	೨(ಕಂದ)		ಹೊಟ್ಟಿನೆಲಕ್ಕೆಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಅಡ್ಡಬೀಳು ಶಿರಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು
ಹೊಯ್‌ಕೆಯ್	೧	೫೭	ಸರಿಜೋಡಿ; ಜೊತೆ, ಸಮಬಲ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಗಲಗಲನೆ ನಾಲ್ಕೈದವಸ್ಥೆ ದೇಹದೊಳೇಷಿ *

—[೩ನೆಯ ಸ್ಥಲ— ೨೯ನೆಯ ಸಾಲು

ನಾಲ್ಕೈದವಸ್ಥೆಗಳು ಯಾವವು ?

ಅಭಿಲಾಷ-ಚಿಂತಾ-ಸ್ಮೃತಿ-ಗುಣಕೀರ್ತನ-ಉದ್ವೇಗ-
ಪ್ರಲಾಪ-ವ್ಯಾಧಿ, ಜಡತಾನುರಣಾಖ್ಯಾಃ ದಶಾವಸ್ಥಾಃ ||

—[ವಾಗ್ಭಟ: ಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ ೬೪

೧. ನೋಡುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ ಅಭಿಲಾಷೆ ಬೆಳೆಯುವುದು;
೨. ಅಭಿಲಾಷೆ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಚಿತ್ತವು ಆಸಕ್ತಿಯೊಂದಿ ಚಿಂತಿಸುವುದು;
೩. ಚಿಂತಿಸುವುದು ವರ್ಧಿಸಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆನಪು (ನಿಶ್ಚಯ)
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ
ಮಾಡುವುದು;
೪. ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಹೊರಗಿನ (ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದ)
ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಗುಣಕೀರ್ತನೆಮಾಡುತ್ತ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುವುದು;
೫. ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಉದ್ವೇಗಗೊಂಡು ನಿದ್ರೆ ನೀರಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ
ಕೃಶನಾಗುವುದು;
೬. ಕೃಶ (ಸೊರಗು) ನಾಗುತ್ತಾ ಹೊಂದಿಕೆದಪ್ಪಿ ಪ್ರಲಾಪಿಸುವುದು.
೭. ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಾ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ
ಅರುಚಿಯುಂಟಾಗುತ್ತ ಲಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆದಿಗಿಯುವುದು,
೮. ಲಜ್ಜೆ ತೊರೆಯುತ್ತಾ ಮನೋರೋಗ ಪೀಡಿತನಾಗುವುದು.
೯. ಮನೋರೋಗದಿಂದ (ಜಡತ್ವ ನಿಶ್ಚೇತನ), ಮೂರ್ಛೆಯೊಂದು
ವುದೇ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ (ಚೇತನವಿಹೀನನಾಗುವುದು.)
೧೦. ಕೊನೆಗೆ ಹತ್ತನೆಯ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣವೇ ಶರಣು.

* ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಹತ್ತನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿವರದ ಒಂಭತ್ತೂ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಒಂದರಮೇಲೊಂದು ಒಂದೇಸಮನೆ ಮಲುಪಣಿಗಾಗಿ ಆವರಿಸಿವೆ.

ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ

ಪುಟ	ಸಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೩	೯೩	ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂ	ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂ
೫	೧೦೮	ತಾನೆ ರಕ್ಷಣಿಕ್ಷಣನಾಗಿ	ರಕ್ಷಣಿಕ್ಷಣನಾಗಿ
೬	೧೨೦	ನುಡಿ	ನುಡಿಯು
೭	೧೪೫	ಭ್ರೂ	ಭ್ರೂ
೧೨	೨೨	ಮಂದಣ	ಮುಂದಣ
೧೩	೩೦೦	ಮಂದೆವಾಳಂ	ಮಂದಿವಾಳಂ
೧೪	೧೨೨	ನೋಟವಲ್ಲಂ	ನೋಟವೆಲ್ಲಂ
೧೪	೧೨೯	ತೀರ-ಮನಂತೀರೆದಿರೆ	ತೀರೆ-ಮನಂತರದಿರೆ
೧೬	೧೮೧	ಮಲಹಣನಂ	ಮಲುಹಣನಂ
೨೦	೮೨	ಒಲುವ × × ಗೊಂಡಲೆವ	ಒಲೆವ × × ಗಂಡಲೆವ

ಪ್ರೇಮದ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಳಗದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನವರಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಹಿಂದೀ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತನಗೊಂಡಿರುವ ಪಂಚಕವಿ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ

೧. ಶ್ರೀ ಬಸವ ಗೀತೆ (ಪಂಚಕವಿ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ)	
೨. ಶ್ರೀ ಅಕ್ಕನ ಗೀತೆ (,, ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ)	
೩. ಸರ್ವಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ	೦-೧೨-೦
೪. ಪುರಾತನ ಮಾತೆಯರ ಕಥೆಗಳು (ಹರೀಶ್ವರಕೃತ)	೧-೦-೦
೫. ಶ್ರೀ ಬಸವತತ್ವಪರಿಮಳ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)	೨-೦-೦
೬. ಮಲುಹಣದೇವ ಚರಿತೆ	೧-೦-೦
೭. ವೀರಶೈವ ಮಹಾ ಸಭೆ ಸುವರ್ಣಮಂಜೋತ್ಸವದ ಚಿತ್ರ	೦-೮-೦

..... ಮುಂದಿನ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು .....

“ ಶಿಲ್ಪಕಲಾವಿದ ಶಂಭು ” ಸಚಿತ್ರ ಬೇಗನೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿದೆ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಮಹಾಂತಪ್ಪ ಸಹೋದರರು

ಪಂಪಾಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ, ದಾವಣಗೆರೆ.